

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON TAF

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg

Bydd cyfarfod rhithwir o Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg yn cael ei gynnal Dydd Iau, 22 Ebrill 2021 am 10.00 am

Dolen gyswllt: Emma Wilkins

MATERION I'W TRAFOD

1. DATGAN BUDDIANT

Derbyn datganiadau o fuddiannau personol gan Aelodau, yn unol â gofynion y Cod Ymddygiad.

Nodwch:

1. Mae gofyn i Aelodau ddatgan rhif a phwnc yr agendwm mae eu buddiant yn ymwneud ag ef a mynegi natur y buddiant personol hwnnw.
2. Lle bo Aelodau'n ymneilltuo o'r cyfarfod o ganlyniad i ddatgelu buddiant sy'n rhagfarnu, rhaid iddyn nhw roi gwybod i'r Cadeirydd pan fyddan nhw'n gadael.

2. COFNODION

Derbyn cofnodion o gyfarfod Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg a gynhaliwyd ar 9 Hydref, 2019.

(Tudalennau 5 - 10)

3. GWASANAETHAU CYMRAEG - ADRODDIAD CYNNYDD AR STRATEGAETH HYBU'R GYMRAEG A'R CYNLLUN GWEITHREDU

Derbyn adroddiad y Cyfarwyddwr Iechyd a Diogelwch y Cyhoedd a Gwasanaethau Cymuned, sy'n darparu trosolwg i'r Aelodau o gyflawniad y Cyngor yng nghyd-destun Cynllun Gweithredu Strategaeth Hybu'r Gymraeg

(Tudalennau 11 - 138)

**4. ADRODDIAD CYDYMFFURFIO Â SAFONAU'R GYMRAEG 2020-2021
- I'W GYFLWYNO I GOMISIYNYDD Y GYMRAEG**

Derbyn rhaglen waith ddrafft Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg i'r Aelodau wneud sylwadau arno.

(Tudalennau 139 - 166)

**5. CYNLLUN STRATEGOL CYMRAEG MEWN ADDYSG –
DIWEDDARIAD BLYNYDDOL 2020**

Derbyn adroddiad ar y cyd y Cyfarwyddwr Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant a'r Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu sy'n rhoi trosolwg i'r Aelodau o Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP) y Cyngor a gyflwynwyd ac y cytunwyd arno yng nghyfarfod y Cabinet ar 28 Ionawr 2021.

(Tudalennau 167 - 244)

6. TROSOLWG O WAITH MENTER IAITH.

Derbyn trosolwg o waith Menter Iaith.

7. MATERION BRYD

Trafod unrhyw faterion sydd, yn ôl doethineb y Cadeirydd, yn faterion brys yng ngoleuni amgylchiadau arbennig.

CYLCHREDIAD: - All Members of the Steering Group, as follows:-

Y CYNGHORWYR

Y Cynghorydd G Hopkins (Cadeirydd)
Y Cynghorydd J Rosser (Is-gadeirydd)
Y Cynghorydd R Bevan
Y Cynghorydd M Webber
Y Cynghorydd J James
Y Cynghorydd E Stephens

SWYDDOGION:

Paul Mee, Cyfarwyddwr Cyfadran y Gwasanaethau Cymuned a Gwasanaethau i Blant
Christian Hanagan, Cyfarwyddwr Gwasanaeth y Gwasanaethau Democrataidd a Chyfathrebu
Gaynor Davies, Cyfarwyddwr Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant
Wendy Edwards, Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau yn y Gymuned
Steffan Gealy, Rheolwr Gwasanaethau Cymraeg

MENTER IAITH

Einir Sion

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON TAF

GRŴP LLYWIO'R CABINET AR FATERION Y GYMRAEG

Cofnodion o gyfarfod y Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg a gynhaliwyd Dydd Mercher, 9 Hydref 2019 am 10.00 am ym Ystafell Bwllgor 1, Y Pafiliynau, Parc Hen Lofa'r Cambrian, Cwm Clydach, Tonypany CF40 2XX.

Y Cyngorwyr Bwrdeistref Sirol - Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg Aelodau oedd yn bresennol:-:-

Y Cyngorydd G Hopkins (Cadeirydd)

Y Cyngorydd J Rosser   Y Cyngorydd R Bevan
Y Cyngorydd M Webber   Y Cyngorydd J James

Swyddogion oedd yn bresennol

Mr C Hanagan, Cyfarwyddwr Gwasanaeth y Gwasanaethau Democraidaidd a Chyfathrebu
Ms G Davies, Cyfarwyddwr Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant
Ms W Edwards, Cyfarwyddwr Gwasanaeth – Gwasanaethau yn y Gymuned
Mr S Gealy, Rheolwr Gwasanaethau Cymraeg
Mr B Harries, Rheolwr y Gwasanaethau Ieuenctid
E Siôn, Menter Iaith

1   **Croeso ac Ymddiheuriadau am Absenoldeb**

Croesawodd y Cadeirydd yr Aelodau i gyfarfod Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg.

Daeth ymddiheuriad am absenoldeb gan Gyngorydd y Fwrdeistref Sirol E. Stephens.

2   **Datgan Buddiant**

Yn unol â Chod Ymddygiad y Cyngor, doedd dim datganiadau o fuddiant ynglŷn â'r agenda.

3   **Cofnodion**

PENDERFYNWYD cymeradwyo cofnodion o gyfarfod y Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg a gynhaliwyd ar 29 Ebrill 2019.

4   **Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid – Cynnydd o ran cyflwyno'r Gymraeg**

Gyda chymorth cyflwyniad PowerPoint, rhoddodd Rheolwr y Gwasanaethau Ieuenctid drosolwg cynhwysfawr o'r cynnydd cadarnhaol a wnaed o fewn y

Gwasanaethau Ymgysylltu a Chyfranogiad leuenctid mewn perthynas â'r Gymraeg.

Cafodd y Grŵp Llywio wybodaeth ynglŷn â nifer y staff a'r rheiny sy'n rhugl yn y Gymraeg; y gweithgareddau a'r prosiectau dwyieithog a gynigir yn ystod y dydd, gyda'r nos ac yn ystod y gwyliau; a'r gwahanol lefelau o gefnogaeth a gynigir i bobl ifanc sy'n dymuno manteisio ar wasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg.

Rhoddodd y swyddog wybodaeth am gryfderau'r gwasanaeth, ac roedd y grŵp yn falch o glywed fod pob is-faes gwasanaeth yn cynnwys o leiaf un siaradwr Cymraeg. Roedd y swyddog hefyd yn falch o sôn am gyllid ychwanegol, a arweiniodd at benodi pedwar Swyddog Iechyd Meddwl a Lles newydd, gydag un ohonynt yn gallu cyfathrebu trwy gyfrwng y Gymraeg. Nododd yr Aelodau bwysigrwydd y rôl a'r angen i bobl ifanc gael gafael ar y gefnogaeth yn yr iaith sydd orau ganddyn nhw.

Tynnodd y swyddog sylw'r Grŵp at ganlyniadau'r arolwg 'Eich Llais', sy'n nodi bod 26.8% o'r disgyblion yn yr 17 ysgol yn RhCT yn gallu siarad Cymraeg. Serch hynny, dim ond 2.7% o'r rheiny sy'n defnyddio'r iaith y tu allan i'r ysgol. Cafwyd trafodaethau ynghylch y cwestiynau 'eang' a ofynnwyd yn ystod yr arolwg, gyda'r Fenter Iaith yn nodi bod cwestiynau wedi'u haralleirio neu gwestiynau dilynol yn aml yn darparu data mwy eglur a chryno. Ychwanegwyd bod ffigurau yn portreadu darlun mwy cadarnhaol o'r defnydd o'r Gymraeg gan bobl ifanc yn ystod arolygon diweddar a gynhaliwyd gan y Fenter Iaith. Fodd bynnag, cydnabuwyd pa mor anodd yw hi i goladu data o'r fath, gyda'r Aelodau a'r swyddogion yn cytuno bod diffyg hyder wrth hunan-ddadansoddi eu defnydd yn fater allweddol i lawer o ddysgwyr.

Trafododd yr Aelodau seicoleg cyfathrebu trwy gyfrwng y Gymraeg, gan nodi bod pobl ifanc yn aml yn dewis cymdeithasu yn Saesneg, waeth faint o Gymraeg maen nhw'n ei wybod. Cytunon nhw fod diwylliant yr iaith mewn sawl rhan o'r de yn parhau i fod yn her wrth hyrwyddo'r iaith, gan fod llawer o bobl yn RhCT yn ystyried cyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg yn rhwystr.

Serch hynny, roedd y Grŵp Llywio yn falch o nodi'r cynnydd o ran peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn maes gwasanaeth mor allweddol. Manylodd y cyflwyniad ar lawer o gyfleoedd sydd ar gael, sy'n annog pobl ifanc i wella eu sgiliau iaith yn raddol ar ystod o wahanol oeddrannau.

Diolchodd y Cadeirydd i'r swyddog am y cyflwyniad. **PENDERFYNWYD** nodi'r diweddariad.

5 Newid i Drefn yr Agenda

Cytunodd y Grŵp Llywio y byddai'r agenda yn cael ei hystyried mewn trefn wahanol yn unol â'r manylion yn y cofnodion isod.

6 Strategaeth Hybu'r Gymraeg – Adroddiad Cynnydd

Darparodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth - Gwasanaethau'r Gymuned drosolwg i Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg o gyflawniad y Cyngor yng nghydestun Cynllun Gweithredu Strategaeth Hybu'r Gymraeg, a gafodd ei chymeradwyo ar 25 Ionawr 2017.

Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth gefndir y Strategaeth i'r Grŵp Llywio. Dywedodd fod y Cynllun wedi'i ddatblygu o dan Adran 145 o'r Hysbysiad Cydymffurfio a gafodd ei gyhoeddi o dan adran 44 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a'i ddatblygu yn ystod 2016 mewn partneriaeth â Sbectwm, Menter Iaith, Gwasanaethau'r Cyngor ac Aelodau Etholedig.

Cafodd yr Aelodau eu hatgoffa bod y Cynllun Gweithredu wedi'i rannu'n ddwy ran a bod yr holl weithgareddau a thargedau yn cael eu dyrannu ar draws nifer o wahanol themâu. Mae Rhan 1 o'r Cynllun Gweithredu yn amlinellu'r gweithgareddau a'r targedau y mae'r Cyngor yn gyfrifol am eu cyflawni naill ai trwy ddarparu'n uniongyrchol neu drwy gomisiynu gwasanaethau gan sefydliadau partner. Mae Rhan 2 yn amlinellu'r gweithgareddau a'r targedau y mae aelodau'r Fforwm Iaith yn gyfrifol am eu cyflawni o dan eu cytundebau cyllido cyfredol gyda Llywodraeth Cymru.

Siaradodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth am y camau cadarnhaol a gafodd eu cymryd o fewn RhCT i fwrw'r targedau yn yr adroddiad, gan gyfeirio at Atodiad 1, lle mae'r cynnydd yn erbyn targedau ar gyfer pob maes gwasanaeth unigol wedi'u nodi'n fanwl. Roedd yr Aelodau'n falch o glywed am y cynnydd sylweddol sydd wedi'i wneud gyda rhai themâu, gyda rhai targedau wedi'u cyflawni eisoes o fewn eu hamserlenni. Roedd y Cadeirydd yn arbennig o falch o'r cynnydd a nodwyd mewn perthynas â'r ddarpariaeth Dechrau'n Deg, a dywedodd ei fod wedi bod yn dyst i wers nofio a gafodd ei chynnal trwy gyfrwng y Gymraeg yn ddiweddar.

Nodwyd bod gwella'r cynnig i staff a'u helpu i fanteisio ar yr hyfforddiant sydd ar gael yn elfen allweddol o'r strategaeth. Roedd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth yn falch o gadarnhau bod llawer o staff yn manteisio ar yr hyfforddiant, p'un ai fel dysgwr newydd neu fel siaradwr â diffyg hyder. Esboniodd fod Llywodraeth Cymru bellach wedi cyflwyno hyfforddiant wedi'i ariannu ar gyfer Cymraeg Gwaith/Work Welsh.

Aeth yr aelodau ymlaen i drafod yr heriau y mae'r Cyngor yn dal i'w hwynebu, a chodwyd pryder ynglŷn â'r cam gweithredu sy'n caniatáu i'r Cyngor gyflwyno'r Gymraeg fel prif gyfrwng addysgu yn y Cyfnod Sylfaen mewn rhai ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg. Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaeth fod llawer o'r targedau wedi'u cydnabod yn rhai uchelgeisiol yn ystod y cam datblygu, a bod rhai yn profi i fod felly yn ymarferol am amryw resymau. Cytunwyd bod angen aralleirio rhai nodau yn y Cynllun.

Cafwyd trafodaeth ynghylch datblygiadau cynllunio yn y dyfodol a'r angen am ysgolion newydd yn sgîl hynny. Siaradodd un Aelod am ei ward ei hun, gan nodi er ei bod hi'n gadarnhaol bod y cynlluniau'n cynnwys y ddarpariaeth ar gyfer ysgolion cyfrwng Cymraeg, roedd pryder bod galw uwch am ysgolion cyfrwng Saesneg neu ddwyieithog. Nodwyd bod yn rhaid i Gynllun Datblygu Lleol cyfredol yr Awdurdod roi sylw dyledus i nodyn cyngor technegol er mwyn ystyried effaith cynllunio ar y Gymraeg, ond gwnaeth nifer o Aelodau sylwadau am yr angen am sicrhau bod cydbwysedd a'r ddarpariaeth gywir ar gael i ateb y gofynion pob ardal unigol. Dywedodd yr Aelod o'r Cabinet ar faterion Addysg ei bod hi'n anodd ystyried ffactorau annisgwyl, er bod rhagamcanion yn cael eu hystyried yn rhan o ddatblygiadau cynllunio.

Manteisiodd Rheolwr Gwasanaeth Uned Gwasanaethau'r Gymraeg ar y cyfle i roi gwybod i'r Grŵp Llywio am newidiadau diweddar i reoliadau'r Gymraeg, gyda

Llywodraeth Cymru yn cynnig ystod darged ar gyfer Awdurdodau Lleol mewn perthynas ag addysg cyfrwng Gymraeg. Dywedodd y swyddog y byddai'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg newydd yn cwmpasu cyfnod o ddeng mlynedd, a rhoddodd sicrwydd i'r Aelodau y byddai'n cyd-fynd â'r Strategaeth Hybu er cysondeb.

Diolchodd y Cadeirydd i'r swyddog am yr adroddiad cynhwysfawr, gan ychwanegu ei bod yn bleser gweld faint o waith sydd wedi cael ei wneud i sicrhau bod y Cyngor yn bwrw'i darged. Yn dilyn trafodaeth, **PENDERFYNWYD:**

- a) Cydnabod cynnwys yr adroddiad;
- b) Cymeradwyo'r gwaith o fwrw ymlaen â'r Cynllun Gweithredu yn amodol ar ychwanegu camau pellach i fynd i'r afael â meysydd o flaenoriaeth sydd angen eu gwella. Mae'r rhain wedi'u nodi yn yr adroddiad;
- c) Bod adroddiad Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yn cael ei gyflwyno i gyfarfod Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg yn y dyfodol.

7 Rhestr o Enwau Lleoedd Safonol Comisiynydd y Gymraeg

Rhoddodd Rheolwr Gwasanaeth, Uned Gwasanaethau'r Gymraeg ragor o wybodaeth i Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg am y Rhestr o Enwau Lleoedd Safonol Cymru a gafodd ei chyhoeddi gan Gomisiynydd y Gymraeg ym mis Gorffennaf 2018, a chyfrifoldebau'r Cyngor mewn perthynas â hyn.

Aeth y Swyddog ati i atgoffa'r Aelodau o'r drafodaeth hir ynglŷn â'r materion cymhleth o ran mabwysiadu Rhestr o Enwau Lleoedd Safonol y Comisiynodd a gafwyd yng nghyfarfod y Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg ar 10 Hydref 2018. Yn ystod y cyfarfod, cytunodd yr Aelodau, gyda chytundeb Aelodau'r Cabinet, y byddai Cadeirydd y Grŵp yn gofyn am gadarnhad ysgrifenedig gan Gomisiynydd y Gymraeg o'r rhesymeg y tu ôl i'r rhestr cyn cynnal unrhyw ymgynghoriad â chymunedau lleol. Roedd gohebiaeth ddilynol gan swyddfa'r Comisiynydd yn gofyn i'r Cyngor oedi cyn dechrau unrhyw ymgynghoriad. Ymatebodd Cadeirydd Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg i Gomisiynydd y Gymraeg gan gytuno na fyddai'n ddoeth bwrw ymlaen ag unrhyw ymgynghoriad ar sail y rhestr sydd wedi'i chyhoeddi ar hyn o bryd.

Hysbyswyd yr aelodau, yn dilyn y penderfyniad uchod, bod rhestr ddiwygiedig o enwau lleoedd safonol wedi'i chyhoeddi gan y Comisiynydd a'i bod ger eu bron. Mae'r rhestr yn cynnwys rhywfaint o fanylion a rhesymeg ynglŷn â'r argymhellion.

Roedd yr Aelodau'n unfrydol yn eu teimladau tuag at fabwysiadu unrhyw un o'r newidiadau a argymhellir i'r enwau lleoedd yn RhCT, gan nodi mai trigolion pob ardal unigol fyddai'n penderfynu ar ei enw. Teimlai'r Grŵp Llywio, er y gallai newid bach i enw lle fod yn fater dibwys i'r Aelodau, mae modd iddo fod yn fater arwyddocaol i'r unigolion sy'n byw yn yr ardal.

Yn dilyn ystyriaeth, **PENDERFYNODD Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg:**

- a) Argymhell bod y Cabinet yn gwrthod mabwysiadu'r Rhestr o Enwau Lleoedd Cymru fel sy'n berthnasol i Rhondda Cynon Taf. Nes y caiff penderfyniad ei wneud ynglŷn â hyn, bydd y Cyngor yn parhau i ddefnyddio'r enwau lleoedd sydd wedi'u nodi yn Rhestr Tir ac Eiddo Lleol Rhondda Cynon Taf.
- b) Yn amodol ar gymeradwyaeth y Cabinet i'r argymhelliad uchod, bydd Cadeirydd Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg yn ysgrifennu at Gomisiynydd y Gymraeg yn amlinellu safbwynt yr Awdurdod Lleol ac yn gofyn i'r ffurfiau cyfredol o enwau lleoedd sy'n berthnasol i Rhondda Cynon Taf gael eu defnyddio ar wefan y Comisiynydd.

Daeth y cyfarfod i ben am 11.45 am

**Cllr G Hopkins
Cadeirydd.**

Tudalen wag

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON TAF

GRŴP LLYWIO'R CABINET AR FATERION Y GYMRAEG

22 EBRILL 2021

**GWASANAETHAU CYMRAEG - ADRODDIAD CYNNYDD AR STRATEGAETH
HYBU'R GYMRAEG A'R CYNLLUN GWEITHREDU**

**ADRODDIAD CYFARWYDDWR MATERION IECHYD A DIOGELWCH Y
CYHOEDD, A GWASANAETHAU CYMUNED MEWN TRAFODAETH GYDA
DEILIAD Y PORTFFOLIO PERTHNASOL, Y CYNG. G. HOPKINS**

AWDURON: Wendy Edwards, Cyfarwyddwr Gwasanaeth - Gwasanaethau Cymuned
(01443 425512)

Steffan Gealy, Rheolwr Gwasanaethau Cymraeg (01443 570002)

1. DIBEN YR ADRODDIAD

- 1.1 Diben yr adroddiad yma yw darparu trosolwg i Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg o gyflawniad y Cyngor yng nghyd-destun Cynllun Gweithredu Strategaeth Hybu'r Gymraeg, a gafodd ei gymeradwyo ar 25 Ionawr 2017.

2. ARGYMHELLION

Dyma'r argymhellion i aelodau o Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg:

- 2.1 Nodi cynnwys yr adroddiad;
- 2.2 Ystyried a oes angen rhagor o wybodaeth;
- 2.3 Argymell i gymeradwyo parhau â'r Cynllun Gweithredu cyfredol hyd nes bod Cynllun Gweithredu newydd yn cael ei gymeradwyo i gwmpasu'r cyfnod 2021-2026.
- 2.4 Argymell i gymeradwyo gofyn am wasanaeth ymgynghorydd annibynnol i asesu i ba raddau y mae amcanion y Strategaeth 5 Mlynedd wedi'u cyflawni trwy weithredu Cynllun Gweithredu 2016-2021; ac i gynghori ar ddatblygu Cynllun Gweithredu newydd ar gyfer y 5 mlynedd nesaf.

3 RHESYMAU DROS YR ARGYMHELLION

- 3.1 Mae'n ofynnol i'r Cyngor baratoi Strategaeth Bum Mlynedd i hwyluso a hybu'r Gymraeg yn y sir o dan Safon 145 yr Hysbysiad Cydymffurfio sydd wedi'i gyhoeddi dan adran 44 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Cafodd y Strategaeth Bum Mlynedd gyntaf ei chymeradwyo yn 2016 a'i chyhoeddi ar wefan y Cyngor ar 30 Hydref 2016.
- 3.2 Yn rhan o'r Strategaeth Bum Mlynedd, rhaid i'r Cyngor:
  - 3.2.1 gosod targed canrannol ar gyfer cynyddu neu gynnal nifer y bobl sy'n siarad Cymraeg yn ein hardal erbyn diwedd y cyfnod 5 mlynedd dan sylw (sef +6.8% ar hyn o bryd fel y cytunwyd yng nghyfarfod o Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg ym Mai 2018);
  - 3.2.2 adolygu'r strategaeth a chyhoeddi fersiwn ddiwygiedig ar ei gwefan o fewn 5 mlynedd o gyhoeddi strategaeth;
  - 3.2.3 asesu i ba raddau y mae'r Cyngor wedi gweithredu'r strategaeth ac wedi cyrraedd y targed a osodwyd o ran canran y siaradwyr yn ein hardal;
  - 3.2.4 cyhoeddi'r asesiad uchod ar ein gwefan, gan sicrhau ei fod yn cynnwys a) nifer y siaradwyr Cymraeg yn ein hardal, a'u hoedran; a, b) rhestr o'r gweithgareddau rydyn ni wedi'u trefnu neu'u hariannu yn ystod y 5 mlynedd flaenorol er mwyn hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg.
- 3.3 Cafodd y Cynllun Gweithredu ar gyfer Hwyluso a Hyrwyddo'r Gymraeg ei gymeradwyo gan Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg ym mis Ionawr 2017. Nodwyd mai Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg oedd y grŵp priodol ar gyfer monitro cyflawniad y Cynllun Gweithredu.
- 3.4 O ran amserlen, gan fod y Cynllun Gweithredu bron â chyrraedd terfyn ei flwyddyn olaf, mae'n briodol i Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg ystyried cynnydd y cynllun a'i gymharu â'r targedau a'r camau sydd wedi'u nodi, a chytuno ar unrhyw gamau pellach sydd eu hangen i sicrhau bod y cynllun yn parhau â'r amcanion sydd wedi'u nodi ar gyfer y cyfnod 2021-2026.
- 3.5 Bydd troi at sefydliad allanol sy'n arbenigo mewn cynllunio iaith i gynnal gwerthusiad annibynnol o effaith Cynllun Gweithredu 2016 - 2021 yn darparu asesiad diduedd a gwrthrychol i'r Aelodau, gan hefyd ddarparu argymhellion

mewn perthynas â meysydd i'w datblygu ymhellach a / neu eu gwella y gall Aelodau o Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg eu hystyried wrth i'r Cynllun Gweithredu nesaf gael ei lunio.

4. CEFNDIR

- 4.1 Cafodd y Strategaeth a'r Cynllun Gweithredu (Atodiad 1) eu datblygu yn ystod 2016 ar y cyd â Sbectrwm, sefydliad â phrofiad helaeth o gynllunio ieithyddol; Menter Iaith ac aelodau o Fforwm Iaith, Gwasanaethau'r Cyngor a Chynghorwyr.
- 4.2 Ymgynghorwyd â thrigolion er mwyn deall yr hyn a fyddai'n eu hannog i ddefnyddio'r Gymraeg a pha wasanaethau roedden nhw o'r farn yw'r rhai mwyaf pwysig o ran hybu'r iaith. Cawson nhw eu gwahodd i roi'u barn ynglŷn â pha weithgareddau fyddai'n cefnogi'r defnydd o'r iaith orau. Cafodd yr ymgynghoriad yma ei gynnal rhwng mis Ebrill a mis Gorffennaf 2016.
- 4.3 Roedd adborth yr ymgynghoriad yn hanfodol i ddatblygiad Cynllun Gweithredu Strategaeth Hybu'r Gymraeg, sy'n canolbwyntio ar:
- cynyddu nifer y bobl sy'n gallu siarad Cymraeg 6.8% i 29,670 erbyn 2021;
  - cynyddu ei defnydd ym mhob agwedd ar fywyd cymunedol a chyhoeddus
  - codi ymwybyddiaeth o'i phwysigrwydd yn rhan hanfodol o hunaniaeth ddiwylliannol a chymeriad cymoedd De Cymru
- 4.4 Cafodd pwysigrwydd llunio Cynllun Gweithredu effeithiol i sicrhau gweithrediad llwyddiannus y strategaeth ei atgyfnerthu pan gyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei gweledigaeth hirdymor ar gyfer yr iaith, Cymraeg 2050 - Miliwn o Siaradwyr Cymraeg, ym mis Gorffennaf 2017.
- 4.5 Mae'r Cynllun Gweithredu wedi'i rannu'n ddwy ran:
- Mae Rhan 1 yn amlinellu'r gweithgareddau a'r targedau mae'r Cyngor yn gyfrifol am eu cyflawni naill ai drwy eu darparu'n uniongyrchol neu drwy gomisiynu gwasanaethau gan sefydliadau partner;
  - Mae Rhan 2 yn amlinellu'r gweithgareddau a'r targedau mae aelodau Fforwm Iaith yn gyfrifol am eu cyflawni yn unol â'u cytundebau cyllido gyda Llywodraeth Cymru a sefydliadau eraill sy'n cyd-fynd â'r Strategaeth ar gyfer Hwyluso a Hybu'r Gymraeg.
- 4.6 Mae pob gweithgaredd a phob targed wedi'u pennu dan y themâu canlynol:

- Addysg - o'r blynyddoedd cynnar hyd at ddarpariaeth uwchradd
  - Trosglwyddo'r iaith yn y cartref
  - Plant, phobl ifainc a theuluoedd
  - Gweithgareddau yn y Gymuned
  - Cymraeg yn y Gweithle
- 4.7 Cafodd ei gytuno gan Grŵp Llywio'r Gymraeg y Prif Swyddogion ar ddechrau Gorffennaf 2016 y dylai Prif Swyddog gael ei nodi ar gyfer pob cam gweithredu er mwyn sicrhau atebolrwydd.
- 4.8 Mae'r cynnydd sy'n ymwneud â llawer o'r targedau yma yn cael eu cofnodi yn ystod proses hunanwerthuso'r Cyngor, sy'n sicrhau cysondeb ar draws cynlluniau'r gwasanaethau heb ychwanegu at lwyth gwaith y gwasanaethau. Mae'r wybodaeth yna'n cael ei chynnwys yn rhan o Adroddiad Monitro Blynyddol i Gomisiynydd y Gymraeg.

5. Y SEFYLLFA BRESENNOL A'R CYNNYDD

- 5.1 Mae Atodiad 1 yn cynnwys gwybodaeth am y cynnydd hyd yma yn erbyn y targedau sydd wedi'u nodi yn y Cynllun Gweithredu. Yn ystod cyfnod y cynllun, cafwyd cynnydd sylweddol ym meysydd rhai themâu, gyda rhai targedau eisoes wedi'u cyflawni o fewn eu hamserlenni.
- 5.2 Oherwydd effaith Covid-19, mae'n ddealladwy bod y cynnydd yn ystod 2020-2021 wedi bod yn gyfyngedig gydag adrannau yn canolbwyntio ar addasu'n gyflym i fodolau newydd o ddarparu gwasanaeth.
- 5.3 Fel yr oedd wedi'i nodi yn adroddiad y llynedd, mae'r targedau a gafodd eu cyflawni yn eu cyfanrwydd a/neu'r targedau sydd wedi'u hymgorffori ar gyfer y tymor hirach yn cynnwys y canlynol:
- Adleoli ysgolion cynradd neu adeiladu estyniadau i ysgolion cynradd er mwyn cynyddu nifer y lleoedd i ddisgyblion;
  - Llunio deunyddiau i annog rhieni i ddefnyddio'r Gymraeg gyda'u plant;
  - Arweiniodd datblygu Strategaeth ar y Cyd at y Gwasanaethau Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid yn defnyddio'r Gymraeg yn iaith ar gyfer gweithgareddau cymdeithasol a hamdden;
  - Sefydlu cyfres o weithdai, e.e. drama, ar gyfer gwahanol ddiddordebau ac ati;
  - Sefydlu Fforymau Defnyddio Iaith yn yr ysgolion cyfrwng Cymraeg;
  - Trefnu cyfres o weithgareddau cymdeithasol drwy'r Gymraeg mewn ysgolion cyfrwng Cymraeg;

- Mae gweithgareddau Cymraeg wedi'u cynnwys yn rhan o'r arlwy dros wyliau ysgol e.e. drwy Wasanaeth y Llyfrgelloedd a Gwasanaeth y Celfyddydau;
- Mae hyfforddiant Hyrwyddwyr Iaith ar gael i staff Canolfannau Hamdden;
- Mae adroddiadau rheolaidd am gydymffurfiaid y Cyngor â Safonau'r Gymraeg yn cael eu llunio gan Swyddog Cydymffurfio – y Gymraeg
- Mae Strategaeth Sgiliau Iaith wedi'i datblygu ac yn cael ei rhoi ar waith;
- Cafodd archwiliad sgiliau iaith ei gynnal o fewn yr amserlen ofynnol. Cafodd rhaglen hyfforddi ei gweithredu ac mae'n cael ei darparu yn barhaus;
- Mae deunyddiau hyrwyddo, adnoddau ac ati wedi'u datblygu ac yn parhau i gael eu datblygu er mwyn meithrin parch tuag at ddwyieithrwydd;
- Mae mewnwyd y Cyngor yn cael ei ddefnyddio i gyfeirio staff at adnoddau ac mae pob aelod o staff yn derbyn deunyddiau hyrwyddo drwy sawl cyfrwng - bydd hyn yn parhau;
- Mae dewis iaith pob aelod o staff y Cyngor wedi'i gofnodi, ac mae dewis iaith pob aelod staff newydd yn cael eu cofnodi wrth iddyn nhw ddechrau ar eu gyrfaedd gyda'r Cyngor;
- Mae cynlluniau sy'n meithrin amgylchedd lle mae defnyddio'r Gymraeg yn cael ei annog yn amlwg ym mhob un o swyddfeydd y Cyngor ac mae llofnod e-bost ac ati yn ddwyieithog;
- Mae cyfleusterau cyfieithu ar y pryd ar gael ar gyfer cyfarfodydd mewnol. Mae cyfieithwyr y Cyngor wedi'u hyfforddi i ddarparu'r gwasanaeth yma a bydd penodiadau newydd i Wasanaethau Cymraeg yn cael eu hyfforddi.

5.4 Er gwaethaf effaith Covid-19, gwnaed rhywfaint o gynnydd da mewn perthynas â nifer o gamau gweithredu yn 2020-2021, gan gynnwys y canlynol:

- Mae'r Cyngor wedi gweithio mewn partneriaeth â Mudiad Meithrin i gyflwyno 'Croesi'r Bont,' sy'n gynllun iaith i wella sgiliau iaith mewn meithrinfeydd. Mae'n canolbwyntio ar sicrhau bod staff mewn cylchoedd chwarae ac athrawon ysgolion cynradd yn defnyddio'r un patrymau iaith. Y nod yw hwyluso'r broses bontio i addysg Gymraeg i blant o deuluoedd di-Gymraeg.

- Yn ogystal â hyn, gweithiodd Mudiad Meithrin gyda lleoliadau Blynyddoedd Cynnar i gyflwyno 'Clebran', sef pecyn cymorth iaith ar gyfer darparwyr addysg cofrestredig sy'n siarad Saesneg;
- Mae 12 o ymarferwyr Dechrau'n Deg bellach wedi cwblhau cyrsiau Dysgu Agored Cymraeg a 'Cymraeg Babi' ym Mhrifysgol De Cymru;
- Mae canran y lleoliadau Dechrau'n Deg sy'n darparu gwasanaeth drwy gyfrwng y Gymraeg wedi dyblu
- Arweiniodd Gwasanaethau Cymraeg y Cyngor ar y gwaith adolygu'r llyfryn 'Bod yn Ddwyieithog' i gyd-fynd â'n hymgyrch newydd ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg statudol.
- Bydd Ysgol Gynradd Gymunedol Penderyn yn dod yn ysgol cyfrwng Cymraeg yn llwyr o fis Medi 2021;
- Yn ddiweddar, ymgynghorodd y Cyngor ar agor ysgol gynradd cyfrwng Cymraeg newydd ym Mhontypridd a fyddai'n golygu cynnydd o 93 o leoedd ar gyfer disgyblion yn y sector cyfrwng Cymraeg.
- Mae egwyddorion y Siarter Iaith yn gwreiddio'n dda mewn ysgolion. Mae pob ysgol gynradd Gymraeg wedi cael y wobwr efydd am y Siarter Iaith. Roedd 8 ohonyn nhw wedi cael y wobwr arian erbyn dechrau mis Mawrth 2020.
- Mewn ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg, mae 15 ysgol wedi cael y wobwr efydd.
- Mae adnoddau wedi'u creu gan gonsortia rhanbarthol fel rhan o raglen 'Cadw'n Ddiogel. Dal ati i Ddysgu' Llywodraeth Cymru i gefnogi defnyddio Cymraeg anffurfiol ar yr aelwyd yn ystod cyfnod y cyfyngiadau.
- Mae ymwybyddiaeth o'r Gymraeg a'i chyfraniad at hanes a diwylliant Cymru yn cael ei hybu ym mhob ysgol trwy'r consortia.
- Mae Gwasanaethau Cyflogaeth wedi gweithio gyda menter Cymraeg i Oedolion i ddefnyddio'r cyfryngau cymdeithasol i hybu cyfleoedd i deuluoedd ymgysylltu â chyfleoedd i ddysgu Cymraeg.
- Mae Menter Iaith wedi ymgysylltu â 490 o deuluoedd i godi'u hymwybyddiaeth o'r iaith

- Mae gwirfoddolwyr Menter Iaith hefyd wedi darparu 4,450 o oriau gwirfoddoli
- Mae darpariaeth gofal plant cyfrwng Cymraeg mewn lleoliadau ysgolion cynradd wedi parhau i gael ei hehangu dros y 12 mis diwethaf. Mae dau leoliad cyfrwng Cymraeg wedi symud i gyfleusterau pwrpasol newydd sbon
- Symudodd Gwasanaeth y Llyfrgelloedd nifer o'i weithgareddau cyfrwng Cymraeg ar-lein yn llwyddiannus yn ystod y pandemig, ac mae'r Gwasanaeth yn mynd ati'n rhagweithiol i hybu ei lyfrau Cymraeg i blant iau. Cynyddodd nifer y math yma o lyfrau a gafodd eu benthyg o 6,923 yn 2018/19 i 8,621 yn 2019/20.
- Yng Ngholeg y Cymoedd, gall staff fynychu'r Cynllun CYMRAEG GWAITH (pedair awr yr wythnos) neu'r sesiynau DPP arferol ar ystod o lefelau (dwy awr yr wythnos) yn ychwanegol at y ddau gwrs ar-lein mae'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol yn eu cynnig.
- Yn 2017-2018 roedd 5.69% o staff y Cyngor yn siaradwyr Cymraeg rhugl. Yn 2018-2019 cododd y ffigur yma i 6.95% ac yn 2019-2020 cododd y ffigur yma i 7.92%.
- Cafodd ymgyrch Dysgu Cymraeg ei lansio ym mis Gorffennaf ar draws holl wasanaethau'r Cyngor. Mae'r adborth wedi bod yn dda ac mae'r niferoedd wedi bod yn galonogol. Bydd yr ymgyrch yma'n cael ei defnyddio'n dempled ar gyfer ymgyrchoedd eraill. Mae ein hymgyrch Dysgu Cymraeg yn cynnwys rhestr o gyrsiau i'w hyrwyddo i'r holl staff sydd ar gael yn y Cyngor ac yn y Gymuned. Mae hyn yn sicrhau bod gan staff gyfleoedd i fanteisio ar gynifer o opsiynau ar gyfer dysgu Cymraeg â phosibl;
- Mae Gwasanaethau Cymraeg wedi gweithio gyda charfan RCT Source i baratoi'r modiwl e-ddysgu gorfodol sy'n trafod yr hyn mae angen i staff ei wneud mewn perthynas â chydymffurfio â'r Safonau.
- Bellach mae Gwasanaethau Cymraeg hefyd wedi'u cynnwys yn rhan o'r sesiwn ymsefydlu rithwir ar gyfer staff newydd, a hynny drwy gyflwyniad byr i'r gwasanaeth i bawb sy'n cymryd rhan. Mae hyn yn

dangos y statws sy'n cael ei roi i faterion yn ymwneud â'r Gymraeg yn ein sefydliad

6. CAMAU NESAF

6.1 Mae'n werth nodi bod llawer iawn o waith wedi'i wneud gan wasanaethau'r Cyngor a Phartneriaid i geisio cyflawni'r targedau uchelgeisiol sydd wedi'u hamlinellu yn y Cynllun Gweithredu. Yn rhan o'r Cynllun Gweithredu nesaf sy'n cwmpasu'r cyfnod rhwng 2021-2026, bydd angen canolbwyntio'n fanylach ar y meysydd lle mae llai o gynnydd wedi bod. Mae'n bosibl bydd angen:

- adolygu rhai o'r camau gweithredu sy'n bodoli eisoes i adlewyrchu amgylchiadau sydd wedi newid;
- sicrhau bod y Cynllun Gweithredu yn adlewyrchu newidiadau a weithredwyd gan y Cyngor a / neu bartneriaid mewn perthynas â strwythur neu gyfrifoldebau sefydliadol;
- trafod ffyrdd i'r elfennau sy'n cael eu harwain gan bartneriaid gael eu harolygu gyda Fforwm Iaith, a chytuno ar broses i fonitro cynnydd.

6.2 Byddai'r gwaith hwn yn cael ei wella'n fawr trwy benodi sefydliad allanol sydd â gwybodaeth a phrofiad arbenigol o gynllunio iaith a all gynnal asesiad o effaith y camau gweithredu a wnaed eisoes ac ystyried a oes angen gwneud mwy o waith, ac ym mha faes, gan y Cyngor a phartneriaid os ydyn ni am gyflawni'r uchelgeisiau a nodir yn y Strategaeth Hybu'r Gymraeg. Cafwyd budd mawr o weithio gyda chwmni Sbectrwm wrth ddatblygu a llunio'r Strategaeth wreiddiol a Chynllun Gweithredu 2016-21. Mae'n bwysig bod dull tebyg yn cael ei fabwysiadu wrth i ni edrych ymlaen tuag at y pum mlynedd nesaf.

7 GOBLYGIADAU O RAN CYDRADDOLDEB AC AMRYWIAETH

7.1 Does dim angen Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar gyfer yr adroddiad yma.

8 YMGYNGHORI

8.1 Cafodd proses ymgynghori ei chynnal cyn i Strategaeth Hybu'r Gymraeg a'r Cynllun Gweithredu gael eu cymeradwyo yn 2017.

9 GOBLYGIAD(AU) ARIANNOL

9.1 Does dim goblygiadau ariannol sy'n gysylltiedig â'r adroddiad yma. Serch hynny, fe fydd costau ac adnoddau i'w pennu mewn perthynas â gweithredu'r Strategaeth a'r Cynllun Gweithredu. Byddai costau hefyd o ran penodi ymgynghorwyr allanol i werthuso'r cynllun, pe bai hynny'n cael ei gymeradwyo.

Gallai peidio â chydymffurfio â Safon olygu cosbau ariannol o hyd at £5,000.

10. GOBLYGIADAU CYFREITHIOL NEU DDEDDFWRIAETH BERTHNASOL

Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a Safonau Statudol y Gymraeg 2015 sy'n rheoleiddio maes y gwaith yma.

11. CYSYLLTIADAU Â BLAENORIAETHAU CORFFORAETHOL A CHENEDLAETHOL YNGHYD Â'R DDEDDF LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL.

- 11.1 Mae'r Gymraeg yn thema drawstoriadol yn y Cynllun Corfforaethol ac yn effeithio ar yr holl flaenoriaethau corfforaethol gan fod angen i'r Cyngor gydymffurfio â'r Hysbysiad Cydymffurfio diwygiedig a gafodd ei gyhoeddi gan Gomisiynydd y Gymraeg ym mis Medi 2016.
- 11.2 Mae Adroddiad Cydymffurfio Blynyddol yn cael ei gyflwyno i Gomisiynydd y Gymraeg yn amlinellu'r gwaith gan y Cyngor i gydymffurfio â safonau statudol o ran y Gymraeg a fydd yn cyfrannu at nod tymor hir Llywodraeth Cymru o gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Mae'r gwaith i gyflawni'r safonau hyn yn golygu cydweithio gyda phartneriaid a thrigolion i hwyluso ystod eang o gyfleoedd ar gyfer defnyddio'r Gymraeg mewn cymunedau ledled y sir.
- 11.3 Mae'r Gymraeg yn rhan bwysig o Nod 6 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, sef Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu. Bydd hyn hefyd yn cyfrannu at greu Cymru sy'n fwy cyfartal trwy ddarparu cyfleoedd i siaradwyr Cymraeg ddefnyddio gwasanaethau'r Cyngor trwy gyfrwng y Gymraeg, os ydyn nhw'n dymuno.

12. CASGLIAD

- 12.1 Mae'r gwaith yn erbyn meysydd allweddol o Gynllun Gweithredu Hyrwyddo'r Gymraeg yn mynd rhagddo'n dda, fel sydd wedi'i nodi yn adran 5 uchod. Fodd bynnag, canfuwyd bod rhai targedau yn heriol, a rhwystrowyd gwaith mewn rhai meysydd oherwydd effaith pandemig Covid-19 a chyflwyno cyfyngiadau symud lleol a chenedlaethol yn ystod 2020 - 21.
- 12.2 Byddai'n fuddiol cael gwerthusiad annibynnol o'r hyn a gyflawnwyd hyd yma a thynnu sylw at feysydd y mae angen eu datblygu ymhellach wrth i ni weithio gyda phartneriaid i ddatblygu'r Cynllun Gweithredu Pum Mlynedd nesaf.

Tudalen wag

Cynllun Gweithredu i Hybu'r Gymraeg yn Rhondda Cynon Taf

Nod y Cynllun Gweithredu canlynol yw datblygu'r cynnydd a wnaed gan y Cyngor a'i bartneriaid yn datblygu'r Gymraeg yn Rhondda Cynon Taf dros flynyddoedd lawer. Mae'n gynllun pum mlynedd sy'n canolbwyntio ar y canlynol:

- cynyddu nifer y bobl sy'n gallu siarad Cymraeg 3%
- cynyddu ei defnydd ym mhob agwedd ar fywyd cymunedol a chyhoeddus
- codi ymwybyddiaeth o'i phwysigrwydd yn rhan hanfodol o hunaniaeth ddiwylliannol a chymeriad cymoedd De Cymru

Mae'r Cynllun Gweithredu yn adlewyrchu'r dull partneriaeth sy'n hanfodol i gyflawni'r nodau hyn. Mae dwy ran i'r Cynllun fel bod eglurder o ran swyddogaeth a chyfrifoldeb y Cyngor, a swyddogaethau a chyfrifoldebau aelodau o'r Fforwm Iaith ar gyfer cyflawni targedau.

Mae Rhan 1 yn nodi'n fras y gweithgareddau a'r targedau y mae'r Cyngor yn gyfrifol am eu cyflawni, un ai drwy'u cyflenwi'n uniongyrchol neu drwy gomisiynu gwasanaethau gan sefydliadau partner;

Mae Rhan 2 yn nodi'n fras y gweithgareddau a'r targedau y mae'r Fforwm Iaith yn gyfrifol am eu cyflawni o dan ei gytundebau ariannu gyda Llywodraeth Cymru a sefydliadau eraill sy'n cefnogi'r Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg.

Cydnabyddir nad oes gan y Cyngor unrhyw reolaeth dros weithgareddau a chyflawniad partneriaid fel y nodir yn Rhan 2 ond fe all y Cyngor fod mewn sefyllfa i gydweithio a chomisiynu aelodau o'r Fforwm Iaith i gyflenwi gweithgareddau ychwanegol er mwyn bwrw targedau'r Cyngor fel y nodir yn Rhan 1 o'r Cynllun Gweithredu.

Dylid nodi mai cyfrifoldeb y Cyngor yw'r strategaeth 5 mlynedd yn bennaf a'r Cyngor sy'n gyfrifol am ei rhoi hi ar waith yn unol â Safon 145 o Reoliadau Safonau'r Gymraeg 2015.

RHAN 1

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
Addysg – Darpariaeth y Blynyddoedd Cynnar	Darparu hyfforddiant Cymraeg a gofal plant priodol ar gyfer ymarferwyr y blynyddoedd cynnar er mwyn cynyddu darpariaeth	Gweithio gyda phrosiect <i>Cam wrth Gam</i> sy'n cyflwyno Diploma Lefel 3 mewn Gofal, Dysg a Datblygiad Plant	Sicrhau bod 10 gweithiwr gofal plant o RCT a'r ardal gyfagos yn cael eu hyfforddi'n flynyddol ac yn cael cymwysterau	Dechrau'n Deg	'Cam wrth Gam' (Mudiad Meithrin)	<u>Cam wrth Gam</u> Ar hyn o bryd dyw Cam Wrth Gam ddim yn gweithio gydag ysgolion RhCT - mae cost yn gysylltiedig â'r cynllun ac efallai bod angen darparu cymorth ariannol ychwanegol i'r

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	cyfrwng Cymraeg		perthnasol			ysgolion er mwyn sicrhau bod plant yn cael cyfleoedd i gymhwyso. - Mae un prentis o RCT ar hyn o bryd ar y Cynllun Hyfforddi Cenedlaethol a chynlluniau hyfforddi Cam Wrth Gam. <u>Cynllun Croesi'r Bont / Clebran</u> - Dechreuodd RhCT Gytundeb Lefel Gwasanaeth (CLG) gyda Mudiad Meithrin yn ystod 2019 ar gyfer hyfforddi

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						RCT REPS (Darparwyr Addysg Gofrestredig). Mae'r fethodoleg yn defnyddio patrymau iaith pendant ar gyfer arferion beunyddiol a meysydd dysgu, caneuon gyda phatrymau iaith clir ac asesiadau sylfaenol gydag asesiadau pob tymor o sgiliau deall, dysgu a lleferydd plant.

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						• Yn ogystal â hynny, darparwyd cefnogaeth iaith ar gyfer REPS Saesneg trwy gynllun 'Clebran' Mudiad Meithrin. • Mae COVID 19 wedi effeithio ar y ddau gynllun iaith. Rydyn ni'n trafod parhad y ddau gynllun gyda Swyddogion RhCT ar hyn o bryd.

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						• Cyrhaeddodd 10 darparwr wedi'i gomisiynu trwy raglen Dechrau'n Deg (Cyfrwng Cymraeg) gwrs Croesi'r Bont a gyflwynwyd gan Mudiad Meithrin. • Mae 12 o ymarferwyr Dechrau'n Deg bellach wedi cwblhau cyrsiau Dysgu Agored Cymraeg a 'Cymraeg Babi' ym Mhrifysgol De

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						Cymru.
	Cynyddu nifer y plant sy'n mynychu darpariaeth blynyddoedd cynnar gyfrwng Cymraeg (CC)	Gweithio gyda'r Mudiad Meithrin a Dechrau'n Deg i hybu manteision addysg ac addysg cyn-ysgol cyfrwng Cymraeg.	Cynyddu nifer y plant sy'n mynychu darpariaeth y blynyddoedd cynnar cyfrwng Cymraeg (CC) 50%	Dechrau'n Deg	Mudiad Meithrin Cymraeg i Blant Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd	Mae Mudiad Meithrin yn archwilio cysylltiadau agosach â'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd a charfan Dechrau'n Deg yn RhCT er mwyn gweithio ar y cyd, yn benodol i ddelio â hyrwyddo manteision gofal plant ac addysg

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						cyfrwng Cymraeg. - Cynhaliwyd cyfarfodydd rhithwir rhwng Mudiad Meithrin a swyddogion RhCT i drafod gweithio mewn partneriaeth i ddatblygu Cylchoedd Meithrin newydd o fewn RhCT gan ddefnyddio Grantiau Cyfalaf Cymraeg 2050 a Chynllun 'SAS' Mudiad Meithrin. - Canran y

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						Ileoliadau Dechrau'n Deg sy'n gweithredu drwy gyfrwng y Gymraeg wedi codi o: • 12% yn 2016/17 i • 24% yn 2018/19 • Cynnydd o 100% rhwng 2016/17 a 2019/20.
	Cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg mewn grwpiau chwarae a meithrinfeydd	Cynnwys y Gymraeg mewn gweithgareddau chwarae i sefydlu patrymau	Nodi o leiaf 10 grŵp chwarae / meithrinfa oriau dydd sy'n gallu cyflwyno	Dechrau'n Deg	CPA Cymru (Blynyddoedd Cynnar Cymru); PACEY, NDNA Cymru;	• Gall Mudiad Meithrin gynnis cefnogaeth 'Clebran' i leoliadau

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	oriau dydd cyfrwng Saesneg yn bennaf	llythrennedd a rhifedd sylfaenol yn Gymraeg	geiriau, brawddegau a phatrymau a chaneuon sylfaenol yn Gymraeg			Dechrau'n Deg yn ôl yr angen (gweler manylion y Cymorth a roddir o dan CLG ar gyfer REPS uchod) - 8 Cychwynnodd darparwyr Dechrau'n Deg (Dwyieithog) a gomisiynwyd y ddarpariaeth hon ym 19/20.
Addysg – Sector Cynradd	Lansio ymgyrch marchnata eang i hybu manteision addysg cyfrwng	Dosbarthu taflen 'Bod yn Ddwyieithog' a chreu offer marchnata eraill i	Lansio ymgyrch marchnata ar ddechrau 2017 a chynllunio	Gwasanaethau Cymraeg	Menter Iaith Yr Urdd RhAG; Fforwm Iaith; Bwrdd Iechyd	Mae Gwasanaethau Cymraeg y Cyngor yn arwain ar y gwaith

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	Cymraeg a buddion dwyieithrwydd	gynyddu'r niferoedd mewn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg	cyfres o ddigwyddiadau cyhoedduswydd a gweithgareddau parhaus o un flwyddyn i'r llall		Cwm Taf Morgannwg	adolygu'r llyfryn fel ei fod yn ddwyieithog i gydfynd â'n hymgyrch newydd ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg statudol. Mae Gwasanaethau Cymraeg wedi ymgynghori â phartneriaid cymunedol trwy ein Fforwm Iaith i gael eu mewnbwn ynghyd â sicrhau cymorth y Gwasanaethau Cofrestru ym

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						Merthyr Tudful a RhCT i ddosbarthu'r llyfryn i bob plentyn sydd wedi'i gofrestru yn eu hardaloedd. Mae Menter Iaith hefyd wedi cynnig cefnogaeth i gynrychiolwyr y Cyngor ar ail-ddylunio'r llyfryn presennol cyn mynd ati i'w ddosbarthu eto.
	Cynyddu	Adleoli Ysgol	60 lle	Addysg	Ysgol	Mae Tonyrefail

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	capasiti ysgolion cynradd Cymraeg mewn lleoliadau allweddol	Gymraeg Tonyrefail i safle presennol Ysgol Gynradd Tonyrefail	ychwanegol			wedi bod yn manteisio ar gyfleusterau newydd eu hadnewyddu a gwell ers mis Medi 2018. Cynyddodd y capasiti 120 (ffynhonnell: Adroddiad y Cabinet 9/4/19) Wedi'i gwblhau
	Cynyddu capasiti ysgolion cynradd Cymraeg mewn lleoliadau allweddol	Ymestyn Ysgol Gymraeg Llwyncelyn i safle Ysgol Babanod Llwyncelyn sydd gyferbyn	100 lle ychwanegol o leiaf	Addysg	Ysgol	Cwblhawyd yr estyniad yn 2018 fel y cynlluniwyd. Gwnaed gwelliannau pellach yn haf 2019.

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						Cynyddodd y capasiti 100 (ffynhonnell: Adroddiad y Cabinet 9/4/19) Wedi'i gwblhau
	Ystyried effeithiau datblygiadau tai newydd ar dwf addysg cyfrwng Cymraeg	Cynllunio ar gyfer y cynnydd tebygol yn y galw am addysg cyfrwng Cymraeg mewn ardaloedd datblygu	Llunio cynlluniau wrth gefn mewn ardaloedd wedi eu targedu yn arbennig yn ne'r sir	Addysg	Adfywio a Chynllunio	Bydd y Gwasanaeth Addysg yn parhau i weithio'n agos gyda chydweithwyr o'r adran Rheoli Datblygu i sicrhau ein bod yn cymryd rhan yn y camau

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						cynllunio ar gyfer datblygu tai newydd ar y cyfle cyntaf posibl. Unwaith ein bod ni'n sicr bod datblygiad yn mynd rhagddo a bod cytundeb o ran nifer y cartrefi sy'n cael eu hadeiladu, mae asesiad o'r effaith ar yr ysgolion presennol yn yr ardal yn cael ei gynnal, er mwyn deall a fydd diffyg llefydd mewn

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						ysgolion, ac ym mha sector addysg y bydd hynny. Yna, bydd yr achos busnes gofynnol ar gyfer y cyllid i ddarparu llefydd ysgol newydd, a all fod yn estyniadau i'r ysgolion presennol neu ddarparu rhai newydd, yn cael eu paratoi. Yn parhau.
	Ymateb i ymgyrch Llywodraeth	Cyflwyno'r Gymraeg fel prif gyfrwng addysgu	Trafod y posibiliadau o gynnal peilot	Addysg	Ysgolion	Bydd Ysgol Gynradd Gymunedol

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	Cymru i greu miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050	yn y Cyfnod Sylfaen mewn rhai ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg	o'r cynllun mewn 5 ysgol gynradd i ddatblygu sgiliau dwyieithog plant yn y Cyfnod Sylfaen dros y 5 mlynedd nesaf			Penderyn yn dod yn ysgol cyfrwng Cymraeg yn llwyr o fis Medi 2021; Mae RhCT hefyd yn cynyddu cyfanswm capasiti Ysgol Gynradd Dolau (ysgol ddwy iaith) i 921, ynghyd â 124 o leoedd meithrin rhan-amser, gan ddyblu'r lleoedd ar gyfer addysg Gymraeg, yn dibynnu ar ddewis rhieni.

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						• Mae Swyddogion Addysg yn y broses o gwblhau dyluniad yr estyniad newydd hwn gyda'r datblygwr tai Persimmon, ac mae disgwyl i gydsyniad cynllunio gael ei gyflwyno i'r Awdurdod Cynllunio yn fuan. • Yn ddiweddar, ymgynghorodd y Cyngor hefyd ar agor ysgol

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						gynradd cyfrwng Cymraeg newydd ym Mhontypridd fel rhan o gynigion ehangach i drefniadaeth ysgolion. Byddai hyn yn gweld cynnydd yng nghapasiti ysgolion cynradd, gan ychwanegu 93 o leoedd i ddisgyblion ac yn gwella'r cynnig cyfrwng Cymraeg yn yr ardal yn sylweddol. Mae'r cynigion hyn yn

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						destun her gyfreithiol ar hyn o bryd ac felly byddwn ni'n darparu diweddariad pellach ar hyn maes o law.
	Datblygu Siarter iaith sydd yn annog y defnydd o'r Gymraeg mewn ysgolion ac yn y gymuned	Addasu'r Siarter iaith lwyddiannus a weithredwyd gan AALlau Gwynedd a Sir Gaerfyrddin	Datblygu Siarter iaith ar gyfer disgyblion sydd yn astudio'r Gymraeg fel iaith gyntaf neu ail iaith	Gwasanaethau Cymraeg	Consortiwm Canolbarth y De Menter iaith Yr Urdd	Mae egwyddorion y Siarter iaith yn gwreiddio'n dda mewn ysgolion. Mae pob ysgol gynradd Gymraeg wedi cael y wobr efydd. Roedd 8 ohonyn nhw wedi

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						cael y wobr arian erbyn dechrau mis Mawrth 2020. Mewn ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg, mae 15 ysgol wedi cael y wobr efydd. Mae gwaith yn mynd rhagddo i hyrwyddo'r siarter mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg, ac mae pob un wedi derbyn hyfforddiant cychwynnol. Mae Ysgol Gymunedol

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						Tonyrefail yn rhan o beilot Campws Cymraeg ar gyfer ysgolion uwchradd cyfrwng Saesneg. Does dim asesiad o waith Siarter Cymraeg ers mis Mawrth 2020 oherwydd Covid-19; bydd asesu ac achredu yn ailgychwyn tymor yr hydref 2020. Gwaith partneriaeth yn parhau rhwng ysgolion cynradd Cymraeg a

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						Saesneg. Yn RhCT, mae 6 ysgol Gymraeg mewn partneriaeth ag 11 ysgol cyfrwng Saesneg. Cynhaliwyd amrywiaeth o weithgareddau i hyrwyddo Cymraeg. Chafodd y gwaith mo'i werthuso fel y cynlluniwyd oherwydd cyfyngiadau Covid. • Adnoddau a grëwyd gan

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						gonsortia rhanbarthol fel rhan o raglen 'Cadw'n Ddiogel. Dal ati i Ddysgu' Llywodraeth Cymru i gefnogi defnyddio Cymraeg anffurfiol gartref yn ystod y cyfnod o gyfyngiadau. • Mae Menter Iaith wedi cefnogi 9 ysgol gynradd i ddatblygu eu nodau a nodwyd yn eu Siarter Iaith trwy alluogi

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						cyfleoedd yn eu cymunedau i'r plant a'u teuluoedd fynychu ac ymgysylltu.
Addysg – sector uwchradd	Cynyddu nifer y disgyblion mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg	Creu cynlluniau i gynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg o ganlyniad i ragamcan o'r twf yn y sector	Sicrhau niferoedd cynyddol ym mhob ysgol uwchradd CC erbyn 2021	Addysg	Ysgolion	Mae Cabinet RhCT wedi cymeradwyo 2 brosiect yng Nghwm Cynon i gynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn YGG Aberdâr ac YG Rhydywaun, ysgol gynradd Gymraeg ac ysgol uwchradd Gymraeg. Bydd

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						YGG Aberdâr yn elwa o Feithrinfa newydd ar y safle a 48 lle ychwanegol i ddisgyblion, a bydd YG Rhydywaun yn ychwanegu 192 o leoedd i ddisgyblion yn ei chapasiti. Ar hyn o bryd mae'r Gwasnaeth Addysg yn y broses o gysylltu â LIC i sicrhau'r cyllid sy'n ofynnol trwy Raglen

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						Ysgolion a Cholegau'r 21ain Ganrif ar gyfer y ddau brosiect.
	Cynyddu'r cyfleoedd mewn ysgolion cyfrwng Saesneg i ddefnyddio'r Gymraeg fel cyfrwng addysgu	Rhoi cymorth i ysgolion uwchradd cyfrwng Saesneg (CS) i ddatblygu ar hyd y continwmm iaith	Nodi rhai ysgolion uwchradd CS sydd yn fodlon ac yn gallu cynyddu darpariaeth CC mewn ystod o bynciau	Addysg	Ysgolion	Ar hyn o bryd mae Campws Cymraeg, fframwaith Siarter Iaith sy'n hyrwyddo ac yn cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg mewn ysgolion CS yn cael ei dreialu yn y sector uwchradd yn Ysgol Gymunedol

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						Tonyrefail. • Crëwyd adnoddau i gefnogi datblygiad sgiliau Cymraeg disgyblion mewn ysgol uwchradd cyfrwng Saesneg yn rhan o raglen 'Cadw'n Ddiogel. Dal ati i Ddysgu', Llywodraeth Cymru. Dros 50 o adnoddau wedi'u creu ac ar gael i bob ysgol ar yr Hwb.
	Galluogi disgyblion i drosi	Trafod y posibilrwydd o	Nodi un ysgol CC a allai	Addysg	Consortiwm Canolbarth y De	• Gwaith yn parhau i ddatblygu

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	o addysg cyfrwng Saesneg i addysg cyfrwng Cymraeg ar ddiwedd CA2	sefydlu 'Cynllun Trochi' yn un o'r ysgolion uwchradd CC ar y cyd ag awdurdodau cyfagos	gefnogi 'Cynllun Trochi' ac yna marchnata ei argaeledd ar draws awdurdodau cyfagos		Ysgol	adnoddau i gefnogi trosglwyddo o ysgolion cyfrwng Saesneg i ysgolion Cymraeg. Swyddog Cymraeg mewn Addysg yn gweithio'n agos gyda'r uned drochi yng Nghaerdydd i greu adnoddau priodol. Adnoddau i fod ar gael ar gyfer ysgolion cynradd a gwaith yn parhau i greu

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						adnoddau uwchradd.
	Cefnogi dilyniant iaith o CA2 i CA3	Sicrhau bod yr ychydig nad ydynt yn trosglwyddo i ysgolion uwchradd CC yn parhau i astudio'r Gymraeg fel iaith gyntaf	Sicrhau cydweithredu priodol rhwng ysgolion uwchradd CS er mwyn galluogi'r ddarpariaeth	Addysg	Ysgolion	Dim cynnydd wedi'i nodi.
	Sicrhau bod rhaglenni Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg yn cael eu cynnwys yn y cwricwlwm ABCh mewn	Datblygu rhaglen waith Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg a'i chyflwyno i gwricwlwm pob ysgol uwchradd	Pob disgybl i ddeall cyfraniad y Gymraeg i hanes, diwylliant a gwead	Addysg	Ysgolion Yr Urdd	Mae ymwybyddiaeth o'r Gymraeg a'i chyfraniad at hanes a diwylliant Cymru yn elfen allweddol o'r

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	ysgolion uwchradd		cymdeithasol Cymru			Siarter Iaith sy'n cael ei hybu ym mhob ysgol trwy'r consortia. Mae Carfan Llythrennedd y Consortiwm wedi creu adnodd sy'n darparu gwybodaeth i ysgolion ar ystod o destunau y gellid eu defnyddio fel rhan o ddarpariaeth ddarllen yr ysgol i roi mynediad i ddysgwyr i brofion sy'n adlewyrchu

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						hunaniaethau, tirwedd a hanes Cymru. https://www.cscjes.cronfa.co.uk/repository/resource/c0e63014-d7ac-4a66-ae2a-e1c47f47cc05/cy
Trosglwyddo'r Iaith yn y Cartref	Codi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd trosglwyddo'r iaith ymysg oedolion ifanc Cymraeg eu hiaith	Cynnwys rhaglenni ymwybyddiaeth iaith cyffredinol mewn cyrsiau ABCh mewn ysgolion	Pob ysgol i drefnu cyrsiau ymwybyddiaeth erbyn 2017-18	Addysg	Ysgolion Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid Gwasanaethau Cymraeg	Gwaith yn parhau ym mhob ysgol uwchradd Gymraeg mewn perthynas â'r Siarter Iaith. Doedd dim achrediadau o fis

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						Mawrth 2020 oherwydd Covid-19. Crëwyd adnoddau gan gonsortia rhanbarthol fel rhan o raglen 'Cadw'n Ddiogel. Dal ati i Ddysgu' Llywodraeth Cymru i gefnogi defnyddio Cymraeg anffurfiol gartref yn ystod y cyfnod o gyfyngiadau.
	Codi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd	Trefnu cyrsiau ymwybyddiaeth iaith a	Cyrsiau a gweithgareddau	Gwasanaeth Cymunedau a Ffyniant	Menter Iaith Cymraeg i Blant Mudiad Meithrin	Oherwydd cyfyngiadau Covid, mae

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	trosglwyddo'r iaith ymysg teuluoedd	gweithgareddau i'r teulu sy'n targedu rhieni a phlant	ymwybyddiaeth iaith i gael eu sefydlu mewn 6 chanolfan ar draws y sir		Gwasanaethau Cymraeg	darpariaeth ymgysylltu wedi dod i ben am y tro. Mae Gwasanaethau Cyflogaeth wedi gweithio gyda menter Cymraeg i Oedolion i ddefnyddio'r cyfryngau cymdeithasol i hybu cyfleoedd i deuluoedd ymgysylltu â chyfleoedd i ddysgu Cymraeg. Ar hyn o bryd mae ymarfer yn cael ei

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						gynnal i ddeall rhwystrau y gallai teuluoedd eu hwynebu i gael mynediad at ddysgu ar-lein, e.e. diffyg offer TG neu ddim mynediad at wasanaethau band eang. • Rhaglen blasu Gymraeg 8 wythnos yw 'Clwb Cwtsh' Mudiad Meithrin sy'n canolbwyntio ar siarad Cymraeg â phlant ifanc. Yn

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						ystod Hydref 2020 mae sesiynau ar gael yng Ngogledd RhCT. Ariennir y sesiynau gan Lywodraeth Cymru a'u hwyluso (ar-lein) gan Mudiad Meithrin. • Mae Menter Iaith yn codi ymwybyddiaeth gyda 490 o deuluoedd y flwyddyn trwy eu Gwasanaethau

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						Plant
	Trefnu ymgyrch marchnata yn targedu oedolion ifanc Cymraeg eu hiaith	Creu ap / fideo / taflen a defnyddio'r cyfryngau cymdeithasol i annog rhieni i ddefnyddio'r Gymraeg gyda'u plant	Chwilio am gyllid i greu ap, fideo a thaflen wybodaeth a chynllunio ymgyrch marchnata erbyn Medi 2017	Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad leuenctid	Menter Iaith Cymraeg i Blant Yr Urdd Mudiad Meithrin	• Dim newid - Roedd Menter Iaith yn arwain y prosiect yma, ond maen nhw wedi methu cael y cyllid sydd ei angen i ddatblygu'r adnodd gwybodaeth yma. • Felly, mewn cytundeb â'r gwasanaethau eraill, mae Menter Iaith wedi

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						blaenoriaethu creu cyfleoedd i bobl ifanc cyn eu marchnata gan fod angen amlwg i gynyddu'r hyn a oedd ar gael.
Plant, Pobl Ifanc a Theuluoedd	Gweithio gyda phartneriaid allweddol i greu cyfleoedd ar gyfer plant a phobl ifanc i ddefnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r ysgol i gryfhau'r cyswllt rhwng iaith addysg a'r	Datblygu strategaethau ar y cyd sy'n galluogi'r Gymraeg i ddod yn iaith gweithgareddau cymdeithasol a hamdden	Cyhoeddi strategaeth ar y cyd erbyn mis Hydref 2017	Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad leuenctid	Menter Iaith Yr Urdd	Sefydlwyd gweithgor ond oherwydd Covid-19, dyw'r grŵp ddim wedi cyfarfod ers mis Mawrth. Mae YEPS a Menter Iaith yn gweithio mewn partneriaeth i sicrhau bod darpariaeth

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	gymuned					Gymraeg ar gael trwy ddulliau 'o bell'. Datblygodd y bartneriaeth gydag AC ar-lein platfform trwy Lywodraeth Cymru i sicrhau bod yr iaith a'r gerddoriaeth ar gael i bobl ifanc yn RhCT
	Cynyddu nifer y gweithgareddau cymdeithasol trwy gyfrwng y Gymraeg ar	Trefnu cyfres o weithdai i ddarparu ar gyfer ystod o ddiddordebau	Rhaglen i'w chytuno a'i gweithredu erbyn Medi 2017	Gwasanaethau Hamdden Gwasanaethau Diwylliannol	Menter Iaith Yr Urdd	Ar gyfartaledd mae 40 o bobl ifanc, yn mynychu darpariaeth ieuenctid

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	gyfer plant oed cynradd	gwahanol, e.e. chwaraeon, drama, dawn, celf a chrefft, gemau cyfrifiadurol, gweithgareddau awyr agored ac ati				mynediad agored wythnosol yng Nghanolfan Ieuenctid Gartholwg cyn y cyfyngiadau symud. - Gweithgareddau ar ôl ysgol a darpariaeth wyliau a gynigiwyd ar gyfer disgyblion y 4 ysgol Gymraeg. - Cymerodd 490 o blant oed cynradd ran mewn 950 o sesiynau

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						gweithgareddau mewn 6 lleoliad yn ystod y flwyddyn academaidd ddiwethaf yng nghlybiau ar ôl ysgol Menter Iaith.
	Cynyddu nifer y gweithgareddau cymdeithasol trwy gyfrwng y Gymraeg ar gyfer plant oed cynradd	Sefydlu rhwydwaith o 'adrannau cymunedol' i ddarparu gweithgareddau chwaraeon a hamdden	Cynyddu'r ddarpariaeth bresennol 100%	Gwasanaethau Hamdden	Yr Urdd	Dim diweddariad oherwydd COVID-19 a bod canolfannau hamdden ar gau. Cyn cyfyngiadau Covid, roedd gweithgareddau ochr sych yn cael eu darparu mewn partneriaeth â'r

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						Urdd yng Nghanolffannau Hamdden Llantrisant a Rhondda.
	Rhoi cymorth i rieni sydd â phlant mewn ysgolion CC i leddfu pryderon ynghylch helpu gyda gwaith cartref	Sefydlu Clybiau Gwaith Cartref mewn ysgolion CC i gefnogi rhieni nad ydynt yn siarad Cymraeg	Trafodaethau i gael eu cynnal yn ystod y flwyddyn academaidd bresennol gyda'r bwriad o sefydlu Clybiau Gwaith Cartref erbyn Medi 2017	Addysg	Ysgolion cyfrwng Cymraeg	Crëwyd adnoddau gan gonsortia rhanbarthol fel rhan o raglen 'Cadw'n Ddiogel. Dal ati i Ddysgu' i gynorthwyo disgyblion i gymhwyso a datblygu eu sgiliau Cymraeg. Mae cronfa gynhwysfawr o

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						adnoddau a grëwyd yn cynnwys adnoddau defnyddiol, pecynnau gwaith, a gweithgareddau y gall disgyblion eu cwblhau yn unol ag egwyddorion sylfaenol dysgu o bell a dysgu cyfunol. Darparwyd modelau y gall ysgolion ac athrawon eu haddasu i ddiwallu

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						anghenion eu dysgwyr a'u cymunedau eu hunain. Mae egwyddorion y Siarter Iaith yn cael eu tanategu trwy'r holl adnoddau a grëir. Mae anghenion rhieni nad ydynt yn siarad Cymraeg wedi cael eu hystyried wrth i'r gwaith gael ei ddatblygu, gyda chanllawiau a throsolwg dwyieithog yn cael

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						eu darparu yn y rhan fwyaf o achosion.
	Annog mwy o ddefnydd cymdeithasol o'r Gymraeg gan ddisgyblion sy'n mynychu ysgolion uwchradd CC	Pob ysgol i gytuno ar Ddatganiad Cenhadaeth a chod ymddygiad a sefydlu Fforymau Defnydd o laith	Pob Fforwm Defnydd o laith i gynnwys cynrychiolwyr o bob blwyddyn ysgol ac i gael eu sefydlu erbyn Medi 2017	Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid	Ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg	Mae Menter Iaith yn cynnal fforwm ieuenctid ymhob un o'r pedair ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg. Dim newid.
	Rhoi cyfleoedd i bobl ifanc mewn ysgolion uwchradd CC i ddefnyddio'r Gymraeg yn y	Parhau gyda Fforymau Pobl Ifanc ym mhob ysgol uwchradd CC a'u cefnogi i drefnu cyfres o	Trefnu o leiaf 3 gweithgaredd Cymraeg arwyddocaol yn ystod pob blwyddyn ysgol	Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid	Menter Iaith Yr Urdd	Ar gyfartaledd mae 40 o bobl ifanc, yn mynychu darpariaeth ieuenctid mynediad agored

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	Gymuned	weithgareddau cymdeithasol				wythnosol yng Nghanolfan Ieuenctid Gartholwg cyn y cyfyngiadau symud • Gweithgareddau ar ôl ysgol a darpariaeth wyliau a gynigiwyd ar gyfer disgyblion y 4 ysgol Gymraeg. • Mae Menter Iaith wedi ail-frandio'r gwasanaeth i TIM (Timau Ieuenctid Menter), ac wedi cynnal 152 o

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						gyfarfodydd â'u TIMau dros y flwyddyn academaidd ddiwethaf
	Rhoi cyfleoedd i bobl ifanc mewn ysgolion uwchradd CC ddefnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r ystafell ddosbarth	Cefnogi clybiau ieuenctid cyfrwng Cymraeg yn Rhydywaun, Llanhari, Pontypridd ac Aberdâr	Ymestyn y ddarpariaeth bresennol i gynnwys 3 lleoliad arall e.e. Llantrisant, Treorci	Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid	Menter Iaith Yr Urdd	Dim newid - Darpariaeth wedi'i hehangu ar gyfer Gartholwg a Phenderyn, gyda sesiynau wythnosol a dwywaith yr wythnos yn cael eu darparu i, ar

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						gyfartaledd, 20 o bobl ifainc. Darpariaeth wedi'i threalu ym Mhont-y-clun, Cwm Rhondda ac Aberdâr,, ond wedi dod i ben am nad oedd digon yn mynychu. Menter Iaith yn cynnal darpariaeth ym Mhonytpridd ar hyn o bryd. • Ymgysylltodd Menter Iaith â

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						chyfanswm o 4,450 o oriau gwirfoddoli gyda'u TIMau ieuentid yn ystod y flwyddyn ariannol ddiwethaf. Maent wedi sefydlu Sianel TIM ar AMAM.cymru/TIM, wedi rhedeg rhaglen radio wythnosol ar GTFM o'r enw Sesiwn Sul ac wedi galluogi a chefnogi 6 digwyddiad unigol ychwanegol gyda

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						Phobl ifanc
	Defnyddio technoleg gyfathrebu i hysbysebu cyfleoedd am swyddi sydd yn gofyn am sgiliau dwyieithog	Datblygu gwefan, ap a chyfeiriadur neilltuol i hysbysebu swyddi a phrentisiaethau sydd yn gofyn am sgiliau Cymraeg	Sefydlu Hwb rhannu gwybodaeth ar gyfer prif gyflogwyr yr ardal y gellir ei ddefnyddio i recriwtio staff a phrentisiaid dwyieithog	Gwasanaethau Busnes Gwasanaeth Cyflogaeth a Hyfforddiant	Technoleg Gwybodaeth Menter Iaith Busnesau	- Mae'r Cyngor yn pwysleisio pwysigrwydd sgiliau iaith Gymraeg ymhob sesiwn ymsefydlu ac achlysur ffeiriau swyddi (ac yn ei gynnwys ymhob disgrifiad swydd). - Cynlluniau'n cael eu datblygu yn ystod 2019-20 i hyrwyddo sgiliau dwyieithog drwy Facebook @TreforestGrowth

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						a Busnes Hyderus RhCT (ConfidentBusines sRCT), ynghyd â rhannu gwybodaeth am lwyddiannau safleoedd lleol.net a safleswyddi.co.uk. • Swyddog Cymorth Cymraeg mewn Busnes, Llywodraeth Cymru (Swyddog Helo Blod) bellach wedi'i leoli ym Menter Iaith gyda'r

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						prif nod o gefnogi busnes i estyn eu cynnig dwyieithog. • Ymgysylltodd Menter Iaith â chyfanswm o 4,450 o oriau gwirfoddoli gyda'u TIMau ieuentid yn ystod y flwyddyn ariannol ddiwethaf. Maent wedi sefydlu Sianel TIM ar AMAM.cymru/TIM, wedi rhedeg rhaglen radio wythnosol ar

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						GTFM o'r enw Sesiwn Sul ac wedi galluogi a chefnogi 6 digwyddiad unigol ychwanegol gyda Phobl ifanc
	Darparu gofal plant trwy gyfrwng y Gymraeg	Cynnal adolygiad o anghenion gofal plant rhieni â phlant mewn addysg CC	Darparu gofal plant ar ôl ysgol neu ofal cofleidiol ym mhob ysgol sydd wedi nodi angen	Gwasanaeth Blynyddoedd Cynnar Addysg	Menter Iaith Ysgolion cyfrwng Cymraeg Clybiau Plant Cymru	Mae darpariaeth gofal plant cyfrwng Cymraeg mewn lleoliadau ysgolion cynradd wedi parhau i gael ei hehangu dros y 12 mis diwethaf. Mae dau leoliad

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						cyfrwng Cymraeg wedi symud i gyfleusterau pwrpasol newydd sbon. Mae hyn wedi bod yn fodd i gynyddu'r ystod o wasanaethau sy'n cael eu darparu, yn ogystal â chynyddu nifer y lleoedd sydd wedi'u cofrestru sydd ar gael. Mae ysgol gynradd Gymraeg ychwanegol wedi derbyn cyllid cyfalaf i ailfodelu

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						rhannau o'r ysgol er mwyn caniatáu i'r feithrinfa ar y safle gael cyfleusterau pwrpasol (roedd rhaid iddyn nhw rannu'r ystafell feithrin o'r blaen). Mae hyn wedi caniatáu i'r feithrinfa gynnig dwy sesiwn y dydd a chynyddu nifer y lleoedd sydd wedi'u cofrestru gydag Arolygiaeth Gofal Cymru. Ar hyn o

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						bryd rydyn ni wrthi'n cynllunio dwy ddarpariaeth newydd ar safleoedd ysgolion cynradd eraill a fydd yn cynnig darpariaeth sesiynol ar gyfer plant cyn-ysgol a gofal cofleidiol i blant oed meithrin. Rydyn ni hefyd yn datblygu darpariaeth newydd ar safle ysgol gynradd dwy iaith. Bydd y rhain yn cael eu

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						datblygu a'u hagog cyn gynted â phosibl. Mae Menter Iaith wedi ymchwilio, gwerthuso a thrafod yr angen i gynyddu cyfleusterau gofal plant cyfrwng Cymraeg ar ôl ysgol yn y Sir. Mae trafodaethau gyda phartneriaid yn parhau.
	Darparu cyfleoedd gofal plant CC yn ystod gwyliau	Cynnal adolygiad o anghenion gofal plant yn ystod gwyliau ysgol	Cynnal adolygiad o anghenion gofal plant yn	Gwasanaeth Blynnyddoedd Cynnar Addysg	Menter Iaith Clybiau Plant Cymru	Mae cyllid cyfalaf wedi caniatáu inni wella ac ehangu gwasanaethau

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	ysgol		ystod gwyliau ysgol			cyfrwng Cymru cyfredol, yn ogystal â datblygu dau leoliad newydd sbon. Mae un clwb gwyliau newydd wedi agor yn ystod y flwyddyn ddiwethaf i gynnig gofal gwyliau cyfrwng Cymraeg. Mae swyddogion yn parhau i gynnig cefnogaeth i ddarparwyr gofal ar ôl ysgol heb eu cofrestru fel y bydd modd iddyn

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						nhw gofrestru gyda'r Arolygiaeth ac ehangu i gynnig gofal gwyliau. • Ar hyn o bryd does gan Menter laith mo'r modd i redeg cynlluniau chwarae gwyliau. Mae trafodaethau'n parhau gyda'r adrannau perthnasol yn y Cyngor
	Cynyddu nifer y	Datblygu	Trefnu 3	Gwasanaeth	Menter laith	• Mae model cynnal

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	gweithgareddau Cymraeg sy'n cael eu darparu ar gyfer budd teuluoedd	Ilwyddiant Parti Ponty a threfnu digwyddiadau tebyg i gyd-fynd â dathliadau'r Nadolig, Santes Dwynwen a Dydd Gŵyl Dewi	diwrnod hwyliog i'r teulu yn ystod y flwyddyn mewn rhannau gwahanol o'r fwrdeistref sirol	Marchnata ac Achlysuron	(Einir) Yr Urdd	Parti Ponty wedi'i addasu a'i rannu'n 5 achlysur gwahanol ar hyd y fwrdeistref sirol. Arweiniodd hyn at 5 diwrnod hwyl i'r teulu a 2 gig i oedolion ifanc yn ystod 2019 yn Nhreforci, Pontypridd, Gartholwg, Porth ac Aberdâr yn ymgysylltu â 7,000 o bobl Mae gwasanaethau

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						Menter Iaith wedi cael eu trosglwyddo ar-lein oherwydd y pandemig. Mae Sianel Clwb Carco ar YouTube, gweithgareddau dyddiol i blant a theuluoedd a hyrwyddo digwyddiadau a chyfleoedd partner wedi galluogi 12,000 o ymgysylltiadau trwy lwyfannau amrywiol ers mis Mawrth 2020

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	Cynyddu nifer y gweithgareddau Cymraeg sy'n cael eu darparu er budd plant a phobl ifainc	Sicrhau bod gwersi nofio ar gael yn y Gymraeg mewn rhai ysgolion cyfrwng Cymraeg	Rhai ysgolion cyfrwng Cymraeg i gynnig gwersi nofio yn y Gymraeg erbyn Ionawr 2018	Gwasanaethau Hamdden	Yr Urdd Ysgolion cyfrwng Cymraeg Coleg y Cymoedd	Rhodddwyd blaenoriaeth i sefydlu gwersi nofio yn Gymraeg ar ôl ysgol, a chynyddu capasiti staff, cyn datblygu ein darpariaeth Gymraeg ar gyfer ysgolion. Dim diweddariad oherwydd COVID-19.
	Cynyddu nifer y gweithgareddau Cymraeg sy'n cael eu darparu er budd plant a	Sicrhau bod ystod eang o weithgareddau ar gael ar gyfer plant a phobl ifanc yn y	Datblygu rhaglen o weithgareddau iaith Gymraeg fydd yn	Gwasanaeth y Llyfrgelloedd Gwasanaethau Diwylliannol	Llenyddiaeth Cymru	Cynhaliwyd 8 gweithgaredd crefft ac adrodd straeon yn ystod y gwyliau hanner

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	phobl ifainc	llyfrgelloedd	digwydd yn ystod hanner tymor a gwyliau'r haf			tymor ym mis Hydref 2019 a mis Chwefror 2020. Cynhaliwyd tair sesiwn Cymraeg yn llyfrgelloedd Aberdâr a Phontypridd fel rhan o ddiwrnod Owain Glyndŵr ar 16 Medi 2019. Amharwyd ar lawer o'n gweithgareddau a gynlluniwyd gan y cyfyngiadau a ddigwyddodd ar 18 Mawrth, 2020

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						ac yn lle hynny cynhaliwyd rhaglen o weithgareddau ar-lein. Roedd y rhain yn cynnwys postio gweithgareddau i'w lawrlwytho ar Facebook ar gyfer Pasg 2020. Haf 2020 - dolenni wythnosol i straeon yn Saesneg a Chymraeg ynghyd â chrefftau y gellir eu lawrlwytho gyda

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						chyfarwyddiadau yn Saesneg a Chymraeg; pecynnau crefft dwyieithog wythnosol ar gael trwy wasanaeth Archebu a Chasglu; hyrwyddo cynnig digidol Her Darllen Cymraeg yr Haf. • Yn ogystal â hyn fe fuon ni'n hyrwyddo ein cynnwys Cymraeg ar y platfform digidol Borrowbox

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						a hyrwyddo teitlau Cymraeg i gyd-fynd â Her Ddarllen yr Haf. Hyrwyddwyd rhestr fer ac enillwyr gwobrau Tir Na n-Og hefyd ac argymhellwyd cysylltiadau â gwefannau Cymraeg da i blant. Rydyn ni'n parhau i hyrwyddo ein llyfrau Cymraeg i blant iau a chynyddodd y stoc

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						hon o 6923 yn 18/19 i 8621 ym 19/20.
	Cynyddu cyfleoedd hamdden drwy gyfrwng y Gymraeg	Sicrhau bod gwersi nofio ar gael mewn darpariaeth ar ôl ysgol trwy gyfrwng y Gymraeg hyd at Lefel 1 o leiaf	Datblygu rhaglen o weithgareddau iaith Gymraeg fydd yn digwydd yn ystod hanner tymor a gwyliau'r haf Gwersi nofio hyd at Lefel 1 i fod ar gael trwy gyfrwng y Gymraeg ym mhob prif	Gwasanaethau Hamdden	Yr Urdd	Roedd rhaglenni nofio cyfrwng Cymraeg yn rhedeg yn dda ac yn llawn cyn cyfyngiadau oherwydd Covid. Ar hyn o bryd rydyn ni'n edrych ar gynlluniau i ailddechrau gwersi nofio pan fydd hi'n ddiogel gwneud hynny.

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
			ganolfan hamdden erbyn Medi 2018			
	Cynyddu cyfleoedd hamdden drwy gyfrwng y Gymraeg	Sicrhau bod clybiau ffitrwydd yn cynnwys ioga, troelli a chadw'n heini ar gael trwy gyfrwng y Gymraeg	Ystyried y posibilrwydd sefydlu o leiaf 2 glwb ffitrwydd CC erbyn Medi 2017 a chynyddu'r nifer dros y pum mlynedd nesaf	Gwasanaethau Hamdden	Yr Urdd	Dim diweddariad oherwydd COVID-19.
	Sicrhau bod Canolfannau Hamdden yn hybu'r defnydd	Penodi Hyrwyddwr Iaith ym mhob canolfan	Hyfforddiant ar gyfer Hyrwyddwyr Iaith i gael ei	Gwasanaethau Hamdden Gwasanaethau Cymraeg	Yr Urdd Menter Iaith	Parhau i'w ddatblygu'n llawn ar draws y Cyngor.

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	o'r Gymraeg yn rhagweithiol	hamdden gyda chyfrifoldeb dros hybu'r Gymraeg yn weledol ac yn ei ddarpariaeth hamdden	gwblhau erbyn Medi 2017 gyda phroses fonitro'n cael ei sefydlu i werthuso'r cynnydd o ran defnydd o iaith			Mae Chwaraeon RhCT yn enghreifftiau o arfer da, gan fod gan y Gwasanaeth ddau Hyrwyddwr ar hyn o bryd sy'n sicrhau gweithgareddau hyrwyddo da a chyson ar gyfryngau cymdeithasol.
Gweithgareddau yn y Gymuned	Sicrhau cyfranogiad cymunedol a gwirfoddol wrth	Sefydlu rhwydwaith o Hybiau Cymunedol i	Sefydlu 2-3 Hwb Cymunedol a'u cefnogi i drefnu	Gwasanaeth Cymunedau a Ffyniant Gwasanaeth y	Menter Iaith	Mae Menter Iaith yn sicrhau cyfleoedd gwirfoddoli trwy

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	gynllunio a threfnu gweithgareddau Cymraeg	ddarparu gweithgareddau cymdeithasol yn Gymraeg	rhaglen flynyddol o weithgareddau/digwyddiadau poblogaidd	Llyfrgelloedd		gydol y flwyddyn. Yn ystod y flwyddyn academaidd ddiwethaf rhoddodd 460 o wirfoddolwyr 5,200 o oriau gwirfoddoli yn 2019-20. Rhoddir cefnogaeth barhaus i Glwb y Bont a'r Hen Lyfrgell.
	Sicrhau cyfleoedd dysgu cyfrwng Cymraeg i oedolion	Gweithio gyda phartneriaid i ddatblygu rhaglen o gyrsiau dysgu i siaradwyr	Cynyddu'r ddarpariaeth 5% bob blwyddyn	Gwasanaeth Addysg i Oedolion	Partneriaeth Addysg i Oedolion yn y Gymuned Menter Iaith	Yng Ngholeg y Cymoedd, gall staff fynychu'r Cynllun CYMRAEG

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
		Cymraeg a dysgwyr ar draws y sir				GWAITH (pedair awr yr wythnos) neu'r sesiynau DPP arferol ar ystod o lefelau (dwy awr yr wythnos) yn ychwanegol at y ddau gwrs ar-lein mae'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol yn eu cynnig.
	Ystyried y posibilrwydd o sefydlu Canolfan Ddiwylliant a Thwristiaeth ym mhen uchaf cwm	Cynnal astudiaeth ddichonolrwydd i archwilio'r potensial o sefydlu Canolfan Ddiwylliant a	Chwilio am gyllid a chynnal astudiaeth ddichonolrwydd erbyn Medi 2018	Gwasanaeth Twristiaeth Gwasanaeth Adfywio a Chynllunio	Llywodraeth Cymru Menter Iaith	Er mai'r nod cychwynnol oedd sefydlu Canolfan Diwylliant a Thwristiaeth yn ardal Aberdâr,

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	Cynon	Thwristiaeth yn Aberdâr				mae hyn wedi cael ei ddisodli gan yr amrywiol gynlluniau a datblygiadau sy'n gysylltiedig â'r byd ymwelwyr sydd wedi digwydd ac sydd ar y gweill. Mae Zip World wedi dechrau gweithio yn ardal Hirwaun i agor eu hatyniad hynod boblogaidd, Zip World Tower. Mae cyllid Parc Rhanbarthol y Cymoedd (VRP)

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						wedi'i sicrhau i ddatblygu a gwella'r asenau i dwristiaid ym Mharc Gwledig Cwm Dâr yn Aberdâr. Bydd hyn yn cynnwys creu a gosod dau drac pwmp beic newydd i deuluoedd, ardal chwarae i blant wedi'i hadnewyddu'n llwyr, gwelliannau i lety a chyfleusterau carafanio, ynghyd

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						â gwella arwyddion a'r arlwy dehongli i adlewyrchu Treftadaeth a Diwylliant Cymru yn yr ardal yma o'r Cwm. Bydd yr uchod i gyd yn cael ei ddatblygu yn unol â gofynion y Safonau Cymraeg.
Cymraeg yn y Gweithle	Y Cyngor i gydymffurfio'n llawn â Safonau'r Gymraeg	Parhau gyda gwaith Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg a Gweithgor y Prif	Y Grŵp Llywio a'r Gweithgor i gael adroddiadau rheolaidd gan Swyddog y	Pob maes gwasanaeth		Mae adroddiadau cydsynio'n cael eu llunio yn aml gyda diweddariadau yn cael eu rhannu â grwpiau

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
		Swyddogion	Gymraeg ynghylch materion cydymffurfio			perthnasol.
	Cynyddu nifer y staff dwyieithog er mwyn darparu gwasanaethau yn unol â gofynion Safonau'r Gymraeg	Cynyddu nifer y staff dwyieithog er mwyn darparu gwasanaethau yn unol â gofynion Safonau'r Gymraeg	Creu Strategaeth Sgiliau Iaith erbyn Medi 2017 gyda'r nod o sicrhau erbyn 2025 bod cyfran y staff dwyieithog yn adlewyrchiad o'r Fwrdeistref Sirol (12.3%)	Gwasanaethau Cymraeg	Adnoddau Dynol	Yn 2017-2018, roedd 5.69% o'n staff yn gwbl ddwyieithog. Yn 2018-2019, cododd y nifer i 6.95%. Yn 2019-20, cododd y nifer i 7.92%. Mae gwaith mwy dwys i'w gwblhau ar y thema hon yn ystod y flwyddyn

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						ariannol hon i sicrhau bod proses recriwtio gadarn yn sicrhau siaradwyr Cymraeg i gyrraedd ein targed.
	Mabwysiadu polisi recriwtio rhagweithiol fydd yn galluogi'r Cyngor i ddarparu mwy o wasanaethau dwyieithog yn unol â gofynion	Bydd pob swydd yn nodi bod Cymraeg yn 'hanfodol' fel mater o drefn. Bydd angen i reolwyr ddarparu achos busnes os ystyrir bod y	Strategaeth Sgiliau Iaith yn amlinellu polisi recriwtio i gael ei baratoi erbyn Medi 2017	Adnoddau Dynol	Gwasanaethau Cymraeg	Cafodd gweithdrefn y Gymraeg, Recriwtio a Dethol Cyngor Rhondda Cynon Taf ei chyhoeddi ym mis Ionawr 2018. Mae'r weithdrefn

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	Safonau'r Gymraeg	Gymraeg yn 'ddymunol' neu ddim yn angenrheidiol ar gyfer y swydd neu fod gofyniad i ddysgu os na ellir penodi siaradwr Cymraeg				hon yn cadw at holl ofynion Safonau Statudol y Gymraeg a'r targed hwn.
	Mapio lefelau presennol y sgiliau Cymraeg	Cynnal archwiliad o sgiliau iaith staff ac Aelodau Etholedig	Cwblhau archwiliad o sgiliau iaith erbyn Mawrth 2017	Gwasanaethau Cymraeg Adnoddau Dynol	Pob gwasanaeth	Mae Coleg y Cymoedd yn cynnal Arolwg Sgiliau Staff bob 2 flynedd i ddiweddarau ein cronfa ddata. Disgwylir i'r Arolwg nesaf Ionawr 2021.

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						Ar 15 Medi 2020, does dim cofnod o unrhyw asesiadau sgiliau iaith yn gysylltiedig â 267 o gofnodion staff. Mae AD a Gwasanaethau Cymraeg yn monitro'r rhif hwn yn rheolaidd i sicrhau na fydd rhagor. Mae gan staff hefyd y dasg o gysylltu â'r staff anodd eu cyrraedd sy'n weddill.

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	Darparu cyfleoedd i staff wella eu sgiliau iaith	Darparu cyfleoedd i staff wella eu sgiliau iaith	Cytuno ar raglen hyfforddiant erbyn Ionawr 2017	Gwasanaethau Cymraeg	Pob gwasanaeth	Cafodd ymgyrch Dysgu Cymraeg ei lansio ym mis Gorffennaf ar draws holl wasanaethau'r Cyngor. Mae'r adborth wedi bod yn dda ac mae'r niferoedd wedi bod yn galonogol. Bydd yr ymgyrch yma'n cael ei defnyddio'n dempled ar gyfer ymgyrchoedd eraill. Datblygwyd

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						ymgyrch gymunedol hefyd, ar ôl gwaith partneriaeth helaeth gyda'n partner cymunedol strategol Dysgu Cymraeg Morgannwg , ond chafodd hyn mo'i hyrwyddo gan y Garfan Cyfryngau Cymdeithasol Corfforaethol.
	Galluogi staff ac Aelodau Etholedig i fod	Trefnu rhaglen o hyfforddiant Ymwybyddiaeth a	Cytuno ar raglen hyfforddiant	Gwasanaethau Cymraeg Gwasanaethau i'r	Pob gwasanaeth	Mae Gwasanaethau Cymraeg wedi

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	yn ymwybodol o hanes a diwylliant y Gymraeg yn cynnwys cydymffurfio â deddfwriaeth y Gymraeg	Chydymffurfio yn ymwneud â'r Gymraeg a'i chynnwys wrth sefydlu staff newydd	erbyn Ionawr 2017	Aelodau Adnoddau Dynol		gweithio gyda charfan RCT Source i baratoi'r modiwl e-ddysgu gorfodol mewn perthynas â chydymffurfio â'r Safonau. Mae hwn i'w lansio yn ystod Chwarter 2/3. Bellach mae Gwasanaethau Cymraeg hefyd wedi'u cynnwys yn rhan o'r sesiwn ymsefydlu rithwir ar gyfer staff

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						newydd, a hynny drwy gyflwyniad byr i'r gwasanaeth i bawb sy'n cymryd rhan.
	Creu amgylchedd sydd yn annog mwy o ddefnydd o'r Gymraeg	Creu adnoddau, deunydd hyrwyddo ac effeithiau gweledol sy'n hybu'r defnydd o'r iaith ac yn meithrin parch tuag at ddwyieithrwydd	Parhaus	Pob gwasanaeth		Mae adnoddau mewn sawl ffurf wedi cael eu datblygu i annog pobl i ddefnyddio eu sgiliau dwyieithog. Yn ystod 2019-2020 cynhyrchwyd y canlynol - Llawlyfr Arwyddion Ystadau a Gwaith Cyngor RhCT

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						- Cyflwynwyd ap Gofalu trwy'r Gymraeg i holl staff y Gwasanaethau Cymdeithasol i helpu gyda'u sgiliau iaith. - Dathlwyd Diwrnod Shwmae a Dydd Gŵyl Dewi gyda boreau coffi ar safleoedd y Cyngor gyda chefnogaeth fawr gan bobl ddi-Gymraeg a siaradwyr Cymraeg.

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						• Dathlwyd Diwrnod Owain Glyndwr trwy wahodd bron i 200 o blant ysgol i'n llyfrgelloedd i ddysgu am hanes Glyndwr trwy sesiynau adrodd straeon yn Gymraeg a Saesneg. 'BOG Standards' – cyfres o ymadroddion sylfaenol sydd wedi'u sillafu'n ffonetig i bobl eu hymarfer wedi'u lleoli mewn

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						toiledau ar draws yr awdurdod lleol. Posterï - Cofiwch ddechrau eich sgwrs gyda 'Shwmae, Bore Da neu Prynawn Da' i atgoffa staff yn ddyddiol.
	Darparu cymorth mewnwyd ar gyfer siaradwyr a dysgwyr y Gymraeg	ac offer cyfieithu	ac offer cyfieithu	Gwasanaethau Cymraeg	Technoleg Gwybodaeth	Mae'r fewnwyd yn cael ei diweddarau'n rheolaidd i gynnwys y canllawiau a'r adnoddau diweddaraf.

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	Darparu cymorth mewnwyd ar gyfer siaradwyr a dysgwyr y Gymraeg	Datblygu'r fewnrwyd i gyfeirio staff i gyrsiau a gweithgareddau Cymraeg yn y gymuned.	Wedi'i gwblhau erbyn mis Medi 2017 a'i ddiweddarau'n barhaus	Gwasanaethau Cymraeg	Menter Iaith Prifysgol De Cymru Canolfan Cymraeg i Oedolion	Roedd ein hymgyrch Dysgu Cymraeg yn cynnwys rhestr o gyrsiau a gafodd ei hyrwyddo i'r holl staff. Roedd y rhestr yn gwbl integredig, gan gynnwys y Cyngor a'r Gymuned yn rhan ohoni. Roedd hyn er mwyn sicrhau bod modd i'r staff gyrchu cynifer o wersi â

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						phosib.
	Normaleiddio'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle	Asesu hoffterau iaith mewn perthynas â gweithrediadau mewnol:- gohebiaeth; ffurflenni; cwynion; adolygiadau perfformiad; anghenion hyfforddiant; polisiau staff, cyfarfodydd mewnol ac ati	Asesiad i'w gwblhau erbyn Mawrth 2017	Adnoddau Dynol	Pob gwasanaeth	Dewis iaith staff presennol ar gof a chadw'r rhwydwaith mewnol ac yn cael ei nodi'n syth bin yn achos staff newydd.
	Hybu cynlluniau sydd yn dangos yn weledol bod y	Parhau i ddatblygu mentrau sy'n creu	Parhaus	Gwasanaethau Cymraeg Technoleg	Pob gwasanaeth	Mae Mail-tip wedi cael ei awdurdodi gan TGCh a'n

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	Gymraeg yn cael ei chroesawu yn y gweithle	amgylchedd sy'n meithrin y defnydd o'r Gymraeg gan staff, e.e. bathodynau, posteri, cortynnau gweddf, logo defnyddio <i>Cymraeg</i> ar gyfer e-bost a mewnrwyd, llofnodion e-bost a negeseuon allan o'r swyddfa		Gwybodaeth		cydweithwyr GDPR a bydd yn cael ei gyflwyno yn ystod Chwarter 3. Bydd yr holl ddechreuwyd newydd yn cael eu hychwanegu trwy gais i wasanaeth TGCh gan Wasanaethau Cymraeg.
	Dosbarthu deunydd hybu'r Gymraeg ymysg	- Sut i gael cyfieithiad - Llyfryn	Parhaus	Gwasanaethau Cymraeg		Mae ein mewnrwyd yn cynnwys lefel

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	staff	canllawiau staff – <i>Welsh Beth sydd wedi newid?</i> • Bathodynau, cortynnau gwddf, posteri • Llyfryn TGCh: <i>Cymorth ar flaen dy fysedd</i> • Prosbectws Cymraeg i Oedolion • Matiau llygoden • Llyfryn 'Bod yn ddwyieithog'				Sgiliau Cymraeg wrth ymyl enw'r person yn y cyfeirlyfr staff. Efallai y bydd y Gwasanaeth yn ceisio datblygu cylchlythyr chwarterol, mewn ymateb i'n hamgylcheddau gwaith newydd a'r diffyg lleoliadau i hyrwyddo gweithgareddau ynddynt, er mwyn cyfathrebu'n well â'n staff.

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
		Taflen gryo negeseuon corfforaethol				
	Datblygu hyder yn defnyddio Cymraeg ysgrifenedig	Gosod Cysill a Chysgeir (gwirwyr iaith a gramadeg Cymraeg) ar gyfrifiaduron ac iPads yr holl staff a'r Aelodau Etholedig	Pob pecyn cyfrifiadurol wedi ei osod ac yn weithredol erbyn mis Mawrth 2017	Technoleg Gwybodaeth	Pob gwasanaeth	WEDI'I GWBLHAU
	Datblygu rhyngwyneb a dewislenni dwyieithog ar y fewnwyd a rhyngwyneb dwyieithog ar	Cysylltu ag awdurdodau lleol eraill i ymchwilio i fuddsoddiad ar y cyd i ddatblygu rhyngwynebau dwyieithog	Gosod rhyngwynebau dwyieithog erbyn Medi 2017	Technoleg Gwybodaeth	Gofal i Gwsmeriaid	Lansiwyd Inform yn ddiweddar ynghyd â sgriniau dewis iaith ar ein holl wefannau corfforaethol Wedi'i gwblhau

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
	gyfer rhaglenni'r we					Mae'r gwaith eto i'w gwblhau gyda phartneriaid allanol i sicrhau bod yr holl gynnwys a gwasanaethau yn ddwyieithog.
	Annog staff ac Aelodau Etholedig i ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfodydd mewnol ac allanol ac mewn cyflwyniadau	Darparu hyfforddiant ar sgiliau cyflwyno yn Gymraeg ac archwilio elfennau ymarferol darparu cyfleusterau cyfieithu mewn cyfarfodydd mewnol	Llunio rhaglen hyfforddi erbyn mis Mawrth 2017	Gwasanaethau Cymraeg Gwasanaethau i'r Aelodau Adnoddau Dynol	Canolfan Cymraeg i Oedolion, Prifysgol De Cymru	Hyfforddiant sy'n cael ei ddarparu i Gynghorwyr newydd a staff yn ystod rhaglenni ymsefydlu yn parhau. Cyfieithu ar y pryd ar gael mewn

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Gwasanaethau'r Cyngor	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yn hyn
						cyfarfodydd Pwyllgor y Cyngor a chyfarfodydd eraill yn ôl y gofyn.

RHAN 2

Maes Polisi	Amcanion	Gweithgaredd	Targed erbyn 2021	Partner Arweiniol	Partneriaid posibl	Cynnydd hyd yma (Awst 2019)
Addysg – Darpariaeth y Blynyddoedd Cynnar	Cynyddu nifer y Cylchoedd Ti a Fi a'r Cylchoedd Meithrin	Gweithio gyda'r Mudiad Meithrin a Dechrau'n Deg i sicrhau bod darpariaeth ar gael ac yn hawdd ei chyrraedd i'r holl brif ganolfannau	Cynyddu nifer y Cylchoedd Ti a Fi a'r Cylchoedd Meithrin 50%	Mudiad Meithrin	Dechrau'n Deg; Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd	Ar hyn o bryd, mae swyddogion yn cynnal trafodaethau â Mudiad Meithrin i agor meithrinfa newydd yn RhCT fel rhan o'u prosiect Sefydlu a

		poblogaeth				Symud - Sefydlu a Llwyddo (SAS). <u>Mudiad Meithrin</u> • Mae trafodaethau yn cael eu cynnal gyda'r bwriad o weithio mewn partneriaeth â Swyddogion RhCT i ddatblygu Cylchoedd Meithrin newydd o dan y Cynllun SAS a ariennir gan Lywodraeth Cymru. • Rydym ni'n gweithio gyda darparwr Cyfrwng Saesneg sy'n

						dymuno datblygu Cylch Meithrin newydd mewn RhCT. • Oherwydd Covid 19, dyw Cylchoedd Ti a Fi ddim yn rhedeg ar hyn o bryd. Mae gennym ni Swyddog Ti a Fi peripatetig yn RhCT. Anogir preswylwyr RhCT i ddilyn sesiynau rhithwir 'Ti a Fi Rhithiol De Ddwyrain' a Swyddog Ti a Fi Teithiol Rhondda Cynon Taf (Emma

						Williams (Ti a Fi RCT) ar Facebook. Mae Ti a Fi Am Dro - (sesiynau awyr agored) wedi'u cynnal yn ystod Hydref 2020 yn RhCT
	Cynyddu nifer y Sesiynau Rhianta/Teuluoedd sy'n cael eu cynnal gan gynllun 'Cymraeg i Blant'	Cynyddu nifer y rhieni sy'n anfon eu plant i addysg CC	Cynyddu nifer y Sesiynau Rhianta / Teuluoedd 50%	Cynllun Cymraeg i Blant	Mudiad Meithrin	Gweler y wybodaeth isod o dan drosglwyddo iaith
	Darparu	Trefnu sesiynau	Pob cylch	Canolfan	CPA Cymru	Cynhaliodd Dysgu

	hyfforddiant iaith sylfaenol ar gyfer gweithwyr mewn lleoliadau Saesneg yn bennaf	iaith sy'n briodol ar gyfer darpariaeth y blynyddoedd cynnar	chwarae a meithrinfa gofal oriau dydd i gael cyfle i fynychu hyfforddiant iaith	Cymraeg i Oedolion, Prifysgol De Cymru	(Blynyddoedd Cynnar Cymru); PACEY, NDNA Cymru; Dechrau'n Deg	Cymraeg Morgannwg brosiect yn 2018/19 mewn partneriaeth â Mudiad Meithrin, 'Mentor Meithrin' lle cynigiwyd hyfforddiant iaith i staff plant meithrin lleol ynghyd â mentora ar y safle. Disodlodd y prosiect hwn y prosiect, '1,2,3 Hwyl a Sbri' a gydlynwyd gan Dysgu Cymraeg Morgannwg a'i ariannu gan Lywodraeth Cymru lle darparwyd cyrsiau Cymraeg 10 wythnos i ymarferwyr meithrinfeydd ledled Cymru sy'n ymdrin ag iaith a themâu sylfaenol addysg y

						blynyddoedd cynnar.
	Gwella cynnydd iaith o Gylchoedd Meithrin i addysg Cyfrwng Cymraeg	Rhoi gwybodaeth i rieni am fuddion addysg cyfrwng Cymraeg a hyfforddiant ymwybyddiaeth ar gyfer staff Meithrin	Cynyddu dilyniant iaith o Gylchoedd Meithrin i ysgolion CC i 90%	Mudiad Meithrin	Dechrau'n Deg	Graddfa gynnydd yn RhCT: 2016-2017 : 68.9% 2017-2018 : 68.0% 2018-2019 : 70.5% 2019-2020: 72.1%
Sector Addysg Bellach	Cynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg yng Ngholeg y Cymoedd	Datblygu unedau 'Iaith ar Waith' ym maes Gofal i Gwsmeriaid ar gyfer meysydd dysgu eraill	Cysoni darpariaeth mewn Gofal Plant, Iechyd a Gofal Cymdeithasol, Arlwy a Thwristiaeth a'i hymestyn i	Coleg y Cymoedd	Colegau Cymru	Yn 2019 - 20, darparwyd unedau Iaith ar Waith (Gofal Cwsmeriaid Cymraeg) mewn Gofal Plant, Iechyd a Gofal Cymdeithasol, Arlwy, Busnes,

			Ddiwydiannau Creadigol, Peirianeg ac Adeiladu			Teithio a Thwristiaeth, Y Diwydiannau Creadigol, Peirianeg, Adeiladu, Trin Gwallt, Harddwch, Gwasanaethau Cyhoeddus a Chwaraeon cyrsiau. Er gwaethaf cau'n gynnar oherwydd COVID, enillodd 542 o ddysgwyr gymhwyster uned achrededig CBAC ar Lefel Mynediad 3, Lefel 1 neu Lefel 2 yn y cyrsiau hyn.

						Mae cludo wedi'i drefnu ar gyfer y cyrsiau uchod ynghyd â Pheirianneg Modurol yn '20 - 21.
	Cynyddu darpariaeth cyfrwng Cymraeg yng Ngholeg y Cymoedd	Datblygu darpariaeth ddwyieithog mewn rhai cyrsiau prif ffrwd e.e. Busnes, Gofal Plant, Iechyd a Gofal Cymdeithasol	Sicrhau bod unedau CC ar gael mewn pum maes pwnc o leiaf erbyn 2021	Coleg y Cymoedd	Colegau Cymru	Yn 2019-20, cyflwynodd y Gymraeg wersi Bagloriaeth Cymru trwy gyfrwng UG ac A2 yn y Ganolfan Lefel 'A') gan arwain at gymhwyster Dwyieithog yn gyffredinol). Rhedodd dosbarth ail-sefyll Mathemateg

						TGAU cyfrwng Cymraeg yn 2019-20 hefyd. Cytunir ar waith datblygu gyda Choleg Cymraeg Cenedlaethol yn '20 - 21.
	Cynyddu nifer y dysgwyr sy'n dewis modiwlau neu unedau cyfrwng Cymraeg yng Ngholeg y Cymoedd	Codi mwy o ymwybyddiaeth ymysg dysgwyr sy'n siarad Cymraeg o ddarpariaeth ddwyieithog sydd ar gael a chyfleoedd am swyddi sydd yn gofyn am sgiliau dwyieithog	Cynyddu nifer y dysgwyr sy'n astudio rhan o'u cyrsiau trwy gyfrwng y Gymraeg 50%	Coleg y Cymoedd	Colegau Cymru	Gostyngiad bach o 628 o ddysgwyr yn cyrraedd unedau Gofal Cwsmeriaid Cymraeg yn 2018-19 i 542 yn 2019-20 oherwydd cau'n sydyn oherwydd COVID.
	Datblygu'r	Archwilio'r	Cytuno ar	Coleg y Cymoedd	Ysgolion cyfrwng	Arweiniodd

	cysylltiadau rhwng Coleg y Cymoedd ac ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg	posibiliadau o gydweithredu ar ddarpariaeth CC, yn cynnwys cyrsiau TGAU	raglen gyflenwi cydweithrediad ôl erbyn Medi 2017		Cymraeg Gwasanaeth Addysg a Dysgu Gydol Oes	cydweithredu ag Ysgol Gyfun Rhydywaun at drefnu lle i staff yr ysgol ar gyfer cyrsiau Cymorth Cyntaf trwy gyfrwng Cymru yng Ngholeg y Cymoedd fel cyrsiau cyfoethogi i gefnogi cyrsiau HSC. Bu'n rhaid canslo hyn oherwydd COVID ynghyd â'r holl weithgareddau ar y cyd allanol eraill.
	Darparu cyfleoedd	Trefnu rhaglen flynyddol o	Cyhoeddi rhaglen o	Coleg y Cymoedd	Menter Iaith	Darperir llyfryn (ar-lein ac ar ffurf

	cymdeithasol i fyfyrwyr coleg gyfarfod a defnyddio'r Gymraeg	ddigwyddiadau sy'n boblogaidd ac yn bellgyrhaeddol o ran apêl	ddigwyddiadau ar ddechrau pob tymor a'i dosbarthu trwy'r cyfryngau cymdeithasol a'r rhyngrwyd			copi caled) ar gyfer dysgwyr yng Ngholeg y Cymoedd, o'r enw <i>Cymraeg yn y Coleg</i>. Fe'i cyhoeddwyd yn 2019-20 a bydd yn cael ei gyhoeddi'n flynyddol ar ddechrau pob blwyddyn academaidd. Mae hyn yn cynnwys gwybodaeth sydd ei hangen ar siaradwyr Cymraeg ar ddewisiadau cwricwlwm, eu hawliau o dan

						Safonau Cymraeg, help a chefnogaeth sydd ar gael iddynt a gwybodaeth am weithgareddau ar thema Gymraeg a Chymreig trwy gydol y flwyddyn gan gynnwys 2 Glwb Cymraeg ar-lein (1 ar gyfer siaradwyr Cymraeg ac 1 ar gyfer dysgwyr Cymraeg).
Trosglwyddo'r iaith yn y Cartref	Sicrhau bod mwy o rieni'n defnyddio'r Gymraeg yn brif iaith yr aelwyd	Cynyddu nifer y gweithgareddau sy'n cael eu trefnu gan gynllun 'Cymraeg i Blant'	Cynyddu nifer y gweithgareddau 100%	Cynllun Cymraeg i Blant	Mudiad Meithrin Canolfan Cymraeg i Oedolion, Prifysgol De	Mae 'Clwb Cwtsh' Mudiad Meithrin wedi ail-ddechrau yng ngogledd RhCT Hydref

		sydd yn annog rhieni i siarad Cymraeg â'u plant			Cymru	2020. Mae'r cynllun yn dibynnu ar gyllid gan Lywodraeth Cymru • Mae Cymraeg i Blant yn gweithio'n agos gyda'r timau iechyd lleol i rannu gwybodaeth am ei grwpiau cymorth lleol ar gyfer rhieni newydd. Y nod yw eu gwneud yn ymwybodol o'r siwrnai ddwyieithog iddyn nhw a'u plentyn a'u hannog i ddechrau defnyddio'r

						Gymraeg gartref o'r cychwyn cyntaf oll. • Mae'r grwpiau'n cynnwys tylino babanod, ioga babanod, grwpiau odli Cymru ac arwyddion ac yn cael eu cynnal yn Aberdâr, Treorci, Pontypridd, Pentre'r Eglwys a Phont-y-clun. (ar hyn o bryd mae pob grŵp yn cael ei gynnal ar-lein tan ddiwedd y flwyddyn)

	Codi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd trosglwyddo'r iaith ymysg oedolion ifanc Cymraeg eu hiaith	Cynnwys rhaglenni ymwybyddiaeth iaith cyffredinol mewn cyrsiau ABCh mewn ysgolion a cholegau	Y Coleg i drefnu cyrsiau ymwybyddiaeth erbyn 2017-18	Coleg y Cymoedd	Menter Iaith Gwasanaeth Addysg a Dysgu Gydol Oes	Mae gan yr unedau Gofal Cwsmeriaid Cymraeg a astudiwyd yng Ngholeg y Cymoedd elfen o ymwybyddiaeth iaith wedi'i hymgorffori ynddynt lle trafodir trosglwyddo iaith ymhlith llawer o agweddau eraill megis y budd o allu siarad Cymraeg yn y gweithle a'r manteision a ddaw yn sgil hyn o ran

						cyflogadwyedd posibl.
Cymraeg i Oedolion	Cynyddu nifer yr oedolion sy'n dysgu Cymraeg	Cynyddu'r gweithgaredd marchnata ac ymestyn y cyrsiau sydd ar gael ar bob lefel	Cynyddu nifer yr ymrestriadau 30%	Canolfan Cymraeg i Oedolion, Prifysgol De Cymru	Canolfan Gymraeg Genedlaethol i Oedolion	Er gwaethaf effeithiau Covid 19, ym mis Medi 2020, rydyn ni eisoes wedi cyrraedd 1000 o gofrestriadau dyw hyn ddim yn cynnwys y cyrsiau cychwynnol newydd sy'n dechrau Hydref 12, 2020. Bydd yr holl ddarpariaeth ar-lein nes ei bod yn ddiogel dychwelyd i'r ystafell ddosbarth.

	Cynyddu nifer y dysgwyr sy'n datblygu o lefelau Mynediad a Sylfaen i gyrsiau lefel Uwch	Rhoi cymorth ac arweiniad wedi ei dargedu i annog dysgwyr i ddatblygu i lefelau rhuglder uwch	Cynyddu cyfraddau dilyniant i lefelau uwch 20%	Canolfan Cymraeg i Oedolion, Prifysgol De Cymru	Canolfan Gymraeg Genedlaethol i Oedolion	Mae cyfraddau dilyniant yn gwella i gyrsiau lefel uwch er gwaethaf effeithiau Covid 19.
	Darparu mwy o gyrsiau iaith yn y gweithle ar lefelau medrusrwydd amrywiol i alluogi mwy o gyflogeion i weithio'n ddwyieithog	Cynyddu darpariaeth yn y gweithle yn y sectorau cyhoeddus a gwirfoddol ar gyfer dechreuwyr a siaradwyr Cymraeg petrus	Cynyddu darpariaeth yn y gweithle 100%	Canolfan Cymraeg i Oedolion, Prifysgol De Cymru	Canolfan Gymraeg Genedlaethol i Oedolion	Mae Dysgu Cymraeg Morgannwg yn cynnig hyfforddiant pwrpasol Cymraeg yng ngweithleoedd RhCT, Merthyr Tudful a Phen-y-bont ar Ogwr. Oherwydd COVID19, mae Cymraeg Gwaith

						ar y lefel Genedlaethol wedi colli rhywfaint o arian ond mae'r gwasanaeth yn dal i gael ei gynnig gyda llawer o gyrsiau blasu ar gael ar-lein.
	Rhoi cyfleoedd anffurfiol i ddysgwyr Cymraeg gyfarfod ac ymarfer eu sgiliau iaith	Trefnu gweithgareddau cymdeithasol wythnosol a 'sesiynau sgwrs' i gynyddu hyder a lefelau rhuglder	Sefydlu 5 lleoliad yn yr ardal i gynnal cyfleoedd wythnosol ar gyfer defnydd anffurfiol o'r Gymraeg	Canolfan Cymraeg i Oedolion, Prifysgol De Cymru	Menter Iaith	• Mae Dysgu Morgannwg Cymraeg yn gweithio gyda'r Mentrau i gynnig digwyddiadau dysgu anffurfiol i gefnogi'r dysgwyr a datblygu eu hyder. Mae'r ddarpariaeth hon yn mynd law yn

						llaw â'r gwersi ffurfiol. Ers Covid 19, mae'r digwyddiadau hyn wedi symud ar-lein nes ei bod yn ddiogel dychwelyd i'r ystafell ddosbarth a'r lleoliadau cymdeithasol a ddefnyddir. • Mae Menter Iaith wedi cynllunio digwyddiadau mewn partneriaeth â'r Swyddog Cymraeg, wedi gwneud cyflwyniadau yn

						ystod digwyddiadau perthnasol ac yn sefydlu TIM yn UCW Mae'r Hen Lyfrgell a Menter Iaith wedi cytuno ar raglen sgwrsio anffurfiol wythnosol gyda'r Ganolfan Gymraeg i Oedolion yn UCW ac maen nhw'n cyd-hyrwyddo digwyddiadau a chyfleoedd gyda dysgwyr.
	Rhoi cyfleoedd i	Cynllunio rhaglen	Llunio calendr	Canolfan	Menter Iaith	Fel uchod, mae

	ddysgwyr Cymraeg integreiddio i rwydweithiau a sefydliadau Cymraeg eu hiaith	amrywiol o weithgareddau cymdeithasol i ddod â siaradwyr Cymraeg a dysgwyr ynghyd	blynyddol o ddigwyddiadau a darparu cymorth marchnata	Cymraeg i Oedolion, Prifysgol De Cymru		Dysgu Cymraeg Morgannwg yn trefnu ac yn cynnal nifer o ddigwyddiadau i gefnogi'r dysgwyr gan gynnwys boreau coffi, grwpiau darllen, grwpiau llenyddiaeth, sesiynau coginio, siaradwyr gwadd, dramâu, teithiau cerdded ac ati. • Mae Dysgu Cymraeg Morgannwg hefyd yn rhedeg prosiect o'r enw 'Siarad' lle

						mae 20 o ddysgwyr yn Canolradd + yn cael eu paru â siaradwr Cymraeg rhugl ac yn cwrdd am 10 awr i ymarfer a defnyddio'r Gymraeg. • Mae'r ddarpariaeth hon wedi symud ar-lein yn dilyn effeithiau Covid-19 nes y gallwn ddychwelyd yn ddiogel i'r ystafell ddosbarth / cymuned.

						Mae 25 o ddysgwyr wedi gwirfoddoli gyda Menter Iaith yn ystod digwyddiadau, ac mae un dysgwr bellach yn aelod o'i bwyllgor rheoli
	Darparu cyfleoedd ar-lein i ddysgwyr ymarfer eu Cymraeg	Sefydlu ystafell sgwrs/fforwm neilltuol ar gyfer dysgwyr Cymraeg yn yr ardal	I'w sefydlu erbyn mis Medi 2017	Canolfan Cymraeg i Oedolion, Prifysgol De Cymru	Menter Iaith	Mae'r holl ddarpariaeth ar-lein ar hyn o bryd a gall dysgwyr sgwrsio ar-lein â'i gilydd neu gyda siaradwyr rhugl fel rhan o'r prosiect 'Siarad'. Anogir dysgwyr i anfon negeseuon yn Gymraeg rhwng

						gwersi. Mae'r Hen Lyfrgell a Menter Iaith wedi cytuno ar raglen sgwrsio anffurfiol wythnosol gyda'r Ganolfan Gymraeg i Oedolion yn UCW ac maen nhw'n cyd-hyrwyddo digwyddiadau a chyfleoedd gyda dysgwyr.
Gweithgareddau yn y Gymuned	Defnyddio technoleg gyfathrebu fel llwyfan gwybodaeth a rhwydweithio ar	Datblygu 'Echlysur' ymhellach fel rhwydwaith cyfathrebu sy'n darparu	Ymestyn y gwaith o farchnata'r rhwydwaith a gosod targed pum mlynedd o	Menter Iaith	Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid Ysgolion cyfrwng Cymraeg	Mae Menter Iaith wedi datblygu llwyfannau newydd - Sianel TIM ar YouTube; Sianel Clwb Carco

	gyfer siaradwyr Cymraeg a dysgwyr	gwybodaeth i siaradwyr Cymraeg a dysgwyr am weithgareddau, cyfleoedd am swyddi ac ati	5,000 o gysylltiadau			ar YouTube; Sianel TIM ar AMAM.cymru/TIM; Sesiwn Sul ar GTFM; Mailchimp • Gwybodaeth ychwanegol ar y Wefan • Dros y flwyddyn ddiwethaf rydym ni wedi ymgysylltu â dros 20,000 trwy ein platfformau
	Defnyddio technoleg gyfathrebu i gadw mewn cysylltiad â disgyblion ar ôl iddynt adael ysgolion	Sicrhau bod manylion cyswllt cymaint o ymadawyr ysgol â phosibl yn cael eu hychwanegu i'r rhwydwaith	Casglu manylion cyswllt yn flynyddol	Menter Iaith	Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuenctid Ysgolion cyfrwng Cymraeg	• Mae Menter Iaith yn cadw mewn cysylltiad â grwpiau sefydledig os yw unigolion yn dymuno, cynigir iddynt barhau i ymgysylltu trwy

	uwchradd CC					ein cyfleoedd. Parhaodd 36 o'r rheiny a adawodd yr ysgol i ymgysylltu â Menter Iaith dros y flwyddyn ddiwethaf
	Ailfywiogi Clwb y Bont ym Mhontypridd fel Canolfan Gymraeg sy'n ffynnu ar gyfer ystod o wahanol bartneriaid	Gweithio gydag ymddiriedolwyr Clwb y Bont i gynnal astudiaeth ddichonolrwydd, yn cynnwys achos busnes, i ddatblygu'r ganolfan fel hwb ar gyfer adfywio'r iaith	Chwilio am gyllid a chynnal astudiaeth ddichonolrwydd erbyn Ionawr 2018	Clwb y Bont	Menter Iaith Cyngor Llywodraeth Cymru	• Cynllun Busnes a Chynllun Adeiladu wedi'i ddatblygu – dal i chwilio am gyllid ar gyfer astudiaeth ddichonoldeb.

Gweithredu a monitro

Bydd gofyn i wasanaethau Cyngor ddatblygu eu Cynlluniau Gweithredu Lleol eu hunain er mwyn nodi sut y byddan nhw'n bwrw'r targedau hynny sy'n ofynnol os yw'r Strategaeth i gael ei gweithredu'n llwyddiannus erbyn 2021.

Bydd cynnydd yn erbyn targedau yn cael ei fonitro ar lefel weithredol gan Brif Swyddogion y Gymraeg a bydd diweddariadau yn cael eu darparu ar gyfer yr Uwch Dîm Rheoli bob chwe mis.

Bydd adroddiadau cynnydd yn cael eu darparu ar gyfer Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg yn ôl yr angen, ddwywaith y flwyddyn fan lleiaf. Bydd gwybodaeth ynglŷn â chyflawniad gwasanaethau'r Cyngor yna'n cael ei rhoi i Aelodau o'r Fforwm Iaith.

Bydd aelodau o'r Fforwm Iaith yn rhoi'r newyddion diweddaraf am y targedau sydd wedi'u nodi yn Rhan 2 o'r Cynllun Gweithredu yn eu cyfarfodydd, a bydd Cadeirydd y Fforwm Iaith yn rhoi adborth i Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg er gwybodaeth.

Yn y modd yma, y gobaith yw y bydd y Cyngor ac aelodau o'r Fforwm Iaith yn gallu gweithio mewn ffordd gydweithrediadol er mwyn bwrw'r targed o gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yn y sir erbyn 2021, a mynd i'r afael ag unrhyw anawsterau ar y cyfle cyntaf fel bydd modd datrys problemau yn ddiymdroi a sicrhau cynnydd.

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON TAF

GRŴP LLYWIO'R CABINET AR FATERION Y GYMRAEG

22 EBRILL 2021

ADRODDIAD CYDYMFFURFIO Â SAFONAU'R GYMRAEG - I'W GYFLWYNO I GOMISIYNYDD Y GYMRAEG 2020 – 2021

ADRODDIAD CYFARWYDDWR MATERION IECHYD A DIOGELWCH Y CYHOEDD, A GWASANAETHAU CYMUNED MEWN TRAFODAETH GYDA DEILIAD Y PORTFFOLIO PERTHNASOL, Y CYNG. GERAINT HOPKINS

AWDURON: Wendy Edwards, Pennaeth Addysg yn y Gymuned (01443 425512)
Steffan Gealy, Rheolwr Gwasanaethau Cymraeg (01443 570002)

1. DIBEN YR ADRODDIAD

- 1.1 Diben yr adroddiad yw cyflwyno copi o Adroddiad Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg 2020 - 2021 i Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg.

2. ARGYMHELLION

Dyma'r argymhellion i aelodau Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg:

- 2.1 Nodi cynnwys yr adroddiad;
- 2.2 Cymeradwyo'r adroddiad i'w gyhoeddi ar wefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf a chymeradwyo'r gwaith o sicrhau ei fod ar gael ym mhob un o swyddfeydd yr awdurdod sydd ar agor i'r cyhoedd erbyn 30 Mehefin 2021 fan bellaf, fel bod modd i'r cyhoedd ei weld;
- 2.3 Cymeradwyo'r trefniadau ar gyfer hyrwyddo'r ffaith bod yr adroddiad blynyddol wedi cael ei gyhoeddi.

3. RHESYMAU DROS YR ARGYMHELLION

- 3.1 Mae'n ofynnol i'r Cyngor, o dan safon 158, 164 a 170 ei Hysbysiad Cydymffurfio a gafodd ei gyhoeddi o dan Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, i baratoi adroddiad ("adroddiad blynyddol") mewn

perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n amlinellu'r ffordd mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'r canlynol:

- y Safonau Darparu Gwasanaethau roedd y Cyngor o dan ddyletswydd i gydymffurfio â nhw yn ystod y flwyddyn dan sylw;
- y Safonau Llundio Polisiâu roedd y Cyngor o dan ddyletswydd i gydymffurfio â nhw yn ystod y flwyddyn dan sylw;
- y Safonau Gweithredol roedd y Cyngor o dan ddyletswydd i gydymffurfio â nhw yn ystod y flwyddyn dan sylw.

4. CEFNDIR

- 4.1 Derbyniodd Cyngor Rhondda Cynon Taf ei Hysbysiad Cydymffurfio terfynol gan Gomisiynydd y Gymraeg ar 30 Medi 2015. Roedd yr Hysbysiad yn ymdrin â'r ddyletswydd sydd ar y Cyngor i fodloni 171 o Safonau sy'n ymwneud â'r Gymraeg a gafodd eu cyflwyno gan Lywodraeth Cymru o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011.
- 4.2 Cafodd cais i herio 14 o'r Safonau ei gyflwyno i'r Comisiynydd ar 29 Mawrth 2016. Arweiniodd hyn at y dyddiad gosod ar gyfer cyflawni agweddau o'r 3 safon (52, 58 a 64¹) ei ohirio tan 31^{ain} Mawrth 2018.
- 4.3 Mae'r adroddiad yn Atodiad 1 yn cwmpasu'r bumed flwyddyn lawn o weithredu'r safonau - o 1 Ebrill 2020 i 31 Mawrth 2021. Rhaid i'r Cyngor gyhoeddi'r adroddiad ar ei wefan, rhaid iddo fod ar gael ym mhob un o swyddfeydd yr awdurdod sydd ar agor i'r cyhoedd erbyn 30 Mehefin 2021, fan bellaf.
- 4.4 Mae'r Cyngor o dan ddyletswydd statudol i roi cyhoeddusrwydd i'r ffaith ei fod wedi cyhoeddi adroddiad blynyddol.
- 4.5. Yn ogystal â chydymffurfio â'r Safonau uchod yn 3.1, rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys y canlynol:

---

¹ Safon 52 - doedd dim gofyn i gydymffurfio'n llawn mewn perthynas â gwefannau ac eithrio'r wefan corfforaethol tan 31/3/2018.

Safon 58 - cafodd y gofyn i gydymffurfio'n llawn mewn perthynas â chyfryngau cymdeithasol ac eithrio prif gyfrif y Cyngor ei symud i 31/3/2018.

Safon 64 - cafodd ardaloedd a ddiffinnir fel 'gwasanaeth derbynfa' (er enghraifft, Llyfrgelloedd,

Canolfannau Hamdden ac ati) ac eithrio prif gwasanethau derbynfa'r Cyngor ei symud i 31/8/18.

- nifer y cwynion a gafodd eu derbyn yn ystod y flwyddyn sy'n ymwneud â chydymffurfiaeth y Cyngor â'r canlynol: (i) darparu gwasanaethau (ii) llunio polisïau (iii) safonau gweithredu yr oedd o dan ddyletswydd i gydymffurfio â nhw;
- nifer y staff sy'n meddu ar sgiliau Cymraeg ar ddiwedd y flwyddyn dan sylw;
- nifer yr aelodau o staff a gymerodd ran yn y cyrsiau hyfforddiant Cymraeg a gafodd eu cynnig yn ystod y flwyddyn dan sylw;
- canran yr aelodau o staff a gymerodd ran mewn cyrsiau hyfforddiant Cymraeg a gafodd eu cynnig yn ystod y flwyddyn dan sylw;
- nifer y swyddi newydd a gwag a gafodd eu hysbysebu gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn lle - (i) roedd sgiliau Cymraeg yn hanfodol, (ii) roedd hi'n ofynnol dysgu sgiliau Cymraeg ar ôl dechrau yn y swydd, (iii) roedd sgiliau Cymraeg yn ddymunol, neu (iv) doedd dim angen sgiliau Cymraeg yn ystod y flwyddyn dan sylw.

5. Y SEFYLLFA BRESENNOL

- 5.1 Mae'r Adroddiad Monitro Blynyddol yn Atodiad 1 yn amlinellu gwaith y Cyngor dros y flwyddyn ddiwethaf o ran cydymffurfio â gofynion safonau'r Gymraeg. Dros y blynyddoedd, mae'r camau mae meysydd gwasanaeth wedi'u cymryd o ran cydymffurfio wedi cael eu cofnodi mewn Hunanwerthusiadau i'w cyhoeddi yn atodiad i'r adroddiad yma. Ond oherwydd pandemig Covid-19, penderfynwyd atal Hunanwerthusiadau ar gyfer 2020 - 2021 er mwyn galluogi gwasanaethau ganolbwyntio'n llwyr ar gynnal gwasanaethau yng nghydestun effeithiau'r pandemig.
- 5.2 Ar ben hynny, oedodd y Comisiynydd Iaith ei ymchwiliadau i ddiffyg cydymffurfio rhwng 1^{af} Ebrill 2020 a'r 1^{af} Awst 2020 yn gydnabyddiaeth o'r camau roedd rhaid i gyrff y sector cyhoeddus eu rhoi ar waith yng ngoleuni'r pandemig.
- 5.2 Er gwaethaf yr holl gythrwfl mae'r pandemig wedi'i achosi, bu llwyddiannau nodedig o ran cydymffurfio â'r safonau a rhaid llongyfarch meysydd gwasanaeth am eu hymdrechion parhaus yn ystod yr argyfwng. Dyma rai o'r prosiectau sy'n werth eu nodi:
- Ein hymgyrch Dysgu Cymraeg yn hyrwyddo dosbarthiadau Cymraeg yn fewnol a thrwy bartneriaid allanol.
  - Trefnu a darparu hyfforddiant Cymraeg i 212 aelod o staff (diwedd Mawrth 2021) ar bob lefel trwy ein Tiwtor Cymraeg mewnol.

- Cyflwyno e-fodiwl gorfodol ar gyfer pob dechreuwr newydd sy'n cyflwyno'r safonau a'u goblygiadau i staff mewn ffordd fwy rhyngweithiol gan ddefnyddio ffeithluniau ac animeiddio.
- Comisiynu artistiaid lleol, mewn cydweithrediad â Gwasanaeth Celfyddydau RhCT, i gynhyrchu Cân Dydd Gŵyl Dewi i bob Ysgol RhCT ei dysgu yn ystod 2021-2022.
- Cyflwyniadau ym mhob sesiwn sefydlu gorfforaethol - gan dynnu sylw at bwysigrwydd y Gymraeg yn y Cyngor.
- Cyflwyno system 'Mail-tips' er mwyn hyrwyddo mwy o Gymraeg ysgrifenedig rhwng swyddogion y Cyngor.
- Cyflwyno'r rhestr o Enwau Lleoedd safonol sy'n berthnasol i Rionda Cynon Taf i Uwch Swyddogion y Cyngor a holl staff y Cyngor.
- Prif-ffrydio'r Gymraeg yn nhrefniadau gwaith beunyddiol ar draws y sefydliad cyfan, h.y. fideos gwasanaeth-benodol, e.e. fideos teithiau tywys, fideos Inspire2work, fideos hamdden a ffitrwydd, a chyflwyniadau a fideos PowerPoint ar ran Gwasanaethau'r Blynnyddoedd Cynnar i sicrhau rhyngweithio a chefnogaeth barhaus i rieni a phlant ifanc.
- Cyflwyno darpariaeth cyfieithu ar y pryd ar-lein, trwy Zoom. Cymerodd y Cyngor gamau gweithredu ar unwaith i sicrhau darpariaeth cyfieithu ar y pryd ar gyfer Cynghorwyr erbyn Gorffennaf 2020. Cafodd hyn ei groesawu'n fawr.
- Yn ogystal â'r uchod, mae darpariaeth cyfieithu ar yr un pryd wedi bod ar gael yn hwylus i bob maes gwasanaeth er mwyn sicrhau cydymffurfio'n llawn â Safonau. Mae sesiynau ymgynghori corfforaethol ar-lein a chyfweliadau penodi wedi'u cynnal yn llwyddiannus trwy gydol y cyfnod hwn.
- Cefnogaeth i Eisteddfod y Rhondda, Eisteddfod newydd dan arweiniad gwirfoddolwyr a sefydlwyd yn ystod y pandemig ac a gynhaliwyd ar-lein.
- Cynna ffair swyddi rhithwir ledled y Sir, gan ddefnyddio meddalwedd arbennig a oedd yn prif ffrydio'r Gymraeg wrth ddarparu gwasanaethau.
- Cydlynu, yn fewnol a chyda rhanddeiliaid allanol, llyfryn Bod yn Ddwyieithog newydd sy'n hyrwyddo addysg Gymraeg.
- Hyrwyddwyd Diwrnod Shwmae, Dydd Gŵyl Dewi a Diwrnod Hawliau'r Gymraeg yn rhan o ymgyrchoedd ymwybyddiaeth o'r Gymraeg.

- Cwblhau 3 archwiliad, gan ganolbwyntio ar Gyfryngau Cymdeithasol, Gwefannau a Recriwtio.
  - Mae'r holl arwyddion swyddogol a ffurflenni ar-lein sy'n gysylltiedig â'r pandemig yn cydymffurfio'n llawn â'r safonau.
  - Cyflwyniadau yn Ffair Gyrfaedd Gyrfa Cymru i dynnu sylw at bwysigrwydd sgiliau Cymraeg i'r Cyngor RhCT.
  - Mae'r Cyngor yn parhau i gynnig cymorth o ran cydymffurfio i Wasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canolbarth y De yn ogystal â llawer o sefydliadau eraill os mai'r Cyngor yw'r awdurdod arweiniol - megis Gwasanaeth Datblygu Gweithlu Gofal Cymdeithasol Cwm Taf, Consortiwm Comisiynu Plant Cymru, Gwasanaeth Seicoleg Addysg ar y Cyd, Ysgolion. Gwasanaeth AD, Cynllun Cadw'n Iach yn y Gwaith.
- 5.2 Er gwaethaf y cynnydd da mae'r Cyngor wedi'i wneud, rydyn ni'n dal i wynebu heriau wrth geisio sicrhau cydymffurfiaeth lawn. Ymhlith y meysydd penodol sy'n parhau i fod yn heriol mae'r canlynol:
- Yr angen parhaus i gynyddu nifer y staff sy'n siarad Cymraeg;
  - Monitro elfennau partneriaeth y Strategaeth 5 Mlynedd;
  - Ymateb i'r galw parhaus am gyfieithu ar yr un pryd;
  - Y gallu i ymateb i'r galw parhaus am wasanaethau cyfieithu a natur y gwaith sy'n ofynnol gan feysydd gwasanaeth - e.e. gwaith sy'n gysylltiedig â'r cyfryngau cymdeithasol sy'n mynnu sylw ar unwaith;
  - Ymateb i'r angen cynyddol i gynghori ar gynigion polisi yng ngoleuni canllawiau Comisiynydd y Gymraeg a gyhoeddwyd ym fis Tachwedd 2020;
  - Prif ffrydio'r Fframwaith Polisi Strategol Mwy na Geiriau i ddarpariaeth Gwasanaethau Cymdeithasol;
  - Heriau ynghylch argaeledd a chaffael systemau technoleg gwybodaeth Cymraeg;
  - Hyfforddiant ac ymwybyddiaeth barhaus ynghylch y safonau.
- 5.3 Mae safon 37, a safonau 83 i 93 yn arbennig o heriol gan fod angen adnoddau sylweddol arnynt. Amlinellir y safonau hyn yn Atodiad 2.
- 5.4 Hyd yn oed yn wyneb rhai o'r heriau a nodwyd yn 5.2 ar ben heriau argyfwng Covid-19, mae adborth gan y Comisiynydd Cymraeg yn ystod

y cyfarfod blynyddol yn parhau i fod yn gadarnhaol iawn o ran y cynnydd yn Rhondda Cynon Taf.

6. GOBLYGIADAU O RAN CYDRADDOLDEB AC AMRYWIAETH

Does dim angen Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb.

7. YMGYNGHORIAD

Doedd cynnal proses ymgynghori ddim yn ofynnol ar gyfer yr adroddiad yma, er i'r holl feysydd gwasanaeth gyfrannu data at yr adroddiad drwy eu prosesau hunanwerthuso.

8. GOBLYGIAD(AU) ARIANNOL

Does dim goblygiadau ariannol yn gysylltiedig â'r adroddiad yma. Serch hynny, mae'n bosibl bydd costau ac adnoddau i'w pennu mewn perthynas â gweithredu unrhyw argymhellion gan Gomisiynydd y Gymraeg yn ogystal â pharhau i weithredu'r 171 o Safonau. Gallai peidio â chydymffurfio â Safon olygu cosbau ariannol o hyd at £5,000.

9. GOBLYGIAD(AU) CYFREITHIOL NEU DDEDDFWRIAETH BERTHNASOL

Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a Safonau Statudol y Gymraeg 2015 sy'n rheoleiddio maes y gwaith yma.

10. CYSYLLTIADAU Â BLAENORIAETHAU CORFFORAETHOL A CHENEDLAETHOL YNGHYD Â'R DDEDDF LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL.

10.1 Mae'r Gymraeg yn thema drawstoriadol yn y Cynllun Corfforaethol ac yn effeithio ar yr holl flaenoriaethau corfforaethol gan fod angen i'r Cyngor gydymffurfio â'r Hysbysiad Cydymffurfio diwygiedig a gafodd ei gyhoeddi gan Gomisiynydd y Gymraeg ym mis Medi 2016.

10.2 Mae'r Adroddiad Cydymffurfio yn amlinellu gwaith y Cyngor o ran cydymffurfio â safonau statudol o ran y Gymraeg a fydd yn cyfrannu at nod tymor hir Llywodraeth Cymru o gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Mae'r gwaith i gyflawni'r safonau hyn yn golygu cydweithio gyda phartneriaid a thrigolion i hwyluso ystod eang o gyfleoedd ar gyfer defnyddio'r Gymraeg mewn cymunedau ledled y sir. Bydd cyflawni'r safonau yn atal cwynion gan drigolion sy'n methu â manteisio ar wasanaethau o du'r Cyngor yn y Gymraeg.

10.3 Mae cynnwys yr adroddiad yn perthyn yn uniongyrchol i Nod 7 o'r Ddeddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol - Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu. Bydd cydymffurfio â'r Safonau'n gefn i normaleiddio'r Gymraeg a sicrhau na ddylai'r Gymraeg gael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Bydd hyn hefyd yn cyfrannu at greu Cymru sy'n fwy cyfartal trwy ddarparu cyfleoedd i siaradwyr Cymraeg ddefnyddio gwasanaethau'r Cyngor trwy gyfrwng y Gymraeg, os ydyn nhw'n dymuno.

11. CASGLIAD

11.1 Dyma'r chweched adroddiad monitro blynyddol sydd wedi'i gyhoeddi gan y Cyngor sy'n nodi sut mae wedi cydymffurfio â'r Safonau statudol y mae dyletswydd arno i gydymffurfio â nhw o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Mae'r adroddiad yn amlinellu'r cynnydd da yn y Cyngor wrth ymgorffori trefniadau ar gyfer darparu gwasanaethau trwy gyfrwng Cymraeg.

11.2 Cydnabyddir bod angen gwneud rhagor o waith, yn enwedig o ystyried goblygiadau'r safonau 37¹ a 83>93², sy'n heriol. Serch hynny, mae'r Cyngor yn hyderus bod y systemau a ddatblygwyd i fonitro cydymffurfiad yn gadarn a bod cymorth ar gael i feysydd gwasanaeth wella eu perfformiad ymhellach lle bo angen.

Gwybodaeth Arall:

Pwyllgor Craffu Perthnasol:

Trosolwg a Chraffu / Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg

Swyddog Cyswllt - Wendy Edwards, Cyfarwyddwr Gwasanaethau yn y Gymuned

Steffan Gealy, Rheolwr Gwasanaethau Cymraeg

Tudalen wag

RHONDDA CYNON TAF

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL

RHONDDA CYNON TAF

Adroddiad Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg

2020 – 2021

Wedi'i baratoi yn unol â gofynion

Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011

Ebrill 2021

CYNNWYS

Cyflwyniad

tudalen 3

Uned Gwasanaethau Cymraeg

tudalen 4

Cwynion

tudalen 8

Sgiliau Cymraeg Staff

tudalen 11

Hyfforddiant

tudalen 13

Llenwi Swyddi Gwag

tudalen 13

Manylion cyswllt i gael rhagor o wybodaeth

tudalen 13

CYFLWYNIAD: Safonau'r Gymraeg

Derbyniodd Cyngor Rhondda Cynon Taf ei Hysbysiad Cydymffurfio terfynol gan Gomisiynydd y Gymraeg ar 30 Medi 2015. Roedd yr Hysbysiad yn ymdrin â'r ddyletswydd sydd ar y Cyngor i fodloni 171 o Safonau sy'n ymwneud â'r Gymraeg, a gafodd eu pennu gan Lywodraeth Cymru o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Cafodd cais i herio 14 o'r Safonau ei gyflwyno i'r Comisiynydd ar 29 Mawrth 2016. Yn dilyn ystyriaeth ac ymgynghori pellach, penderfynodd Comisiynydd y Gymraeg na ddylid cymhwyso unrhyw gamau i 9 o'r Safonau oedd yn destun her ac y dylid cymhwyso amrywiad i 5 o'r Safonau oedd yn destun her. Cafodd yr Hysbysiad Cydymffurfio diwygiedig ei gyflwyno i Gyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf ar 9 Medi 2016. Mae modd ei weld yn llawn [yma](#)

Gweledigaeth

Mae Cyngor Rhondda Cynon Taf wedi ymrwymo i greu amgylchedd sy'n annog ei drigolion i ddefnyddio'r Gymraeg wrth gysylltu â'r Cyngor. Mae'r Cyngor hefyd yn cefnogi'i staff i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle. Yn ogystal â gweithio tuag at gydymffurfio'n llawn â gofynion Safonau'r Gymraeg, bydd y Cyngor yn gwneud ei orau glas i sicrhau ei fod yn darparu gwasanaethau yn unol â holl bolisïau a strategaethau allweddol Llywodraeth Cymru mewn perthynas â'r Gymraeg.

Llywodraethu ac atebolrwydd

Yn 2014, sefydlodd y Cyngor Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg yn is-bwyllgor o Gabinet y Cyngor. Grŵp traws-bleidiol yw hwn sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'r gymuned. Mae'r Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg yn goruchwylio datblygiadau strategol, yn trafod adroddiadau gan adrannau perthnasol ar faterion sy'n ymwneud â'r Gymraeg, yn cyflwyno argymhellion i Gabinet y Cyngor ac yn monitro datblygiadau Cyngor cyfan. Mae cyfrifoldeb arno i asesu Cynllun Gweithredu Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg, a monitro cynnydd y Cyngor wrth iddo geisio cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg.

Dolenni cyswllt i Bolisïau a Blaenoriaethau'r Cyngor

Mae ymrwymiadau'r Cyngor o dan Safonau'r Gymraeg yn cael eu cynnwys ym mhrif ddogfennau sefydliadol yr awdurdod gan gynnwys y Cynllun Corfforaethol (Gwneud Gwahaniaeth) a'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg. Yn ogystal â hyn, mae polisïau mewnol, megis polisïau Adnoddau Dynol, hefyd yn prif ffrydio materion y Gymraeg sy'n fwy effeithiol na pharatoi polisïau unigol i fynd i'r afael â materion y Gymraeg. Mae blaenoriaethau'r Cyngor hefyd yn cael eu llywio gan ddeddfwriaeth gan gynnwys Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a Deddf Gofal Cymdeithasol a Llesiant 2016, sy'n gosod dyletswydd ar y Cyngor i gryfhau'r Gymraeg. Mae'r Ddeddf gyntaf yn ei gwneud hi'n ofynnol i gyrrff cyhoeddus weithio tuag at saith nod llesiant. Un o'r rhain yw 'Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu'. Mae'r ail Ddeddf yn gofyn i sefydliadau gwasanaeth cyhoeddus ystyried a diwallu anghenion ieithyddol eu defnyddwyr yn rhan o'u gwasanaethau gofal a chymorth.

Rhoi Gwybod

Dyma'r bumed flwyddyn lawn o roi Safonau'r Gymraeg ar waith yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Mae'r adroddiad, a fydd yn cael eu cyhoeddi erbyn 30 Mehefin, yn bodloni Safonau 158 a 164 ac yn nodi sut mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'r Safonau Atodol canlynol:

- Safonau Cyflenwi Gwasanaethau
- Safonau Gweithredu

- Safonau Llundain Polisïau

Mae'r adroddiad hefyd yn cyflwyno data ar y dangosyddion gofynnol, hynny yw:

- nifer y staff sy'n meddu ar sgiliau Cymraeg (Safon 151)
- nifer y staff a fynychodd y cyrsiau hyfforddi a restrir yn Safon 128 os cawson nhw eu cynnig yn Gymraeg (Safonau 152)
- canran cyfanswm y staff a fynychodd unrhyw gyrsiau a restrir yn Safon 128 (Safonau 152)
- nifer y swyddi newydd a'r swyddi gwag a gafodd eu categorio fel swyddi sy'n gofyn (i) bod sgiliau yn y Gymraeg yn hanfodol; (ii) bod angen dysgu sgiliau yn y Gymraeg unwaith y bydd rhywun yn cael ei benodi i'r swydd; (iii) bod sgiliau yn y Gymraeg yn ddymunol; neu (iv) nad oedd sgiliau yn y Gymraeg yn angenrheidiol
- nifer y cwynion y cafodd y Cyngor

Yr Uned Gwasanaethau Cymraeg

Mae'r Cyngor yn cydnabod y dylid rhoi blaenoriaeth uchel i Safonau'r Gymraeg oherwydd y risgiau sydd ynghlwm â pheidio â chydymffurfio â nhw ac hefyd oherwydd ei ymrwymiad i greu amgylchedd sy'n annog ei drigolion i ddefnyddio'r Gymraeg wrth gysylltu â'r Cyngor ac i gefnogi staff i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle. Mae'n cydnabod bod angen cefnogaeth y Cyngor cyfan i allu cynnig a hyrwyddo Gwasanaethau Cymraeg o'r cyswllt cyntaf.

Mae'r Cyngor yn buddsoddi mewn Uned Gwasanaethau Cymraeg gadarn sy'n cynnwys 18 o weithwyr. Mae'r Uned yn gweithio i gefnogi holl wasanaethau'r Cyngor drwy wneud y canlynol:

- rhoi cyngor a chymorth i'r holl wasanaethau ynglŷn â'u cyfrifoldebau statudol o dan y Safonau
- cyfieithu dogfennau ar gyfer y cyhoedd
- darparu tiwtor Cymraeg mewnol
- nodi meysydd lle ma diffyg cydymffurfiaeth posibl
- cofnodi cwynion cwsmeriaid
- adrodd ar ddatblygiadau i Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg
- cyfieithu ar y pryd yng nghyfarfod y Cyngor llawn ac mewn cyfarfodydd eraill sy'n agored i Aelodau (e.e. pwyllgorau craffu)
- rhoi cymorth cyfieithu ar y pryd i bob maes gwasanaeth arall fel gwasanaethau cyfreithiol, adnoddau dynol
- bod yn bresennol yn y Fforwm Iaith
- cydweithio â sefydliadau Cymraeg yn y gymuned fel sy'n briodol
- cynrychioli'r Cyngor mewn cyfarfodydd allanol a bod yn brif gyswllt â Chomisiynydd y Gymraeg ac Adrannau perthnasol yn Llywodraeth Cymru.
- Cymorth ar draws adrannau ar gyfer hyrwyddo'r Gymraeg yn gyffredinol
- Cydlynu a chysylltu â materion sy'n ymwneud â Chynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg
- Cefnogaeth bwrpasol i'r Eisteddfod Genedlaethol i'w chynnal yn RhCT yn 2024

Mae'r Cyngor yn buddsoddi mewn Uned fel ymateb rhagweithiol i'r amgylchedd statudol newydd a'r math o waith y mae angen ei wneud i geisio cynorthwyo holl wasanaethau'r Cyngor i fodloni'r Safonau mewn modd mwy cost-effeithiol.

Mae Swyddog Cydymffurfio yn monitro cyflawniad y gwasanaethau ar draws y Cyngor ac yn sicrhau eu bod nhw'n cydymffurfio â'r Safonau hynny sy'n berthnasol iddyn nhw. O ganlyniad i hyn, mae'r rôl yn rhoi cyfle i'r Cyngor ddarparu cymorth lliniaru pellach i wasanaethau ar nodi unrhyw wendidau posibl am fodloni gofynion y Safonau, yn ogystal â pharhau â rhai o ddyletswyddau mwy traddodiadol yr hen swydd Swyddog y Gymraeg. Mae Swyddog Comisiynydd y Gymraeg wedi bod

yn hael o ran rhoi adborth cadarnhaol am y ffordd y mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf yn cyflawni'i ddyletswyddau o ran y Safonau. Mae'r bartneriaeth gadarnhaol yma wedi annog sgysiau mwy agored ac adeiladol os ydy'r Comisiynydd o'r farn nad yw'r Cyngor wedi cyrraedd y nod ar rai achlysuron.

Mae Tiwtor y Gymraeg rhan-amser hefyd yn trefnu a chyflwyno cyrsiau a sesiynau dysgu Cymraeg i holl weithwyr y Cyngor. Yn y gorffennol, bu'r Cyngor yn talu darparwyr allanol (e.e. Canolfan Cymraeg i Oedolion Prifysgol De Cymru) i gyflwyno sesiynau i staff mewnol ond doedd y rhain ddim yn llwyddiannus gan nad oedden nhw'n berthnasol i'r meysydd gwasanaeth priodol. Hyd yn hyn (31 Mawrth 2020), mae'r tiwtor mewnol wedi tiwtora **212** o aelodau o staff ar bob lefel. Mae'r Cyngor yn parhau i weithio mewn partneriaeth â phrosiect Cymraeg Gwaith Llywodraeth Cymru gan sicrhau bod modd i staff y Cyngor fanteisio ar gymorth a thiwora ar-lein. Yn ogystal â hyn, mae'r Cyngor, ar nifer o achlysuron, wedi cefnogi unigolion i gyflawni cwrs preswyl am wythnos yn Nantgwytheryn – un o'r prif ganolfannau ar gyfer dysgu Cymraeg yn ddwys, a gefnogir gan Lywodraeth Cymru.

Er mwyn cydnabod y flaenoriaeth wedi'i rhoi i'r Gymraeg gan y Gwasanaethau Democrataidd a Swyddfa'r Cabinet, mae gan Uned Gwasanaethau Cymraeg uwch-gyfieithwyr penodol i ddarparu cymorth cyfieithu testun a chyfieithu ar y pryd i Aelodau ac Uwch Swyddogion o ran cyfarfodydd y Cyngor a Phwyllgorau. Mae hyn yn rhagori ar yr hyn sy'n ofynnol yn ôl y Safonau. Er mwyn sicrhau'r deilliannau gorau posibl a chefnogi aelodau eraill o staff, mae dau aelod o staff wedi dechrau tystysgrif ôl-radd mewn cyfieithu ar y pryd.

Yn 2019-2020 penodwyd Swyddog Prosiect yr Eisteddfod. Prif gyfrifoldeb y swydd fydd cysylltu â swyddogion yr Eisteddfod a Chadeirydd y Pwyllgor Gwaith ar ran y cyngor o ran cynnal yr Eisteddfod Genedlaethol (Rhondda Cynon Taf 2024) Bydd ein Swyddog yn gweithio gyda swyddogion yr Eisteddfod a'r Pwyllgor Gwaith, ysgolion, grwpiau cymunedol a'r sector preifat ar gyfer datblygu rhaglen o weithgareddau a fydd yn cefnogi'r awdurdod lleol i gyrraedd ei darged cyfrannu penodol o £350,000 tuag at gynnal yr Eisteddfod Genedlaethol yn 2024 (Rhondda Cynon Taf 2024). Bydd y Swyddog yn gweithio ar draws holl adrannau'r Cyngor sy'n cyfrannu at waith a chost cynnal yr Eisteddfod Genedlaethol, gan gynnwys cyfrannu at y targed cyfrannu.

Fe barhaon ni i baratoi a dosbarthu dogfennau ac adnoddau cyfarwyddyd yn ystod 2020-21, er enghraifft:

Cofrestr o Enwau Strydoedd ac Enwau Lleoedd Dwyieithog Cyngor RhCT

Yn dilyn cytundeb y Cabinet i gymeradwyo rhestr lawn o enwau lleoedd Cymraeg a Saesneg, mewn cydweithrediad â Chomisiynydd y Gymraeg, mae cofrestr wedi'i rhannu â swyddogion y Cyngor trwy ein mewnwrwyd. Roedd y gwaith hwn hefyd yn cynnwys cyhoeddi fersiynau Cymraeg o'n henwau strydoedd. Er ei fod yn brosiect mawr ynndo'i hun, bydd yr adnodd hwn yn helpu i safoni dull y Cyngor a lleihau maint yr arwyddion yn y dyfodol. Bydd hefyd yn cael ei ddefnyddio gan holl wasanaethau'r cyngor ar gyfer gohebiaeth, ymgynghoriadau, mapiau, cyhoeddiadau, tystysgrifau a thrwyddedau a chân nhw eu hintegreiddio â rhestr y Cyngor i'w defnyddio gan raglenni meddalwedd a ddefnyddir gan y cyngor i sicrhau cysondeb.

Fideos y Rhaglen Ymsefydlu Corfforaethol

Mae Cyngor RhCT wedi llunio fideos ymsefydlu corfforaethol sy'n trafod y safonau a'u goblygiadau i staff mewn ffordd fwy rhagweithiol trwy ddefnyddio ffeithluniau ac animeiddiadau.

Bod Yn Ddwyieithog

Bod yn Ddwyieithog yw llyfryn gwybodaeth y Cyngor sy'n annog rhieni i ddewis Addysg gyfrwng Cymraeg i'w plant. Yn ystod 2020-2021 mae'r llyfryn hwn wedi cael ei ail-ddylunio'n helaeth i gyd-fynd â Chynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP) statudol newydd y Cyngor. Bydd lansiad ffurfiol yn rhan o strategaeth farchnata WESP y Cyngor y cytunwyd arni yn ystod 2021-2022.

Ymgyrch Dysgu Cymraeg

Eleni gwelwyd yr ymgyrch ffurfiol, integredig gyntaf i annog staff i ddysgu Cymraeg yng Nghyngor RhCT. Anfonwyd ein poster a'n llyfryn gwybodaeth a oedd yn rhestru'r holl ddarpariaeth gymunedol a rhithwir at holl staff y cyngor, a'r canlyniad oedd bod yr holl gyrsiau a gynhelir gan y Cyngor wedi'u llenwi'n llawn yn ystod yr wythnosau cyntaf. Rydym ni'n bwriadu lansio ymgyrch debyg bob blwyddyn i sicrhau bod mwy o bobl yn cael eu hannog i ddysgu - ac mewn ffordd y maen nhw'n hapus â hi - ar-lein, mewn ystafell ddosbarth, neu'n annibynnol.

Mae Uned Gwasanaethau Cymraeg wedi arwain ar nifer o brosiectau llwyddiannus. Dyma rai o'r prosiectau sy'n werth eu nodi:

Mail-tips

Yn dilyn arfer da cydweithwyr yn Llywodraeth Cymru, mae Cyngor RhCT wedi defnyddio'r defnydd o gynghorion post/mail-tips ar gyfer proffiliau defnyddwyr yn Outlook sy'n rhoi gwybod i staff mewnol eraill a ydyn nhw'n siaradwyr Cymraeg neu'n ddysgwyr. Nod hyn yw cynyddu defnydd a hyder staff i ddefnyddio Cymraeg ysgrifenedig yn y gweithle.

Gwasanaethau Cyfieithu ar y Pryd Ar-lein

Mae Gwasanaethau Cymraeg wedi cefnogi swyddogion TGCh a Gwasanaethau Democrataidd yn llwyddiannus i sicrhau bod Safonau'r Gymraeg yn cael eu bodloni trwy sicrhau bod aelodau o'r cyhoedd a'n Cynghorwyr yn gallu cyfrannu at gyfarfodydd yn Gymraeg os dyna yw eu dymuniad. Mae TGCh, trwy ddefnyddio Zoom, wedi galluogi modd ar gyfer ychwanegu sianeli iaith at gyfarfodydd Zoom i ganiatáu i bobl wrando yn y Gymraeg neu gael cyfieithu-ar-y-pryd i'r Saesneg, gan ddibynnu ar eu dewis.

Ymgyrchoedd Diwylliant

Hyrwyddodd Gwasanaethau Cymraeg yr Ymgyrchoedd Diwylliant canlynol 2020-2021.

Dydd Gŵyl Dewi

Mewn cydweithrediad â Gwasanaeth Celfyddydau RhCT, comisiynodd yr adran Gwasanaethau Cymraeg artistiaid lleol i greu cân i'n hysgolion ei dysgu yn ystod 2021-2022 a fydd yn cael ei recordio a'i defnyddio i ddathlu Dydd Gŵyl Dewi yn 2022. Roedd hynny yn rhan o'r dathliadau a oedd hefyd yn cynnwys negeseuon i'n cymunedau ar ein llwyfannau cyfryngau cymdeithasol a chwis ar-lein a gwblhawyd gan bron i 500 aelod o staff.

Diwrnod Hawliau'r Gymraeg

Mewn cydweithrediad â Chomisiynydd y Gymraeg, hyrwyddodd Gwasanaethau'r Gymraeg Ddiwrnod Hawliau'r Gymraeg trwy ofyn i holl wasanaethau'r Cyngor sydd â llwyfannau cyfryngau cymdeithasol feddwl am 2 neu 3 maes y gallen nhw dynnu sylw atyn nhw lle maen nhw'n darparu gwasanaeth Cymraeg eithriadol. Arweiniodd hyn at sylw gwych ar draws llwyfannau'r Cyngor - mae'n werth nodi bod ein Gwasanaethau Addysg a Chyfranogiad leuenctid yn tynnu sylw at y ffaith bod 25% o'u staff yn siarad Cymraeg ac felly bod eu darpariaeth ar gael yn Gymraeg bob amser.

Strategaeth 5 mlynedd i hwyluso a hyrwyddo'r Gymraeg

Mae'r Uned wedi parhau i arwain ar Strategaeth 5 mlynedd y Cyngor i hwyluso a hyrwyddo'r Gymraeg. Mae'n canolbwyntio ar wneud cynnydd o 6.8% yn nifer y bobl sy'n gallu siarad Cymraeg i 29,670 erbyn 2021, gan gynyddu defnydd y Gymraeg ym mhob agwedd ar fywyd y cyhoedd a bywyd y gymuned, a chodi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd y Gymraeg yn rhan hanfodol o hunaniaeth ddiwylliannol a chymeriad cymoedd De Cymru.

Mae adroddiad sy'n amlinellu cynnydd Strategaeth Hybu'r Gymraeg a'r Cynllun Gweithredu yn cael ei gyflwyno bob blwyddyn i Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg ei drafod. Yn ystod 2021-2022, bydd gwerthusiad ffurfiol cyn cynllunio a chyhoeddi ein strategaeth 5 mlynedd newydd

Cynllun Cyfoedion Cymraeg

Mae'r adran Gwasanaethau Cymraeg yn derbyn adborth yn rheolaidd mai ychydig iawn o gyfleoedd sydd ar gyfer staff i ymarfer eu Cymraeg yn y gweithle proffesiynol, yn enwedig y staff hynny ar Lefel 3 a 4. Rydym ni wedi ceisio mynd i'r afael â hyn trwy sefydlu Cynllun Cyfoedion lle mae staff yn cwrdd yn fisol, i helpu i annog mwy o ddefnydd a hyder - fodd bynnag mae angen mwy o waith i ailsefydlu hyn yng ngoleuni'r pandemig gyda'r cyfarfodydd yn cael eu gohirio dros dro.

Meysydd gwasanaeth eraill

Byddai Adroddiadau Blynyddol blaenorol yn cynnwys atodiad yn manylu ar y camau mae adrannau eraill wedi'u cymryd i ddatblygu gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg fel y'u cofnodwyd yn eu Hunanwerthusiadau Gwasanaeth. O ystyried bod y Cyngor yn dal i ddelio â phandemig Covid-19, cytunwyd y byddai Hunanwerthusiadau Gwasanaeth yn cael eu hoedi am eleni. Dylai hyn ailddechrau'r flwyddyn nesaf pan fyddwn ni yn gallu nodi mwy o fanylion gan bob maes gwasanaeth ar sut y maen nhw wedi parhau i ddatblygu gwasanaethau Cymru a chydymffurfio â'r Safonau perthnasol.

CWYNION: SAFON 158(2) 164(2) 170(2)(d)

Cafodd y cwynion canlynol eu derbyn, neu parhawyd i ymchwilio iddyn nhw, yn ystod/ yn 2020-2021:

Dyddiad y gwyn	Natur	Drwy law	Deilliant/Ymateb
Mai 2019 (cwyn wrthi'n cael ei hymchwilio)	Gwasanaethau Addysg: Honiad o fethu â chydymffurfio â safonau ymgynghori wrth ymgynghori ar ad-drefnu arfaethedig ysgolion yn ardal Pontypridd.	Comisiynydd y Gymraeg (CSG548)	Mae'r Cyngor wedi cyflwyno papurau apêl i Dribiwnlys y Gymraeg eu hystyried gan nad yw'r cyngor yn cytuno â chanfyddiadau'r Comisiynydd .
Hydref 2019 (cwyn wrthi'n cael ei hymchwilio)	Yr Adain Weithredol: Honiad nad yw'r sawl sy'n gwneud penderfyniadau wedi ystyried gofynion Safon 88 a 89 wrth wneud penderfyniadau ynglŷn ag ad-drefnu ysgolion yn ardal Pontypridd.	Comisiynydd y Gymraeg (CSG633)	Derbyniodd y Cyngor yr Adroddiad a'r Hysbysiad o Benderfyniad arfaethedig ar 13 Awst 2020. Ymatebodd i gyflwyno materion ychwanegol i'w hystyried ar 24 Medi 2020 a 25 Chwefror 2021. Mae'r Cyngor yn aros am ohebiaeth gan Swyddfa'r Comisiynydd.
Tachwedd 2019 (dan ymchwiliad)	Refeniw a Budd-daliadau: Darpariaeth gwefan yn Saesneg yn unig.	Aelod cyhoedd.	Prosesau e-gyfrif ar gael yn Saesneg yn unig. Mae'r adran yn ymrwmo i sicrhau cysondeb yn gynnar yn 2020 yn ein hymateb i'r cwsmer.
Mawrth 2020	Priffyrdd a Thraffig: Arwyddion ffordd ym Mhontypridd gyda fersiynau Cymraeg anghywir.	Aelod cyhoedd.	Cwyn ddilys. Adolygwyd a diwygiwyd yr holl arwyddion yn ôl yr angen.
Ebrill 2020	Gwasanaethau Gwastraff: Arwyddion Saesneg yn unig ynghylch manau casglu biniau gwastraff.	Aelod cyhoedd.	Cwyn ddilys. Adran i gyhoeddi arwyddion dwyieithog newydd.
Ebrill 2020	Gwasanaethau'r Parciau: Arwyddion Saesneg yn unig ynghylch cau parciau oherwydd Covid-19.	Aelod cyhoedd.	Cwyn ddilys. Yn ddiweddarach, cyhoeddodd yr Adran arwyddion dwyieithog newydd.

Ebrill 2020	Cyfathrebu: E-bost Saesneg yn unig yn ymwneud â'r Diwrnod Coffa.	Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol.	Cwyn ddilys. Atgoffwyd yr Adran i anfon yn ddwyieithog o hynny ymlaen.
Mai 2020	Gwasanaethau Cynllunio: Roedd sawl camgymeriad yn fersiwn Gymraeg o hysbysiad cyhoeddus ynghylch cais cynllunio.	Aelod cyhoedd.	Diweddarodd yr Adran eu templedi safonol i gynnwys fersiwn Gymraeg gywir.
Mai 2020	Priffyrdd a Thraffig: Arwyddion ffyrdd gyda fersiwn Gymraeg anghywir.	Aelod cyhoedd.	Cwyn ddilys. Arwyddion cywir wedi'u gosod.
Mai 2020	Gwasanaethau Cyflogres: Gohebiaeth i aelod newydd o staff yn Saesneg yn unig.	Aelod cyhoedd.	Pob ffurflen wedi'i chyfieithu a'i hanfon yn ddwyieithog, oni bai bod dewis iaith eisoes wedi'i gofnodi.
Mai 2020	Cyfathrebu: Trydar gyda sillafu Cymraeg anghywir.	Aelod cyhoedd.	Diweddarwyd yr holl negeseuon newydd i gynnwys fersiwn newydd.
Mai 2020	Gwasanaethau Addysg: E-bost parthed: Darpariaeth gwefan yn Saesneg yn unig.	Aelod cyhoedd.	Atgoffwyd yr Adran am yr angen i sicrhau bod yr holl wybodaeth sy'n mynd i'r ysgolion yn cael ei hanfon yn ddwyieithog.
Mai 2020	Cyfathrebu: Negeseuon Trydar/Twitter gan y Gwasanaethau Gwastraff yn Saesneg yn unig ar gyfrifon cyfryngau cymdeithasol corfforaethol.	Aelod cyhoedd.	Yn dilyn archwiliad mewnol atgoffwyd yr adran o'u dyletswyddau statudol i gydymffurfio a defnyddio'r adnoddau sydd eisoes ar gael.
Mehfin 2020	Refeniw a Budd-daliadau: Gohebiaeth yn cael ei hanfon yn Gymraeg ac yn Saesneg.	Aelod cyhoedd.	Hysbyswyd yr achwynydd o'n dyletswyddau statudol i ddarparu'r holl ohebiaeth yn Gymraeg a Saesneg pan fydd yn cael ei hanfon at fwy nag un person ar y tro. Does dim modd anfon gohebiaeth uniaith yn unig pan fydd yn cael ei hanfon at fwy nag un person ar yr un pryd.
Mehfin 2020	Gwasanaethau Addysg: Mae'r arwyddion yn cynnwys cyfieithiad	Aelod cyhoedd.	Cytunir bod <i>clytiau</i> yn cyfleu cadachau yn y cyd-destun hwn ac mae'n iawn i barhau i ddefnyddio.

	anarferol ar gyfer y gair 'wipes'.		
Gorffennaf 2020	Gwasanaethau Addysg: Peidio â chaniatáu i blant y tu allan i'r sir fynychu eu gwasanaethau addysg mwyaf lleol - sydd o fewn ffiniau RhCT.	Aelod cyhoedd.	o'r Diwygiwyd y polisi i adlewyrchu ymrwymiad y cyngor i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yng Nghymru fel rhan o bolisi Cymraeg 2050 Llywodraethau Cymru a'n Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg.
Awst 2020	Prifffyrdd a Thraffig: Dyw'r arwydd Twristiaeth Brown ddim yn cynnwys fersiwn Gymraeg lawn o'r gyrchfan.	Aelod cyhoedd.	o'r Doedd y gŵyn ddim yn ddilys. O ystyried oedran yr arwydd, byddai wedi cael ei chodi cyn cyflwyno Safonau'r Gymraeg. Cwsmer bellach yn gwybod y bydd, ar ôl ei adnewyddu, yn cydymffurfio'n llawn, Cymraeg yn gyntaf.
Awst 2020	Iechyd a Diogelwch y Cyhoedd: Methu â darparu Gwasanaeth gohebiaeth Gymraeg i aelod o'r Cyhoedd.	Comisiynydd y Gymraeg (CSG751)	Derbyniodd y Cyngor fai ond llwyddwyd i osgoi ymchwiliad ffurfiol trwy ddangos y camau rhagweithiol y mae swyddogion wedi'u cymryd i ddelio â natur y gŵyn a sicrhau hyfforddiant gloywi i'r holl staff perthnasol.
Awst 2020	Gofal i Gwsmeriaid: Dyw recordiadau llinell talu yn Gymraeg ddim yn dda o ran eu hansawdd.	Aelod cyhoedd.	o'r Cafodd yr holl recordiadau eu gwneud eto, a phrofodd staff y dull newydd.
Awst 2020	Prifffyrdd a Thraffig: Roedd fersiwn Gymraeg anghywir ar arwydd a osodwyd gan bartner a gomisiynwyd.	2 Aelod cyhoedd.	o'r Tynnwyd arwyddion gan y contractwr. Gohiriwyd y gwaith gan y Cyngor. Atgoffwyd y contractwr i wirio gyda'r Cyngor am hysbysiadau sydd wedi'u paratoi ar ein rhan yn y dyfodol.
Awst 2020	Prifffyrdd a Thraffig: Arwyddion ffyrdd dros dro gyda fersiwn Gymraeg anghywir.	Aelod cyhoedd.	o'r Diwygiwyd arwyddion ac atgoffwyd y contractwr i wirio a chydymffurfio â'r Safonau bob amser.
Medi 2020	Cyfathrebu: Sillafu anghywir mewn neges Trydar yn Gymraeg.	Aelod cyhoedd.	o'r Newidiwyd negeseuon y dyfodol i adlewyrchu'r newid gofynnol.
Hydref 2020	Gwasanaethau Addysg: Neges ebost yn Saesneg yn unig.	Aelod cyhoedd.	o'r Atgoffwyd yr Adran i anfon yr holl wybodaeth yn ddwyieithog o hynny ymlaen.

Hydref 2020	Gwasanaeth Celfyddydau RhCT: Negeseuon Trydar ar ran Gwasanaeth a gomisiynwyd gyda sillafu anghywir yn Gymraeg.	Aelod cyhoedd.	o'r	Rhybuddiodd artistiaid am y gwall gan gyflwyno rhai newydd.
Hydref 2020	Y Garfan Ymgynghori: Dolen wedi torri i'r ymgynghoriad Cymraeg.	Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol.	y	Diweddarodd yr Adran y ddolen a chafodd y Cynghorydd wybod am hynny.
Hydref 2020	Credydwyr: Neges ebost yn Saesneg yn unig.	Aelod cyhoedd.	o'r	Cyfieithodd yr Adran dempledi a'u cyhoeddi'n ddwyieithog erbyn hyn.
Hydref 2020	Gwasanaethau Cyfreithiol: Mae Rhyddid Gwybodaeth yn gofyn am ymateb yn Saesneg yn unig i ymholiad dwyieithog.	Aelod cyhoedd.	o'r	Cwyn ddilys. Cyhoeddwyd ymddiheuriad ffurfiol i'r aelod o'r cyhoedd ac atgoffwyd staff o'r angen i ymateb i bob gohebiaeth Gymraeg yn unig a dwyieithog gydag ymateb yn Gymraeg. Derbyniodd staff hyfforddiant gloywi a choeden benderfynu ar gyfer materion gohebiaeth er mwyn cyfeirio ati yn y dyfodol. Ailgyhoeddwyd copi o'r ohebiaeth wreiddiol yn Gymraeg i'r aelod o'r Cyhoedd.
Hydref 2020 (gweler mater parhaus tebyg o fis Tachwedd 2019)	Refeniw a Budd-daliadau: Gwasanaethau Treth y Cyngor ar-lein ddim ar gael yn Gymraeg.	Aelod cyhoedd.	o'r	Prosesau e-gyfrif ar gael yn Saesneg yn unig. Mae'r adran yn ymrwmo i sicrhau cysondeb yn gynnar yn 2020 yn ein hymateb i'r cwsmer. Mae hyn bellach wedi'i ymestyn ddwywaith i Haf 2021.
Tachwedd 2020	Gwasanaethau Adnoddau Dynol: Mae dyddiadau cau Cymraeg a Saesneg yn wahanol ar gyfer ymatebion i arolwg staff.	Aelod cyhoedd.	o'r	Cyhoeddodd yr Adran e-bost arall i egluro i bawb beth oedd y dyddiadau cywir.
Tachwedd 2020	Priffyrdd a Thraffig: Arwydd ffordd gyda fersiwn Gymraeg anghywir.	Aelod cyhoedd.	o'r	Ymgynghorodd aelod o'r cyhoedd ar fersiwn Gymraeg, ychwanegwyd diweddariad at ein cronfa ddata a chyhoeddwyd arwydd newydd oherwydd bod angen ailosod yr hen arwydd.
Ionawr 2021	Gwasanaethau'r Parciau: Arwyddion gyda	Aelod cyhoedd.	o'r	Roedd y gŵyn hon am arwydd ar dir a rentwyd gan drydydd parti. Darparodd y Cyngor y cyfieithiad Cymraeg cywir fel arwydd o ewyllys da i'n tenant.

	fersiwn Gymraeg anghywir.		
Ionawr 2021	Gwasanaethau lechyd a Diogelwch y Cyhoedd: Gohebiaeth â chyfeiriad Cymraeg yn unig yn ffenestr yr amlen.	Aelod cyhoedd.	o'r Hysbyswyd yr achwynydd o'n dyletswyddau statudol i ddarparu'r holl ohebiaeth yn Gymraeg a Saesneg pan fydd yn cael ei hanfon at fwy nag un person ar y tro ac i beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg a dyna pam mae'r cyfeiriad Cymraeg yn ymddangos yn gyntaf.
Ionawr 2021	Gwasanaethau i Blant: Gohebiaeth am Frechlyn i Gynhalwyr (Gofalwyr) personol yn Saesneg yn unig.	Aelod cyhoedd.	o'r Cwyn ddilys. Atgoffwyd yr Adran o'r angen i anfon yr holl ohebiaeth at fwy nag un person ar yr un pryd yn Gymraeg a Saesneg.
Chwefror 2021	Gwasanaethau Cynhwysiant: Ateb yn Saesneg yn unig.	Aelod cyhoedd.	o'r Cwyn ddilys. Rhoddwyd ymddiheuriad llawn. Cofnod personol wedi'i ddiweddarau i nodi dewis iaith. Gohebiaeth wedi'i hail-anfon yn Gymraeg.
Chwefror 2021	Adran Eiddo'r Cyngor: Arwyddion dim ysmegu ar gyfer ysgolion gyda Chymraeg anghywir	Aelod cyhoedd.	o'r Templedi wedi'u diweddarau a'u rhannu gyda'r holl ysgolion.
Mawrth 2021	Priffyrdd a Thraffig: Arwyddion traffig ffordd dros dro yn Saesneg yn unig.	Aelod cyhoedd.	o'r Hysbyswyd y contractwr o'r angen i gyflenwi fersiynau Dwyieithog o'r holl arwyddion a godwyd ar gyfer y Cyhoedd.
Mawrth 2021	Priffyrdd a Thraffig: Arwyddion ffyrdd dros dro gyda fersiwn Gymraeg anghywir.	Aelod cyhoedd.	o'r Roedd yr arwyddion wedi'u tynnu cyn i ni allu ymchwilio ymhellach.
Mawrth 2021	Yr Adran Weithredol: Neges ebost yn Saesneg yn unig.	Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol.	Atgoffwyd yr Adran i anfon yr holl negeseuon e-bost eglurhaol ynghyd â gohebiaeth wedi'i hatodi yn Gymraeg a Saesneg wrth eu hanfon at fwy nag un person (neu'r Cynghorwyr) ar yr un pryd.
Mawrth 2021	Gwasanaethau Gwastraff: Arwyddion cyhoeddus mewn Canolfan Ailgylchu gyda fersiwn Gymraeg anghywir.	Cynghorydd y Fwrdeistref Sirol.	Mae arwyddion yn cael eu diwygio i gynnwys y fersiwn Gymraeg gywir.

Rhagfyr 2020 - Parhaus	Gwasanaethau Cymdeithasol i Oedolion: Honiad y gwrthodwyd cais am wasanaeth Cymraeg.	Comisiynydd y Gymraeg	Mae ymchwiliad mewnol yn parhau.

SGILIAU CYMRAEG Y STAFF: SAFON 170(2)(a)

Mae'r adran yma'n nodi nifer y gweithwyr/deiliaid swyddi oedd â sgiliau Cymraeg ar ddiwedd 2019-2020 (Mawrth 2020). Mae'r ffigurau yma'n seiliedig ar y cofnodion sy'n cael eu cadw yn unol â Safon 151, yn seiliedig ar ofynion Safon 127.

Blwyddyn	Staff*	Math o staff	Dim sgiliau**	%
17 - 18	7061	Staff sydd ddim yn gweithio mewn ysgolion	4730	66.99%
18 - 19	7067	Staff sydd ddim yn gweithio mewn ysgolion	3871	54.78%
19 - 20	7181	Staff sydd ddim yn gweithio mewn ysgolion	3134	43.64%
20 – 21	7351	Staff sydd ddim yn gweithio mewn ysgolion	3264	44.40%
Blwyddyn	Staff*	Math o staff	Rhugl	%
17 - 18	7061	Staff sydd ddim yn gweithio mewn ysgolion	402	5.69%
18 - 19	7067	Staff sydd ddim yn gweithio mewn ysgolion	491	6.95%
19 - 20	7181	Staff sydd ddim yn gweithio mewn ysgolion	569	7.92%
20 – 21	7351	Staff sydd ddim yn gweithio mewn ysgolion	622	8.69%
Blwyddyn	Staff*	Math o staff	Cymraeg Lefel 1	%
17 - 18	7061	Staff sydd ddim yn gweithio mewn ysgolion	1562	22.12%
18 - 19	7067	Staff sydd ddim yn gweithio mewn ysgolion	2261	31.99%
19 - 20	7181	Staff sydd ddim yn gweithio mewn ysgolion	2658	37.01%

20 – 21	7351	Staff sydd ddim yn gweithio ysgolion	2914	39.64%

			Cymraeg Lefel 2	%
18 - 19	7067	Staff sydd ddim yn gweithio ysgolion mewn	315	4.46%
19 - 20	7181	Staff sydd ddim yn gweithio ysgolion mewn	349	4.86%
20 – 21	7351	Staff sydd ddim yn gweithio ysgolion mewn	363	4.93%
			Cymraeg Lefel 3	%
18 - 19	7067	Staff sydd ddim yn gweithio ysgolion mewn	129	1.83%
19 - 20	7181	Staff sydd ddim yn gweithio ysgolion mewn	137	1.90%
20 – 21	7351	Staff sydd ddim yn gweithio ysgolion mewn	146	1.98%
			Cymraeg Lefel 4	%
18 - 19	7067	Staff sydd ddim yn gweithio ysgolion mewn	119	1.68%
19 - 20	7181	Staff sydd ddim yn gweithio ysgolion mewn	143	1.99%
20 – 21	7351	Staff sydd ddim yn gweithio ysgolion mewn	162	2.20%
			Cymraeg Lefel 5	%
18 - 19	7067	Staff sydd ddim yn gweithio ysgolion mewn	372	5.26%
19 - 20	7181	Staff sydd ddim yn gweithio ysgolion mewn	426	5.93%
20 – 21	7351	Staff sydd ddim yn gweithio ysgolion mewn	460	6.25%

*Dydy'r nifer yma ddim yn cynrychioli nifer y gweithwyr - mae'n cynnwys cyflogaeth luosog, hynny yw, mae un gweithiwr wedi'i gyfrif ar gyfer pob swydd sydd gydag ef. Mae'n cynnwys gweithwyr achlysurol hefyd.

**Mae'r ffigur hefyd yn cynnwys staff sydd heb ymateb i'r holiadur eto.

HYFFORDDIANT AR GYFER STAFF: SAFON 170 (2)(b) ac (c)

Does dim newid wedi bod ers y sefyllfa yn 2019-20 o ran hyfforddiant ar gyfer Recriwtio a Hysbysebu, Rheoli Cyflawniad, Gweithdrefnau Cwyno a Disgyblu, Ymsefydlu, Delio â'r Cyhoedd ac Iechyd a Diogelwch, yn seiliedig ar y cofnodion a gafodd eu cadw yn unol â Safon 152 sy'n seiliedig ar ofynion Safon 128.

LLENWI SWYDDI GWAG: SAFON 170 (ch)

Caiff y ffigurau canlynol eu cadw yn unol â Safon 154, yn seiliedig ar ofynion Safon 136. Ers mis Medi 2017, mae'n hanfodol bod pob swydd newydd yn gofyn am Gymraeg Lefel 1 (Cymraeg sylfaenol) gydag opsiynau i reolwyr recriwtio ar lefel 2 i lefel 5 gan ddibynnu ar y swydd. Mae nifer y swyddi ar y lefel rhwng 2 a 5 fel a ganlyn:

Sgiliau Cymraeg	L1	254
Sgiliau Cymraeg	L2	4
Sgiliau Cymraeg	L3	1
Sgiliau Cymraeg	L4	0
Sgiliau Cymraeg	L5	3

Mae cynnydd yn y maes yma wedi bod yn araf gan ystyried y ffigurau y llynedd a'r ffaith bod meysydd gwasanaeth wedi cyfaddef bod angen rhagor o sgiliau siarad Cymraeg. Mae angen cynnal rhagor o waith i godi ymwybyddiaeth rheolwyr o bwysigrwydd asesiadau recriwtio yn rhan hanfodol o waith cynllunio'r gweithlu. O'r herwydd, cynhaliwyd archwiliad er mwyn rhoi sylw i'r mater. Bydd cynyddu nifer y swyddogion sy'n siaradwyr Cymraeg yn lliniaru unrhyw bryderon ynglŷn â chynnal gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg.

Rhagor o wybodaeth:

Uned Gwasanaethau Cymraeg

Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf

Pafiliwn D

Cwm Clydach

Tonypandy

Rhondda Cynon Taf

CF40 2XX

Ffôn: 01443 570001

Atodiad 2

Safon 37

Rhaid i unrhyw ddeunydd cyhoeddusrwydd neu ddeunydd hysbysebu yr ydych yn ei lunio gael ei lunio yn Gymraeg, ac os byddwch yn llunio'r deunydd hysbysebu yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid ichi beidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.

Safonau 83>93

83 Pan fyddwch yn llunio, yn diwygio neu'n cyflwyno eich hunaniaeth gorfforaethol, rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

84 Os byddwch yn cynnig cwrs addysg sy'n agored i'r cyhoedd, rhaid ichi ei gynnig yn Gymraeg.

Rhaid cydymffurfio â safon 84 ymhob amgylchiad, ac eithrio:

- pan fo asesiad a gynhaliwyd yn unol â safon 86 yn dod i'r casgliad nad oes angen i'r cwrs hwnnw gael ei gynnig yn Gymraeg.

86 Os byddwch yn datblygu cwrs addysg sydd i'w gynnig i'r cyhoedd, rhaid ichi asesu'r angen i'r cwrs hwnnw gael ei gynnig yn Gymraeg; a rhaid ichi sicrhau bod yr asesiad wedi ei gyhoeddi ar eich gwefan..

87 Pan fyddwch yn cyhoeddi neges dros system annerch gyhoeddus, rhaid ichi wneud y cyhoeddiad hwnnw yn Gymraeg, ac os yw'r cyhoeddiad yn cael ei wneud yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid i'r cyhoeddiad gael ei wneud yn Gymraeg yn gyntaf.

88 Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasu polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried pa effeithiau, os o gwbl (pa un ai yw'r rheini'n bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi yn eu cael ar -

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

89 Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasu polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried sut y gellid llunio'r polisi (neu sut y gellid newid polisi sydd eisoes yn bodoli) fel y byddai'r penderfyniad polisi'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

90 Pan fyddwch yn llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasupolisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid ichi ystyried sut y gellid llunio'r polisi (neu sut y gellid newid polisi sydd eisoes yn bodoli) fel na fyddai'r penderfyniad polisi'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar –

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

91 Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen honno ystyried a cheisio barn ynghylch yr effeithiau (pa un ai yw'r rheini'n bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi o dan ystyriaeth yn eu cael ar -

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

92 Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen honno ystyried a cheisio barn ynghylch sut y gellid llunio neu addasu'r polisi o dan ystyriaeth fel y byddai'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar –

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

93 Pan fyddwch yn cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen honno ystyried a cheisio barn ynghylch sut y gellid llunio neu addasu'r polisi o dan ystyriaeth fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar

- (a) cyfleoedd i bersonau ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON TAF

GRŴP LLYWIO'R CABINET AR FATERION Y GYMRAEG

22 EBRILL 2021

CYNLLUN STRATEGOL CYMRAEG MEWN ADDYSG – DIWEDDARIAD BLYNYDDOL 2020

ADRODDIAD AR Y CYD GAN BENNAETH Y GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD A'R CYFARWYDDWR ADDYSG A GWASANAETHAU CYNHWYSIANT

1. DIBEN YR ADRODDIAD

- 1.1 Rhoi trosolwg i Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg o Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (WESP) y Cyngor a gafodd ei gyflwyno a'i gytuno yng nghyfarfod y Cabinet ar 28 Ionawr 2021.

2. ARGYMHELLION

Dyma'r argymhellion i'r Aelodau:

- 2.1 Nodi'r wybodaeth sydd wedi'i darparu o ran Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg y Cyngor.

3. RHESYMAU DROS YR ARGYMHELLION

- 3.1 Mae angen rhoi diweddariad i Aelodau'r Grŵp Llywio ynglŷn â'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg, ar ôl i'r Cabinet ei drafod.

4. CEFNDIR

- 4.1 Yng nghyfarfod y Cabinet ar 28 Ionawr 2021, cafodd Aelodau'r Cabinet eu diweddarau ynglŷn â'r camau gweithredu sydd wedi'u nodi yng Nghynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf ar gyfer y cyfnod 2017–2020, a gafodd ei gymeradwyo gan Lywodraeth Cymru ar 15 Mawrth 2018.
- 4.2 Y disgwyl oedd mai diweddariad blynyddol 2019–2020 fyddai'r un olaf ar gyfer y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg hwn, ond oherwydd y pandemig Covid-19, mae'r Cynllun wedi'i ymestyn ar gyfer cyfnod 2020–2021.

- 4.3 Mae'r ddolen i'r adroddiad Cabinet a gafodd ei drafod ar gael yma: [Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg](#). Yn ogystal â hynny, mae Atodiad 1 yr adroddiad hwn yn amlinellu'r Diweddariad Cynnydd – Rhagfyr 2020 a'r cynllun cynnydd cysylltiedig.
- 4.4 Cynhaliwyd gwaith craffu ar y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg gan y Pwyllgor Craffu – Plant a Phobl Ifainc yn ei gyfarfod ar [27 Ionawr, 2021](#).
- 4.5 Ar ôl trafod yr wybodaeth a ddarparwyd, [cytunodd](#) y Cabinet ar y diweddariad blynyddol.

5. GOBLYGIADAU O RAN CYDRADDOLDEB AC AMRYWIAETH

- 5.1 Adroddiad er gwybodaeth yn unig yw hwn ac nid yw'n effeithio'n negyddol ar faterion cydraddoldeb ac amrywiaeth sy'n ymwneud â'i gynnwys.

6. YMGYNGHORI

- 6.1 Nid yw hyn y berthnasol. Serch hynny, bydd angen ymgynghori ar y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg newydd yn ystod y 12 mis nesaf.

7. GOBLYGIAD(AU) ARIANNOL

- 7.1 Mae unrhyw oblygiadau ariannol wedi'u hamlinellu yn adroddiad y cabinet.

8. GOBLYGIADAU CYFREITHIOL NEU DDEDDFWRIAETH BERTHNASOL

- 8.1 Nid oes unrhyw oblygiadau cyfreithiol ar hyn o bryd.

9. CYSYLLTIADAU Â BLAENORIAETHAU CORFFORAETHOL A CHENEDLAETHOL YNGHYD Â DEDDF LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL

- 9.1 Mae'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg yn gysylltiedig â Chynllun Corfforaethol CBSRhCT, yn benodol mewn perthynas â'r flaenoriaeth ganlynol:
- Ffyniant: Creu'r cyfle i bobl a busnesau fod yn arloesol, yn entrepreneuriaidd ac i gyflawni eu potensial a ffynnu.
    - Sicrhau bod gyda ni ysgolion da fel bod modd i bob plentyn gael addysg wych.

9.2 Bydd rhoi'r Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg ar waith yn cyfrannu at gyflawni saith nod llesiant Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, ac mae sylw dyledus wedi'i roi i'r Pum Dull o Weithio, sydd wedi'u cynnwys yn y Ddeddf honno.

10. **CASGLIAD**

10.1 Mae'r Cyngor yn parhau i ymrwymo i sicrhau bod addysg Gymraeg ar gael i bob disgybl ni waeth beth yw eu hanghenion fel disgybl, o'r blynyddoedd cynnar, trwy'r ysgol gynradd ac uwchradd, ac ymlaen at addysg bellach ac addysg uwch. Mae hyn yn cyd-fynd â'r weledigaeth o gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050, fel sydd wedi'i nodi yn nogfen 'Cymraeg 2050'.

10.2 Wrth edrych tua'r dyfodol, bydd angen datblygu Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg newydd ac ymgynghori arno. Bydd modd i wybodaeth ynglŷn â hyn gael ei drafod mewn cyfarfod o'r Grŵp Llywio yn y dyfodol.

Gwybodaeth Arall:

Pwyllgor Craffu Perthnasol – Pwyllgor Craffu – Plant a Phobl Ifainc

DEDDF LLYWODRAETH LEOL 1972

FEL SY WEDI'I DIWYGIO GAN

DEDDF LLYWODRAETH LEOL (MYNEDIAD AT WYBODAETH) 1985

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON TAF

GRŴP LLYWIO'R CABINET AR FATERION Y GYMRAEG

16 MAWRTH 2021

**CYNLLUN STRATEGOL CYMRAEG MEWN ADDYSG – DIWEDDARIAD
BLYNYDDOL 2020**

**ADRODDIAD AR Y CYD GAN BENNAETH Y GWASANAETHAU
DEMOCRATAIDD A'R CYFARWYDDWR ADDYSG A GWASANAETHAU
CYNHWYSIANT**

Papurau Cefndir

- Cabinet – [28 Ionawr 2021](#)

RHONDDA CYNON TAF COUNTY BOROUGH COUNCIL

MUNICIPAL YEAR 2020/2021

CABINET

28TH JANUARY 2021

WELSH IN EDUCATION STRATEGIC PLAN – ANNUAL UPDATE 2020

REPORT OF THE DIRECTOR OF EDUCATION AND INCLUSION SERVICES

AUTHOR: Gaynor Davies, Director of Education and Inclusion Services

1. PURPOSE OF REPORT

- 1.1 The purpose of this report is to provide Members with an update on the actions outlined in Rhondda Cynon Taf County Borough Council's (RCTCBC's) Welsh in Education Strategic Plan (WESP) for the period between 2017 and 2020 as approved by the Welsh Government (WG) on the 15th of March 2018. The previous 2019 to 2020 annual update was due to be the last annual update for this WESP, however, due to the Covid-19 pandemic, this WESP has been extended to cover the period between 2020 to 2021.

2. RECOMMENDATIONS

It is recommended that Members:

- 2.1 Note the contents of this report.
- 2.2 Consider and agree the annual update provided within this report.

3. REASONS FOR RECOMMENDATIONS

- 3.1 To provide Cabinet with an update on the actions outlined in RCTCBC's WESP for the extended period between 2020 to 2021.

4. BACKGROUND

- 4.1 The School Standards and Organisation (Wales) Act 2013¹ placed a duty on all Local Authorities in Wales to consult on, produce and review three year plans that provided the strategic direction for the planning and delivery of Welsh medium and Welsh language education in their locality. Since RCTCBC's 2017 to 2020 WESP was initially prepared and submitted to the WG in 2016, there have been significant changes in the Welsh medium education sector at local and national levels. Changes have been mainly influenced by WG legislation, in particular the new Welsh in Education Action Plan – 2017 to 2021 and further implementation of the 21st Century

---

¹ [The School Standards and Organisation \(Wales\) Act 2013](#)

Schools and Colleges Programme². The impact of these changes will not be fully evident in the County Borough of Rhondda Cynon Taf (RCT) until well beyond the duration of this WESP. In addition, the WG has updated the regulations regarding WESP's. The Welsh in Education Strategic Plan (Wales) Regulations 2019³ and The Welsh in Education Strategic Plans (Wales) (Amendment) (Coronavirus) Regulations 2020⁴ focus on four key proposals, the principal two being:

- Extending the duration of the WESP from its current three year implementation cycle to a ten year implementation cycle (2022 to 2032).
- Removal of the current duty on Local Authorities to plan their provision of Welsh medium education based on demand with the requirement that Local Authorities achieve targets set by the WG, which aim to increase the percentage of year one learners in Welsh medium education over the duration of the WESP.

- 4.2 RCTCBC welcomes these proposals, but it is mindful that in order to deliver on any agreed targets, various influences must be aligned and external challenges addressed.
- 4.3 Notwithstanding the significant changes in the Welsh medium education sector at local and national levels, along with the complexities of the global Covid-19 pandemic, RCTCBC has continued to support the agreed actions as outlined in its current WESP, with the aim of increasing and improving its Welsh medium education provision and speakers.
- 4.4 Integral to achieving these goals is ensuring there are good schools so all children and young people have equitable access to good English and Welsh medium and Welsh language education. RCTCBC will deliver this by supporting children to have the best start in life and be ready for learning through an improved early years' system and childcare offer and by investing in new and significantly improved 21st Century Schools.
- 4.5 RCTCBC remains committed to ensuring the availability of Welsh medium education, from the initial early years through to primary and secondary education then progressing through to higher and further education, for all learners whatever their learning need in line with achieving the vision of one million people in Wales being Welsh speakers by 2050 as set out in Cymraeg 2050: A Million Welsh Speakers⁵ (Cymraeg 2050).
- 4.6 This is evident in RCTCBC's ambitious Band B 21st Century Schools and Colleges Programme, which comprises a range of projects to increase Welsh medium capacity in the County Borough of RCT.

5. CURRENT POSITION

---

² [21st Century Schools and Colleges Programme](#)

³ [The Welsh in Education Strategic Plan \(Wales\) Regulations 2019](#)

⁴ [The Welsh in Education Strategic Plans \(Wales\) \(Amendment\) \(Coronavirus\) Regulations 2020](#)

⁵ [Cymraeg 2050: A Million Welsh Speakers](#)

5.1 The WESP includes seven outcomes setting out how Local Authorities are expected to improve Welsh medium and Welsh language education in the locality. The priorities are:

- **Outcome 1:** More seven year old children being taught through the medium of Welsh.
- **Outcome 2:** More learners continuing to improve their language skills on transfer from primary to secondary school.
- **Outcome 3:** More learners aged 14 to 16 studying for qualifications through the medium of Welsh.
- **Outcome 4:** More learners aged 14 to 19 study subjects through the medium of Welsh, in schools, colleges and work based learning.
- **Outcome 5:** More learners with advanced skills in Welsh.
- **Outcome 6:** Welsh medium provision for learners with additional learning needs (ALN).
- **Outcome 7:** Workforce planning and continuing professional development.

STATUTORY SCHOOL AGED LEARNERS WHO ACCESS THEIR EDUCATION THROUGH THE MEDIUM OF WELSH ACROSS THE FIVE LOCAL AUTHORITY AREAS THAT COMPRISE THE CENTRAL SOUTH CONSORTIUM JOINT EDUCATION SERVICE

5.2 The table that follows outlines the total percentage of statutory school aged learners (aged five to fifteen) who access their learning through Welsh medium primary, middle and secondary schools across each of the five Local Authority areas that comprise the Central South Consortium Joint Education Service (CSC JES) for the previous three academic years and is derived from the Pupil Level Annual School Census (PLASC):

Total Percentage of Statutory School Aged Learners who Access their Learning Through Welsh Medium Primary, Middle and Secondary Schools			
Local Authority	Total Percentage of Statutory School Aged Learners		
	2018	2019	2020
Bridgend County Borough Council	7.8%	7.5%	7.4%
Cardiff City Council	14.8%	15.0%	15.3%
Merthyr Tydfil County Borough Council	7.3%	7.6%	7.72%
Rhondda Cynon Taf County Borough Council	18.8%	18.0%	18.8%
Vale of Glamorgan Council	12.4%	12.7%	12.8%
CSC JES	13.9%	14.0%	14.2%

5.3 The data demonstrates stability in the total percentage of statutory school aged learners who access their learning through Welsh medium primary, middle and secondary schools across each of the five Local Authority areas that comprise the CSC JES for the previous three academic years.

- 5.4 RCTCBC has the highest percentage statutory school aged learners who access their learning through Welsh medium primary, middle and secondary schools across each of the five Local Authority areas that comprise the CSC JES for the previous three academic years.

SURPLUS CAPACITY

- 5.5 Each Local Authority in Wales has a statutory responsibility to ensure that there is a sufficient supply of suitable school places to meet statutory requirements for early years, primary, secondary and post 16 provision for parents/carers that choose to educate their children through the medium of English or Welsh. To meet this requirement, RCTCBC has responsibility for the pupil admissions of English medium schools and Welsh medium schools and funds a number of voluntary aided schools that manage their own admissions.
- 5.6 The capacities of all school provision is kept under regular, annual review by RCTCBC's Directorate of Education and Inclusion Services using data obtained from PLASC, school forecasts, annual admission requests and live birth information from Cwm Taf University Health Board. Any increase in learner populations, particularly within Welsh medium provision, is closely monitored and, if the increase is sustained and clear within the catchment area of a particular school, consideration is given to making the required increase in capacity, by whatever means is most appropriate and most suited to that particular school.
- 5.7 The majority of the Welsh medium primary schools in the County Borough of RCT currently have surplus places. There is currently 28.1% surplus capacity in Welsh medium primary schools. However, there are a number of primary schools where growth in capacity is needed. As such, action has or is currently being taken to address these issues. For example, RCTCBC:
- Has committed to invest £3.69 million at Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdar to provide a further 48 places.
  - Has brought together the primary and secondary schools to form the new Ysgol Garth Olwg to become a 3 to 19 all through school, to enable the primary school to expand into the surplus space available in the secondary school.
  - Is currently expanding Dolau Primary School as a result of planned housing development in the area – this new provision will provide 540 Welsh medium primary places.
  - Is increasing the capacity at Penderyn Primary School to become a Welsh medium only primary school – the capacity of the school will increase in September 2021.
  - Committed to invest in building a new Welsh medium primary school in Greater Pontypridd area of RCT on the Heol Y Celyn Primary School site, increasing the number of Welsh medium places available in the area. (It should be noted that at the time the WESP Annual Update was submitted to the WG the decision by the Court of Appeal on this proposal was still pending. However, since this date, the Court of Appeal have

subsequently found in favour of RCTCBC on this and the other proposals that were subject to a Judicial Review).

5.8 Furthermore, RCTCBC has also committed to increasing the quality and availability of early years Welsh medium provision co-located on primary school sites by spending £4 million on:

- Ysgol Gynradd Gymraeg Abercynon – Creation and establishment of a new childcare setting into dedicated premises on the school site to expand identified need in the community.
- Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdar – Construction of a four classroom extension to increase capacity, car parking provision and the creation of a dedicated Cylch Meithrin, to expand identified need in the community delivering additional fee paying childcare services for the area.
- Ysgol Llanhari – Location of a modular building on the school site to provide dedicated, suitable premises for Flying Start and fee paying childcare services.
- YGG Evan James – Refurbish and remodel the interior layout to create dedicated, suitable premises for fee paying childcare services
- Ysgol Gynradd Gymraeg Ynyswen – Location of a modular building on the school site to provide dedicated, suitable premises for fee paying childcare services.
- Ysgol Gynradd Dolau/Dolau Primary School – Creation and establishment of a dedicated childcare facility on the school site to expand identified need in the community.
- Ysgol Gynradd Gymraeg Llantrisant – Location of a modular building on the school site to provide additional capacity for early years and childcare.

5.9 The majority of the Welsh medium secondary schools in the County Borough of RCT have sufficient surplus places. There is currently 23.1% surplus capacity in Welsh medium secondary schools. However, there is one secondary school where growth in capacity is needed. As such, the following action is currently being taken to address this issue:

- RCTCBC's 21st Century Schools and Colleges Programme has bid for £12.16 million to increase the capacity of Ysgol Gyfun Rhydywaun from 1,040 learner places to 1,225 learner places. This will be achieved by adding additional teaching accommodation along with a new sports facilities to complement the recently completed 3G sports pitch. These additions will provide state of the art facilities for both Ysgol Gyfun Rhydywaun and the local community, increasing opportunities for wider participation. It is anticipated that the proposed new teaching accommodation will be completed in readiness for the 2022/2023 academic year.

SPEND ON WELSH MEDIUM EDUCATION IN RECENT YEARS

5.10 RCTCBC continues to deliver and support its long term strategic investment programme of modernisation to create school environments that meet the

needs of our communities and provide the best learning provision and outcomes for children and young people in the County Borough of RCT and the wider community. The programme of capital investment is supported with Local Authority funding, WG 21st Century Schools and Colleges Programme Band B Capital Grant, WG Reducing Infant Class Sizes Capital Grant, WG Welsh Medium Capital Grant, WG Early Years Capital Grant, WG Childcare Grant, WG Community Hub Grant and Community Infrastructure Levy funding.

5.11 The table that follows outlines the key Welsh medium school projects were included in RCTCBC's Capital Programme for the previous three years and are included in the overall strategic programme and include a combination of refurbishments, remodelling, demolitions and new buildings:

RCTCBC's Capital Programme for the Previous Three Years		
RCTCBC's Capital Programme 2020/2021 to 2022/2021 which was agreed by RCTCBC's Cabinet on 15th February 2018⁶	RCTCBC's Capital Programme 2020/2021 to 2022/2021 which was agreed by RCTCBC's Cabinet on 14th February 2019⁷	RCTCBC's Capital Programme 2020/2021 to 2022/2021 which was agreed by RCTCBC's Cabinet on 20th February 2020⁸
Tonyrefail Primary School – Creation of improved accommodation for Ysgol Gynradd Gymraeg Tonyrefail due for completion in October 2018.		
Llwyncelyn Infants School and Ysgol Gynradd Gymraeg Llwwncelyn – Creation of improved and extended facilities to Ysgol Gynradd Gymraeg Llwwncelyn due for completion September 2018.		
	Ysgol Gynradd Gymraeg Abercynon – Relocation of the existing childcare setting into dedicated premises on the school site.	Ysgol Gynradd Gymraeg Abercynon – Creation and establishment of a new childcare setting into dedicated premises on the school site to expand identified need in the community.
	Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdar – Construction of a four classroom extension to	Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdar – Construction of a four classroom extension to

⁶ [Cabinet Report – 15th February 2018 – The Council's Capital Programme 2018/2019 to 2020/2021](#)

⁷ [Cabinet Report – 14th February 2019 – The Council's Capital Programme 2019/2020 to 2021/2022](#)

⁸ [Cabinet Report – 20th February 2020 – The Council's Capital Programme 2020/2021 to 2022/2023](#)

	increase capacity to include dedicated, suitable premises for fee paying childcare services.	increase capacity, car parking provision and the creation of a dedicated Cylch Meithrin, to expand identified need in the community delivering additional fee paying childcare services for the area.
	Ysgol Gynradd Gymunedol Gymraeg Llantrisant – Construct of a two classroom extension to increase capacity at the school.	Ysgol Gynradd Gymunedol Gymraeg Llantrisant – Construction of a two classroom extension to increase capacity at the school.
	Ysgol Llanhari – Location of a modular building on the school site to provide dedicated, suitable premises for Flying Start and fee paying childcare services.	
	YGG Evan James – Refurbish and remodel the interior layout to create dedicated, suitable premises for fee paying childcare services	
	Ysgol Gynradd Gymraeg Ynyswen – Location of a modular building on the school site to provide dedicated, suitable premises for fee paying childcare services.	
		Ysgol Gynradd Dolau/Dolau Primary School – Creation and establishment of a dedicated childcare facility on the school site to expand identified need in the community.
		Hirwaun Primary School – Construction of a brand new English medium primary school on the existing school site. Increasing the capacity of English medium primary school enabled growth in Penderyn Community Primary School, currently a dual language school, as the

		school will become Welsh medium primary school only in September 2021. Completion of the project, including all external works, will be summer 2021.

PLANNED MINOR CAPITAL WORKS

5.12 The planned minor capital works programme allocation includes an on-going rolling programme for kitchen refurbishments/remodelling, window and door replacements, essential works, electrical rewiring, fire alarm upgrades, toilet refurbishments, Equalities Act/compliance works, access condition surveys, boiler replacement, roof renewal, improvements to schools, asbestos remediation works, schools investment programme and capitalisation of ICT hardware/software and licences.

5.13 The table that follows outlines the planned programme capital works spend over the previous three years in Welsh medium primary and secondary schools.

RCTCBC's Planned Programme Capital Works Spend			
School	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Welsh Medium Primary Schools	£569,322.94	£293,626.84	£340,616.38
Welsh Medium Secondary Schools	£1,557,210.69	£897,938.48	£1,057,128.72
Total	£2,126,533.63	£1,191,565.32	£1,397,745.72

OUTCOME 1: MORE SEVEN YEAR OLD CHILDREN BEING TAUGHT THROUGH THE MEDIUM OF WELSH

PRIMARY SCHOOLS

5.14 RCTCBC has seventeen Welsh medium primary schools located throughout the County Borough. There are two all through schools for 3 to 19 year olds: Ysgol Garth Olwg and Ysgol Llanhari, three dual language primary schools for 3 to 11 year olds: Dolau Primary, Heolycelyn Primary and Penderyn Primary Schools and 12 primary schools for 3 to 11 year olds.

5.15 The table that follows outlines the total number of primary school aged learners attending schools in RCTCBC, split by English medium and Welsh medium for the previous three academic years and is derived from the PLASC:

Total Number of Primary School Aged Learners Attending Schools in RCTCBC Split by English Medium and Welsh Medium						
Category	Year					
	2017/2018		2018/2019		2019/2020	
	Number	%	Number	%	Number	%

Total Number of Learners Attending English Medium Primary Schools	18,241	80.9%	18,153	80.9%	18,078	81.0%
Total Number of Learners Attending Welsh Medium Primary Schools	4,291	19.0%	4,269	19.0%	4,220	18.9%
Total Number of Learners Attending Primary Schools	22,532		22,422		22,298	

5.16 The data demonstrates stability in the ratio split in primary school aged learners attending English and Welsh medium primary schools in RCTCBC for the previous three academic years.

YEAR TWO LEARNERS

5.17 The table that follows outlines the total number of primary school aged learners attending Welsh medium primary schools in RCTCBC, split by year group and Key Stage for the previous three academic years and is derived from the PLASC:

Total Number of Primary School Aged Learners Attending Welsh Medium Primary Schools in RCTCBC Split by Year Group and Key Stage				
Key Stage	Year Group	Year		
		2017/2018	2018/2019	2019/2020
Foundation Phase	Pre Nursery	73	24	27
	Pre Nursery Part Time	0	19	29
	Nursery	519	421	406
	Nursery Part Time	0	140	130
	Reception	554	517	565
	Reception Part Time	0	1	0
	Year One	530	537	506
	Year Two	543	516	534
Foundation Phase Total		2,219	2,219	2,015
Foundation Phase Part Time Total		0	0	160
Key Stage Two	Year Three	512	533	507
	Year Four	532	499	521
	Year Five	539	528	486
	Year Six	489	534	509
Key Stage Two Total		2,072	2,072	2,094
Primary School Total		4,291	4,269	4,220

5.18 The data demonstrates a decrease in the total number of primary school learners between the academic years 2017/2018 (4,291) to 2018/2019

(4,269) of 22 learners and between the academic years 2018/2019 (4,269) to 2019/2020 (4,220) of 49 learners.

- 5.19 The data also shows the number of seven year old (Year Two) learners who receive their education through the medium of Welsh. Between the academic years 2017/2018 (543) and 2019/2020 (516), the number of learners decreased by 27 (4.97%). However, between the academic years 2018/2019 (516) and 2019/2020 (534), the number of learners increased by 18 (+3.48%).
- 5.20 This is below the target set in the 2017 to 2020 WESP of 630 seven year old (Year Two) learners who receive their education through the medium of Welsh for the academic year 2019/2020.

OUTCOME 2: MORE LEARNERS CONTINUING TO IMPROVE THEIR LANGUAGE SKILLS ON TRANSFER FROM PRIMARY TO SECONDARY SCHOOL

SECONDARY SCHOOLS

- 5.21 RCTCBC has four Welsh medium secondary schools located throughout the County Borough to ease access. There are two all through schools for 3 to 19 year olds: Ysgol Garth Olwg and Ysgol Llanhari and two secondary schools for 11 to 19 years olds: Ysgol Gyfun Cwm Rhondda and Ysgol Gyfun Rhydywaun. Learners residing in the County Borough of Merthyr Tydfil also access Welsh medium secondary school education at Ysgol Gyfun Rhydywaun. All learners who attend these schools study all of their education through the medium of Welsh.
- 5.22 The table that follows outlines the total number of secondary school aged learners attending schools in RCTCBC, split by English and Welsh medium for the previous three academic years and is derived from the PLASC:

Total Number of Secondary School Aged Learners Attending Schools in RCTCBC Split by English Medium and Welsh Medium						
Category	Year					
	2017/2018		2018/2019		2019/2020	
	Number	%	Number	%	Number	%
Total Number of Learners Attending English Medium Secondary Schools	12,550	80.7%	12,685	80.6%	12,868	80.4%
Total Number of Learners Attending Welsh Medium Secondary Schools	3,010	19.3%	3,058	19.4%	3,141	19.6%
Total Number of Learners Attending Secondary Schools	15,560		15,743		16,009	

5.23 The data demonstrates stability in the ratio split in secondary school aged learners attending English and Welsh medium secondary schools in RCTCBC for the previous three academic years.

YEAR NINE LEARNERS

5.24 The table that follows outlines the total number of secondary school aged learners attending Welsh medium secondary schools in RCTCBC, split by year group and Key Stage for the previous three academic years and is derived from the PLASC:

Total Number of Secondary School Aged Learners Attending Welsh Medium Secondary Schools in RCTCBC Split by Year Group and Key Stage				
Key Stage	Year Group	Year		
		2017/2018	2018/2019	2019/2020
Key Stage Three	Year Seven	545	577	588
	Year Eight	533	538	554
	Year Nine	504	527	523
Key Stage Three Total		1,582	1,642	1,665
Key Stage Four	Year Ten	491	496	513
	Year Eleven	434	485	489
Key Stage Three Total		925	981	1,002
Key Stage Five/Sixth Form	Year Twelve	300	241	289
	Year Thirteen	203	213	184
	Year Fourteen	0	1	1
Key Stage Five/Sixth Form Total		503	455	474
Secondary School Total		3,010	3,058	3,141

5.25 The data demonstrates an increase in the total number of secondary school learners between the academic years 2017/2018 (3,010) to 2018/2019 (3,058) of 48 learners and between the academic years 2018/2019 (3,058) to 2019/2020 (3,141) of 83 learners.

5.26 The data also shows the number of fourteen year old (Year Nine) learners who receive their education through the medium of Welsh. Between the academic years 2017/2018 (504) and 2018/2019 (527), the number of learners increased by 23 (+4.56%). However, between the academic years 2018/2019 (527) and 2019/2020 (523), the number of learners decreased by 4 (0.75%).

5.27 This is above the target set in the 2017 to 2020 WESP of 520 fourteen year old (Year Nine) learners who receive their education through the medium of Welsh for the academic year 2019/2020.

TRANSITION RATES

5.28 The table that follows shows the transition rates from each Key Stage for the previous three years academic years in RCTCBC and is derived from the PLASC:

Transition From Each Key Stage for the Previous Three Years in RCTCBC	
Transition	Year

	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Foundation Phase to Key Stage Two	97.7%	98.2%	98.3%
Key Stage Two to Key Stage Three	111.7%	113.9%	110.1%
Key Stage Three to Key Stage Four	95.5%	98.4%	97.3%
Key Stag Four to Key Stage Five	62.2%	55.5%	59.6%

- 5.29 An analysis of transition data indicates that transition of learners between Key Stages does not appear to be a significant problem in RCTCBC.
- 5.30 The growth in learners from Key Stage Two to Key Stage Three (primary school to secondary school transition) is due to out of county learners attending Welsh medium secondary schools in the County Borough of RCT. For example, Ysgol Gyfun Rhydywaun in the Cynon valley area of RCT is the only Welsh medium secondary school option for learners residing in the County Borough of Merthyr Tydfil due to there being no Welsh medium secondary school located in the County Borough of Merthyr Tydfil.

MOVEMENT OF LEARNERS IN WELSH MEDIUM SCHOOLS

- 5.31 On 18th November 2020, a report was presented to RCTCBC's Children and Young People's Scrutiny Committee⁹ which outlined the movement of learners in Welsh medium schools in the County Borough of RCT.
- 5.32 The 2020 PLASC suggested that 4,220 primary aged learners in the County Borough of RCT were receiving their education through the medium of Welsh.
- 5.33 During the academic year 2019/2020, 873 primary aged learners moved school within the County Borough of RCT. Of this cohort, 83 learners moved into a Welsh medium school (35 learners moved due to house moves) and 72 learners left a Welsh medium school (24 learners moved due to house moves). This equates to a net increase of 11 learners.
- 5.34 The 2020 PLASC suggested that 3,141 secondary aged learners in the County Borough of RCT were receiving their education through the medium of Welsh.
- 5.35 During the academic year 2019/2020, 213 secondary aged learners moved school within in the County Borough of RCT. Of this cohort, 6 learners moved into a Welsh medium school (4 due to house moves) and 15 learners left (4 due to house moves). This equates to a net reduction of 9 learners.

---

⁹ [Children and Young People's Scrutiny Report – 18th November 2020 – Movement of Pupils in Welsh Medium Schools](#)

- 5.36 RCTCBC continues to monitor the numbers of learners attending Welsh medium schools.

OUTCOME 3: MORE LEARNERS AGED 14 TO 16 STUDYING FOR QUALIFICATIONS THROUGH THE MEDIUM OF WELSH

- 5.37 Please note that updated data is not provided on Outcome Three as the measures are no longer published by the WG. However, further updates can be seen in Appendix One – Update of Progress – December 2020.

OUTCOME 4: MORE LEARNERS AGED 14 TO 19 STUDY SUBJECTS THROUGH THE MEDIUM OF WELSH, IN SCHOOLS, COLLEGES AND WORK BASED LEARNING

- 5.38 Please note that updated data is not provided on Outcome Three as the measures are no longer published by the WG. However, further updates can be seen in Appendix One – Update of Progress – December 2020.

OUTCOME 5: MORE LEARNERS WITH ADVANCED SKILLS IN WELSH

- 5.39 Please note that updated data is not provided on Outcome Three as the measures are no longer published by the WG. However, further updates can be seen in Appendix One – Update of Progress – December 2020.

OUTCOME 6: WELSH MEDIUM PROVISION FOR LEARNERS WITH ADDITIONAL LEARNING NEEDS (ALN)

- 5.40 Considerable changes are planned in Wales in relation to the statutory provision required to meet the needs of learners with Special Educational Needs (SEN) and Additional Learning Needs (ALN). The Additional Learning Needs and Education Tribunal (Wales) Act 2018¹⁰ (The ALNET Act) was introduced in January 2018. The ALNET Act requires Local Authorities to keep the arrangements for supporting learners with SEN and ALN within their locality under review and consider whether these are sufficient. This includes a statutory requirement to take all reasonable steps to create a bilingual system of support for learners with SEN and ALN. The ALNET Act will be supported by new regulations, including secondary legislation and a new statutory ALN Code (The New Code). The Draft ALN Code for Wales – December 2018¹¹ (The Draft Code) is based on the following principles:

- Meeting the needs of learners with SEN and ALN should be part of a whole school approach to school improvement.
- Learners must be supported to participate in mainstream education and in the National Curriculum as fully as possible wherever this is feasible.

- 5.41 Until the anticipated implementation of The New Code in September 2021, Local Authorities are required to comply with the existing SEN Code of Practice for Wales 2002¹² (The 2002 Code) to fulfil their statutory duties towards children and young people with SEN and ALN.

---

¹⁰ [The Additional Learning Needs and Education Tribunal \(Wales\) Act 2018](#)

¹¹ [The Draft ALN Code for Wales – December 2018](#)

¹² [SEN Code of Practice for Wales 2002](#)

- 5.42 In RCTCBC, a total of £3.4 million Additional Needs Funding (ANF) is available to mainstream primary and secondary schools to ensure statutory mainstream provision for learners is robust and to support mainstream inclusion for learners with severe and persistent needs.
- 5.43 For learners with more significant needs, who experience difficulties with mainstream education, more specialist placements are required. RCTCBC has a range of specialist provisions which includes:
- 44 Learning Support Classes (LSC's).
  - 2 Pupil Referral Units (PRU's).
  - 4 Special Schools.
- 5.44 Placements within these specialist provisions are agreed by RCTCBC's Access and Inclusion Service Panels.
- 5.45 RCTCBC provides an excellent range of LSC provisions attached to mainstream primary and secondary schools. However, in light of the requirements of The ALNET Act, concerns regarding rising exclusions and an increase in requests for social, emotional and behavioural difficulties (SEBD) placements, a report was presented to RCTCBC's Cabinet on 17th December 2019¹³ where it was recommended to enhance the current LSC provision to address the aforementioned issues. Additionally, schools are reporting increasing levels of learners with mental health and social, emotional and behavioural difficulties in mainstream contexts.
- 5.46 An analysis of data within the report (Cabinet – 17th December 2019) confirmed that:
- There is currently insufficient SEBD provision in the secondary sector.
  - There is currently no discreet specialist provision for Welsh medium learners with significant ALN.
- 5.47 RCTCBC currently spends in the region of £4.1 million annually on the provision of LSC's. There are currently approximately 362 learners accessing the 44 LSC provisions within the County Borough of RCT.
- 5.48 Currently Welsh medium learners with significant SEN and ALN who would meet the criteria for LSC provision are supported by a specialist peripatetic team – The Welsh Complex Needs Team. The Welsh Complex Needs Team, which includes a Welsh medium specialist teacher and two Learning Support Assistants, provides support through an inclusive delivery model whereby learners are provided with specialist support within their mainstream settings.

---

¹³ [Cabinet Report – 17th December 2019 – Review of Learning Support Class Provision for Learners with Social, Emotional and Behavioural Difficulties \(SEBD\) Significant Additional Learning Needs \(ALN\)](#)

- 5.49 During the academic year 2019/2020, The Welsh Complex Needs Team supported 14 learners with an age range between eight (Year Three) and fourteen (Year Nine) of which:
- Eight attended Key Stage Two.
  - Six attended Key Stage Three.
- 5.50 Data analysis suggests that learners accessing support from The Welsh Complex Needs Team are making progress that is comparable to that of their peers in English medium LSC's. An evaluation of the provision was undertaken in the Autumn Term of 2019 and showed that this inclusive model adopted in Welsh medium settings has been very positive.
- 5.51 In response to the aforementioned data analysis contained within the report (Cabinet – 17th December 2019), RCTCBC's Cabinet approved proposals for change and sought to:
- Enhance the continuum of provision that effectively addresses the need for specialist SEBD provision within Key Stage Three and Key Stage Four.
  - Create a specialist LSC provision for Welsh medium Key Stage Three and Key Stage Four learners with significant SEN and ALN.
  - The commencement of a consultation on proposals to enhance LSC provision for Welsh medium Key Stage Three and Key Stage Four learners with SEBD by establishing a LSC at Ysgol Garth Olwg.
- 5.52 Due to the impact of the Covid-19 pandemic, the proposals to enhance LSC provision for Welsh medium Key Stage Three and Key Stage Four learners with SEBD by establishing a LSC at Ysgol Garth Olwg were lapsed and, as such, on 25th June 2020, RCTCBC's Cabinet¹⁴ agreed to progress with an amended proposal to extend an earlier pilot to fund mainstream secondary schools to establish their own alternative curriculum for learners with significant SEBD. As a result, in September 2020, funding was provided to Ysgol Garth Olwg to establish an in house, school based alternative provision that ensures learners presenting with SEBD can have their needs meet within their local Welsh medium mainstream school.

OUTCOME 7: WORKFORCE PLANNING AND CONTINUING PROFESSIONAL DEVELOPMENT

- 5.53 The Welsh Language Commissioner's Briefing Note: The Welsh Language and the Statutory Education Workforce in Wales¹⁵ published in August 2020, outlined the importance of ensuring sufficient numbers of Welsh medium teachers in reaching the vision of one million people in Wales being Welsh speakers by 2050 as set out in Cymraeg 2050. As such, the briefing note outlines a number of recommendations.

---

¹⁴ Cabinet Report – 25th June 2020 – Review of Learning Support Class Provision for Learners with Social, Emotional and Behavioural Difficulties (SEBD) Significant Additional Learning Needs (ALN)

¹⁵ Welsh Language Commissioner – Briefing Note – The Welsh Language and the Statutory Education Workforce in Wales – 6th August 2020

5.54 In order to create more Welsh speakers, our education system is dependent on its workforce and we must work to ensure we create a workforce with robust linguistic skills, able to inspire and motivate learners in Welsh medium education. In the year 2020, RCTCBC employed 12,457 people, of which 5,290 (42.4%) were school based staff. The data in the table that follows illustrates the number and percentage of staff who identified themselves as fluent or fairly fluent in Welsh and was correct as at 17th August 2020:

Number of Staff who Identify Themselves as Fluent or Fairly Fluent in Welsh							
Number of Employees with Welsh Language Skills		Fluent (Welsh Language Level Four and Five)		Fairly Fluent (Welsh Language Level Three)		Total (Welsh Language Level Three, Four and Five)	
		Number	%	Number	%	Number	%
Category	Total Number of Staff						
All Staff	12,457	1,317	10.5%	318	2.5%	1,635	13.1%
School Based Staff	5,290	742	14.0%	175	3.3%	917	17.3%
Non-School Based Staff	7,167	575	8.0%	143	1.9%	718	10.0%

5.55 The table demonstrates that 1,635 (13.1%) of school based staff have fluent or fairly fluent Welsh language skills (Welsh Language Levels Three, Four and Five).

5.56 RCTCBC has demonstrated its commitment to Welsh medium education workforce planning for schools in the County Borough of RCT by working in collaboration with other Local Authorities and the CSC JES. In continuing this commitment, RCTCBC and the CSC JES will continue to:

- Provide clear leadership progression opportunities for the Welsh medium sector through leadership development programmes at various levels including the Aspiring Headteacher Programme with subsequent NPQH assessment.
- Provide Newly Qualified Teachers (NQTs) with Welsh language skills courses at different levels.
- Continue to develop and support secondary school teachers who are not subject specialists.
- Provide Welsh language skills courses at different levels for school learning support workers.
- Provide school learning support workers who have attended the Welsh Language Sabbatical with continued professional learning, networking and opportunities to share of best practice.

- Provide continued professional learning to support learning support workers in the Welsh medium sector in order to meet identified needs.
- Provide Welsh Language Sabbatical Scheme participants with continued professional learning, networking and opportunities to share best practice within and across schools.
- Ensure that professional learning opportunities are in place to take account of the language progression of staff.
- Ensure that the CSC JES Welsh in Education Officers supports school leaders to accurately complete the Welsh language element of the School Workforce Census.

6. EQUALITY AND DIVERSITY IMPLICATIONS

6.1 There are no negative or adverse equality or diversity implications associated with this report.

7. CONSULTATION

7.1 There are no consultation implications aligned to this report.

8. FINANCIAL IMPLICTIONS

8.1 There are no financial implications aligned to this report.

9. LEGAL IMPLICATIONS OR LEGISLATION CONSIDERED

9.1 The following legislation is aligned to this report:

- The School Standards and Organisation (Wales) Act 2013¹⁶.
- Welsh in Education Strategic Plan (Wales) Regulations 2019¹⁷.
- The Welsh in Education Strategic Plans (Wales) (Amendment) (Coronavirus) Regulations 2020¹⁸.

10. LINKS TO THE COUNCIL'S CORPORATE PLAN/FUTURE GENERATIONS (WALES) ACT 2015

10.1 There are links to RCTCBC's Corporate Plan for the period between 2020 to 2024, specifically the priority:

- Prosperity – Creating the opportunity for people and businesses to be innovative, entrepreneurial and fulfil their potential and prosper.
  - Ensuring we have good schools so all children have access to a great education.

---

¹⁶ [The School Standards and Organisation \(Wales\) Act 2013](#)

¹⁷ [Welsh in Education Strategic Plan \(Wales\) Regulations 2019](#)

¹⁸ [The Welsh in Education Strategic Plans \(Wales\) \(Amendment\) \(Coronavirus\) Regulations 2020](#)

- 10.2 The delivery of the WESP will contribute to all seven well-being goals within the Future Generation (Wales) Act 2015 and due regard has been made to the Five Ways of Working, as contained within the Wellbeing of Future Generations (Wales) Act 2015.

11. CONCLUSION

- 11.1 RCTCBC has the highest percentage statutory school aged learners who access their learning through Welsh medium primary, middle and secondary schools across each of the five Local Authority areas that comprise the CSC JES for the previous three academic years.
- 11.2 The majority of the Welsh medium primary and secondary schools in the County Borough of RCT currently have surplus places. However, there are a number of primary and secondary schools where growth in capacity is needed. As such, action has or is currently being taken to address these issues.
- 11.3 Furthermore, RCTCBC has also committed to increasing the quality and availability of early years Welsh medium provision co-located on primary school sites by spending £4 million on a number of projects.
- 11.4 Data demonstrates stability in the ratio split in primary school aged learners attending English and Welsh medium primary schools in RCTCBC for the previous three academic years. The data also shows the number of seven year old (Year Two) learners who receive their education through the medium of Welsh. Between the academic years 2017/2018 (543) and 2019/2020 (516), the number of learners decreased by 27 (4.97%). However, between the academic years 2018/2019 (516) and 2019/2020 (534), the number of learners increased by 18 (+3.48%). This is below the target set in the 2017 to 2020 WESP of 630 seven year old (Year Two) learners who receive their education through the medium of Welsh for the academic year 2019/2020.
- 11.5 Similarly, data demonstrates stability in the ratio split in secondary school aged learners attending English and Welsh medium secondary schools in RCTCBC for the previous three academic years. The data also shows the number of fourteen year old (Year Nine) learners who receive their education through the medium of Welsh. Between the academic years 2017/2018 (504) and 2018/2019 (527), the number of learners increased by 23 (+4.56%). However, between the academic years 2018/2019 (527) and 2019/2020 (523), the number of learners decreased by 4 (0.75%). This is above the target set in the 2017 to 2020 WESP of 520 fourteen year old (Year Nine) learners who receive their education through the medium of Welsh for the academic year 2019/2020.
- 11.6 Alongside this, an analysis of transition data indicates that transition of learners between Key Stages does not appear to be a significant problem in RCTCBC.

- 11.7 During the academic year 2019/2020, 873 primary aged learners moved school within the County Borough of RCT. Of this cohort, 83 learners moved into a Welsh medium school (35 learners moved due to house moves) and 72 learners left a Welsh medium school (24 learners moved due to house moves). This equates to a net increase of 11 learners.
- 11.8 Similarly, during the academic year 2019/2020, 213 secondary aged learners moved school within in the County Borough of RCT. Of this cohort, 6 learners moved into a Welsh medium school (4 due to house moves) and 15 learners left (4 due to house moves). This equates to a net reduction of 9 learners.
- 11.9 RCTCBC continues to monitor the numbers of learners attending Welsh medium schools.
- 11.10 During the academic year 2019/2020, The Welsh Complex Needs Team supported 14 learners with an age range between eight (Year Three) and fourteen (Year Nine) of which:
- Eight attended Key Stage Two.
  - Six attended Key Stage Three.
- 11.11 Data analysis suggests that learners accessing support from The Welsh Complex Needs Team are making progress that is comparable to that of their peers in English medium LSC's. An evaluation of the provision was undertaken in the Autumn Term of 2019 and showed that this inclusive model adopted in Welsh medium settings has been very positive.
- 11.12 In September 2020, funding was provided to Ysgol Garth Olwg to establish an in house, school based alternative provision that ensures learners presenting with SEBD can have their needs meet within their local Welsh medium mainstream school.
- 11.13 In order to create more Welsh speakers, our education system is dependent on its workforce and we must ensure we create a workforce with robust linguistic skills, able to inspire and motivate learners in Welsh medium and Welsh language education. RCTCBC recognises that our education system is dependent on its workforce and we must work to ensure we create a workforce with robust linguistic skills, able to inspire and motivate learners in Welsh medium education. RCTCBC is committed to Welsh medium and Welsh language education workforce planning for schools in the County Borough of RCT, and has and will continue to work in collaboration with other Local Authorities and the CSC JES in order to create more Welsh speakers.
- 11.14 Looking ahead to the new WESP, which will be consulted upon later this year, in addition to the initiatives, actions, and commitments that will be included to facilitate and support the growth of the Welsh language, there are a number of 21st Century Schools projects that will be delivered in tandem to support the agreed outcomes. These projects include, but are not

limited to, constructing a new school for YGG Llyn Y Forwyn, and continuing to work on the feasibility to provide a new school for YG Cwm Rhondda. Both of these projects were included within the 'Planning for Welsh Medium School Places' report brought before Cabinet in April 2019, and both of these projects continue to be progressed.

- 11.15 RCTCBC remains committed to ensuring the availability of Welsh medium education, from the initial early years through to primary and secondary education then progressing through to higher and further education, for all learners whatever their learning need in line with achieving the vision of one million people in Wales being Welsh speakers by 2050 as set out in Cymraeg 2050.

Rhondda Cynon Taf County Borough Council

Welsh in Education Strategic Plan – 2017 to 2020

Appendix One – Update of Progress – December 2020

School Organisation				
Success Criteria	Milestones/Sub Actions	Progress 2018	Progress 2019	Progress 2020
Outcome 1: More seven year old learners being taught through the medium of Welsh. Achieve target of 21.0% (550) in the academic year 2016/2017 and achieve target of 23.0% (560) in the academic year 2017/2018. Outcome 2: More learners continuing to improve their language skills on transfer from primary to secondary school.	New and improved school buildings with appropriate capacity levels to fully meet forecasted demand for Welsh medium provision in their catchment areas.	A report was presented to Rhondda Cynon Taf County Borough Council's (RCTCBC's) Cabinet on the 20th September 2018 with proposals to enhance Welsh medium provision in the Cynon Valley, Pontypridd area and Taff Ely.	Cabinet approval for the proposal was granted in July 2019. This project will increase the Welsh medium numbers in the Pontypridd area of Rhondda Cynon Taf (RCT) by 93 places and provide learners with facilities that are fit for the 21st Century. The first stage of the Business Case funding procedure has been submitted to the Welsh Government (WG).	These proposals are currently subject to a legal challenge. A further update on this in due course.
	Extend school buildings to meet forecasted demand for Welsh medium provision in their catchment area.	A report was presented to RCTCBC's Cabinet on 20th September 2018 to obtain approval to commence projects to extend Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdar	Design work on both projects is underway. The first stage of the funding application process has been approved by the WG.	21st Century Schools and Colleges Programme funding via the WG has been secured for Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdar which will see the existing school benefit from a four classroom

		and Ysgol Gymraeg Rhydywaun.		extension incorporating a new on site Cylch Meithrin providing an extra 48 learner places. A contractor will be appointed before the new year and works are expected to commence in the spring of 2021. The Outline Business Case for Ysgol Gymraeg Rhydywaun has been approved by the WG. This project will increase the capacity of the school by 192 learner places. A contractor has been appointed and the detailed designs are nearing completion. RCTCBC are working towards submitting a Full Business Case to the WG in the New Year with an anticipated construction start date of April 2021. Progress of both projects are currently on programme.
	Revisions to catchment areas of some Welsh medium primary schools, to better align supply and demand for Welsh medium	A report was presented to the RCTCBC's Cabinet on 20th September 2018 to obtain approval to commence consultation on proposals	Cabinet approval for these proposals was granted in April 2019.	Excellent progress has been made and the new school building in Hirwaun has been completed.

school places (to utilise spare capacity that currently exists). As at January 2017, there were a total of 550 spare learner places across all Welsh medium primary schools and 1,146 spare learner places in all Welsh medium secondary schools in RCT. The WG guidance states that we must first utilise spare capacity that exists within a reasonable distance before any new provision can be made.	which include making Penderyn Primary School a full Welsh medium primary school, with alterations to its catchment area.	WG funding was secured and works to build the new English medium school are underway. This will allow the English medium learners to relocate. The project programme is on target to make Penderyn Community Primary School a Welsh only primary school by September 2021.	Following completion of the externals it is expected that this school site will be fully complete by the summer of 2021 to allow the English medium learners currently attending Penderyn Community Primary to relocate in September 2021. Penderyn Community Primary will become Welsh medium in September 2021 and as consulted upon, will have an increased catchment area.
Consider making dual language primary schools into full Welsh medium primary schools.	Work is progressing under Band B of RCTCBC's 21st Century Schools and Colleges Programme. In addition, a report was presented to RCTCBC's Cabinet on the 20th September 2018 to consider a proposal in the south of the County Borough and to enhance available capacity at Dolau Primary School (dual language school).	As reported above, the project programme is on target to make Penderyn Community Primary School a Welsh medium only primary school by September 2021. RCTCBC's Cabinet approval to extend Dolau Primary School with the longer term goal to create two separate Welsh medium and English medium provisions was granted in April 2019. Thus doubling the Welsh medium learner provision.	Information on Penderyn Community Primary school is above. Officers from RCTCBC are in the process of finalising the design of this new extension for Dolau Primary School with the housing developer Persimmon. Planning consent is due to be submitted to RCTCBC's Planning department imminently.

	RCTCBC will continue to work to secure appropriate funding to deliver full Welsh medium schools removing dual language status. Proposals are also under consideration to amend the language category of Penderyn Community Primary School from its current dual language status to a 3 to 11 Welsh medium community primary school with a capacity of 231 learners (plus nursery) all of which will be Welsh medium provision.	Planning for this extension has been submitted and RCTCBC will continue to work with its delivery partners to deliver this project as soon as possible.	As is mentioned above, as well as the plans to make Penderyn Primary School and Dolau Primary School Welsh Medium primary provisions, RCTCBC recently consulted upon opening a new Welsh medium primary school in Pontypridd as part of wider school organisation proposals. These proposals are currently subject to a legal challenge and so we will provide a further update on this in due course.
Relocation of pre-school provision, such as Cylch Meithrin, to school sites whenever opportunities arise. This has recently been successfully achieved, with the relocation of Cylchoedd Meithrin from community venues to Ysgol Gynradd Gymraeg Tonyrefail and Ysgol Gynradd Gymraeg Llwynceilyn.	This model of co-location of community facilities on school sites will also be considered as part of RCTCBC's Band B 21st Century Schools and Colleges Programme. In addition, Business Cases have been submitted to the WG for funding to provide additional provision in areas where demand has been	The Welsh Medium Capital Grant bid was successful and six projects have had funding approved, the projects are progressing well. In addition, the Childcare Offer Capital Grant bid was successful. Work to enhance the Welsh medium wrap-around provision at Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James is complete. An improved and extended	A new childcare facility at Ysgol Llanhari opened in January 2020. This increased capacity from 19 Care Inspectorate Wales (CIW) registered places to 69. The provider has also been able to extend the facility to include after school and holiday care, as well as full day care for children under two years of age.

Co-location of this kind of provision on school sites will greatly assist the process of transition into statutory schooling.

recognised by the Child Care Sufficiency Assessment.

RCTCBC has been successful in securing £3.5 million of Welsh Medium Capital Grant funding for six projects aimed at enhancing pre-school provision on various school sites in the County Borough of RCT.

A bid has also been submitted to access the Childcare Offer Capital Grant. This includes bids to enhance Welsh medium wrap-around care for nursery aged children in three settings.

Meithrin and wrap around provision at Ysgol Gymraeg Llanhari will be open in January 2020.

Design development is ongoing on the other projects.

A new childcare facility next to Ysgol Gynradd Gymraeg Ynyswen opened in September 2020. This has increased CIW registered places from 24 to 30. The provider plans to extend their facility to offer an afternoon session and holiday care, thus increasing the number of Welsh medium places available further.

Plans are progressing for new Welsh medium childcare facilities on the sites of Ysgol Gynradd Gymraeg Abercynon, Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdar and Dolau Primary School. It is hoped the new facilities at Ysgol Gynradd Gymraeg Abercynon and Dolau Primary School will be completed by September 2021, with the facility at Ysgol Gymraeg Aberdar being completed by September 2022.

All projects will greatly assist the process of transition into

				statutory schooling and ensure a language continuum for children.
	Appropriate business cases prepared with evidence to support bids for monies to provide additional school capacity from housing developers where opportunities arise.	A report was presented to RCTCBC's Cabinet on 20th September 2018 to obtain approval to commence consultation on a proposal to create a new school provision, with 540 places in total for the new Llanilid housing development in Llanharan. This consultation phase will end on 31st December 2018. This provision will open, in the first instance, as an extension to Dolau Primary School, which is a dual language primary school. This will enable the new provision to be established as part of a recognised, successful school and will also give parents/carers purchasing homes on the development the option of choosing a Welsh medium education for their children.	Cabinet approval to extend Dolau Primary School with the longer term goal to create two separate Welsh medium and English medium provisions was granted in April 2019. Thus doubling the Welsh medium learner provision. Planning for this extension has been submitted and RCTCBC will continue to work with its delivery partners to deliver this project as soon as possible. In May 2019 a report was presented to RCTCBC's Cabinet which outlined plans to provide a new Welsh medium primary school for the Taf Ely area should a number of housing development sites come to fruition. This will be developed in more detail should planning consent be secured. We will continue to	An update on this project is above. This work is continuous and is undertaken as part of RCTCBC's statutory school planning duties. Education Officers work closely with Planning Officers to ensure that the increase for demand for Welsh medium education that arises from housing developments are appropriately managed and financial interventions are covered under the developers planning obligations. Funding opportunities are being constantly reviewed as part of the 21st Century Schools and Colleges Programme to support and enhance financial contributions from housing developers. This work is ongoing.

			work with the land owners to ensure that the educational needs of Welsh medium learners are met.	
	Increase the number of parents/carers choosing Welsh medium provision for their children by: • Providing annual training for front-line staff on the benefits of being bilingual and positive messaging for parents/carers. • Building on the 'Being Bilingual' booklet, to promote the advantages of Welsh medium education and the benefits of bilingualism. Improve language progression from Flying Start settings to Welsh medium primary education to 90.0% by 2021 by providing training and fostering closer links between provisions and neighbouring Welsh medium primary schools. Increasing opportunities for	'Being Bilingual' booklet is circulated within all Flying Start commissioned and RCTCBC childcare settings for staff to share with parents/carers. This to be part of an awareness raising campaign. Commissioned Welsh medium Flying Start childcare places have increased over the last 18 months and continue to grow through the approved supplier scheme. Flying Start Welsh medium childcare places are now 25.0% of the commissioned placements.	Rhondda South Delivery area, delivered awareness session for parents in Ysgol Gynradd Gymraeg Llwyncelyn. Twenty Flying Start practitioners have completed 'Croesi'r Bont' Courses. Twelve Flying Start practitioners have enrolled to start training from September 2019 in Open Learning Welsh and Cymraeg Babi courses at the University of South Wales. Mudiad Meithrin have delivered Croesi'r Bont course within Ynishir and Wattstown setting.	Flying Start and Children and Family Centres distribute over 200 'Being Bilingual' booklets annually. The eight Flying Start commissioned providers (bilingual) accessed the Clebran workshop delivered by Mudiad Meithrin.

	parents/carers to choose Welsh medium education for their children by increasing the number of Flying Start Welsh medium places.			
Tudalen 196	Increase use of Welsh language in service delivery Flying Start: • Include the 'Being Bilingual' booklet in Flying Start birth registration packs. Childcare: • Increase childcare practitioner use and promotion of the Welsh language within all Flying Start commissioned child care settings through training and bespoke packages. • Use Flying Start Childcare Observational Assessment Monitoring Tool to gain baseline of Welsh medium provision. (Baseline 71.0% on use and promotion of Welsh	Funding secured to provide Welsh language training in the Autumn Term. Intend to extend to commissioned Flying Start childcare settings. Re-administration of assessment suggests increase of 7.0% to 78.0%.	Flying Start and Children and Family Centres distribute over 200 'Being Bilingual' booklets annually. Percentage of Flying Start places delivered through the medium of Welsh increased from 12.0% in 2016/2017 to 24.0% in 2018/2019. Six Flying Start settings – 36 practitioners, have undertaken the relevant training provided by our in-house Welsh language tutor over a six week period.	Flying Start and Children and Family Centres distribute over 200 'Being Bilingual' booklets annually. The percentage of Flying Start places delivered through the medium of Welsh has increased from 12.0% in 2016/2017 to 24.0% in 2019/2020. This is a 100.0% increase between 2016/2017 and 2019/2020. The eight Flying Start commissioned providers (bilingual) accessed the Clebran workshop delivered by Mudiad Meithrin.

	language – aim for 10.0% increase). Parent and Family Support: • Include Welsh language awareness and taster sessions as part of parent/carer workshops.			
Tudalen 197	Talk and Play: • Increase use of basic Welsh phrases in Talk and Play Playgroups. • Increase use of Welsh reading books and songs. • Explore use of Welsh version of the 'WellComm' Assessment. Children's Centres: • Encourage Welsh language course providers to deliver from Children's Centres. • Deliver themed family open days and Welsh language taster sessions. Increase number of Welsh medium Flying Start	Enhanced use and introduction of phrase of the week. Bilingual story books now used and these are loaned to parents/carers. Weekly singing of Welsh songs and nursery rhymes. Assessment offered in Welsh but literature is not in Welsh Free usage of facilities provided to encourage course delivery. Taster sessions held and included clog dancing, silent Welsh disco, Welsh for beginners. 200 attendees over three days. In addition, Welsh themed singing and dancing Teddy Bears Picnic (3,500 in attendance).	Welsh Language Services have provided RCTCBC's Communications and Public Relations Team with a number of resources and content to promote via our social media channels, including the Welsh Government's Cymraeg i Blant videos.	The percentage of Flying Start places delivered through the medium of Welsh has increased from 12.0% in 2016/2017 to 24.0% in 2019/2020. This is a 100.0% increase between 2016/2017 and 2019/2020. As the nearest commissioned Welsh medium Flying Start provider may be some distance from a family, Welsh medium approved suppliers (spot purchasers) are used to provide Welsh medium nursery provision to families in their locality. This process is being reviewed in preparation for the next round of tendering of Flying Start places, to ensure a

	placements by 10.0% (total 25.0% Welsh medium placements). Increase spot purchasing of childcare contracts to include an additional three Welsh medium providers.	25.0% of Flying Start placements are now Welsh medium.		more proactive offer of Welsh medium nursery places.

Youth Engagement and Participation Service and Partners

Outcome 3: More 14 to 16 year old learners studying qualifications through the Welsh medium. Outcome 4: More 16 to 19 year old learners studying through the Welsh medium in schools, colleges or work based learning.	Research and create an information tool for young people stating the benefits and options of Welsh medium further education and employment. This will need to be produced with young people.	Following further research it was clear there are not enough Welsh medium further education opportunities to create a tool.	Menter Iaith are unable to progress the information tool due to lack of Welsh language further education opportunities.	Menter Iaith are unable to progress the information tool due to lack of Welsh language further education opportunities.
	Complete a summary report evidencing the research findings highlighting the appropriate tool to use to share this information with young people. Promote the information tool to young people.	Menter Iaith are now researching the creation of a video promoting the Welsh language. Information tool will not be viable.	Menter Iaith have not been able to complete the promotion video.	Menter Iaith have not been able to complete the promotion video. The Youth Engagement and Participation Service (YEPS) have supported Careers Wales in creating an educational video for learners at Welsh and English medium secondary schools to promote the career benefits of bilingualism.
	Identify partners/organisations that could deliver bespoke language awareness	Menter Iaith and the Urdd have completed these sessions.	The Urdd have delivered raising awareness sessions at the following schools:	Youth Workers from the Urdd have been furloughed due to the current Covid-19 restrictions, therefore raising

sessions for young people highlighting the value of having Welsh language as a skill.	The Urdd delivered raising awareness sessions to 350 young people at Tonypany Community College, Aberdare Community School and Mountain Ash Comprehensive School.	• St John's the Baptist Church in Wales High. • Mountain Ash Comprehensive School. • Aberdare Community School. • Ysgol Nant Gwyn. • Pontypridd High. • Treorchy Comprehensive.	awareness sessions have not taken place.
Coordinate and monitor the delivery of these sessions in schools/colleges and community settings.	Aberdare Community School, Mountain Ash Comprehensive School, Pontypridd High and Ysgol Nant Gwyn have been successful with their application for 2019.	The Urdd have delivered raising awareness sessions at the following schools: • St John's the Baptist Church in Wales High. • Mountain Ash Comprehensive School. • Aberdare Community School. • Ysgol Nant Gwyn. • Pontypridd High. • Treorchy Comprehensive.	Youth Workers from the Urdd have been furloughed due to the current Covid-19 restrictions, therefore raising awareness sessions have not taken place.
Evaluate the effectiveness of these sessions through questionnaires/surveys and generate a report.	Applications for 2019 will be sent to RCTCBC's Directorate of Education and Inclusion Services Senior Management Team and Welsh departments in schools.	Sessions are still on-going, but will be evaluated when finished.	Youth Workers from Urdd have been furloughed due to the current Covid-19 restrictions, therefore raising awareness sessions have not taken place.

Coordinate a timetable of events to target Sixth Form and college learners to meet and use the Welsh language by providing social opportunities for them.	Menter Iaith and the Urdd offer provision for post-16 young people by organising concerts and other events including senior Youth Clubs at Treorchy Comprehensive and Pontypridd High for 30+ young people. Menter Iaith support Welsh speaking young people to present a weekly radio show on GTFM every Sunday (with over 1,000 listeners). The Urdd offer Sixth Form learners volunteering opportunities at various events including sports competitions and residential weekends.	The Urdd and Menter Iaith hold Youth Forums at Ysgol Llanhari, Ysgol Gyfun Rhydywaun and Ysgol Garth Olwg. These Youth Forums arrange social opportunities for young people to have further opportunities to socialise through the Welsh language. The Urdd have 70 Volunteers aged between 16 and 25 who support and promote Welsh language provision.	The Youth Forums at all four Welsh medium secondary schools did not meet between March and September due to the Covid-19 restrictions. Menter Iaith are promoting the Youth Forums with the YEPS support at all four Welsh medium secondary schools, to the new cohort of Year Twelve learners.
Promote the events. Record the number of young people attending and evaluate through questionnaires and surveys.	Events promoted through the schools/colleges, Wicid website, the YEPS and social media: • Menter Iaith – 25+ young people. • Urdd – 40+ young people. • The YEPS – Volunteering opportunities only offered from September 2018.	Events promoted through the schools/colleges, Wicid website, the YEPS and social media: • Urdd – 70 volunteers. • The YEPS – 6 volunteers.	Physical activities have not been arranged due to the current Covid-19 restrictions. The YEPS have developed a partnership to make Welsh medium music and drama more accessible to young people in the County Borough of RCT, young performers from across

				Wales are promoted through the WICID website.
Deliver 'Cymraeg Bob Dydd' to encourage young people studying Welsh as a second language to take on further study to encourage the use of the language outside of school.	The Urdd delivered awareness raising sessions to 350 young people at Tonypandy Community College, Aberdare Community School and Mountain Ash Comprehensive School.	The Urdd have delivered language awareness raising sessions at the following schools:		Youth Workers from Urdd have been furloughed due to the current Covid-19 restrictions, therefore language awareness sessions have not taken place.
Record the number of young people attending and evaluate through questionnaires and surveys.	The secondary schools have liaised with the Urdd Youth Worker on utilising the offer of £500 to promote the Welsh language, e.g. Tafwyl, Eisteddfod and bringing in external tutors to promote cultural activities.	• St John's the Baptist Church in Wales High. • Mountain Ash Comprehensive School. • Aberdare Community School. • Ysgol Nant Gwyn. • Pontypridd High. • Treorchy Comprehensive.		The YEPS have supported Career Wales in creating an educational video for learners at Welsh and English medium secondary schools to promote the career benefits of bilingualism.
Deliver social Welsh medium events and activities for young people including residential opportunities,	The YEPS Welsh medium after school clubs offered at all four Welsh medium secondary schools during term times.	The Urdd have 350 members between 16 and 25. These members participate in a range of activities including		Prior to Covid-19 restrictions on average 40 young people, attend a weekly open access Youth Club on at Garth Olwg Youth Centre these young

eisteddfodau, sport and accreditation.	Summer holiday activities offered through the medium of Welsh for both Welsh and English medium schools, included gorge walking, rafting and team building. In total, 241 activities were offered through the medium of Welsh, with 269 participants and 41.0% of these were identified as being vulnerable young people. Accredited courses (Work Related Education and PSE) were delivered to 45 young people at three Welsh medium secondary schools.	sport and culture, residential trips and accredited learning. The YEPS Welsh medium after school clubs offered at all four Welsh medium secondary schools during term times. Summer holiday activities offered through the medium of Welsh for both Welsh and English medium schools, included gorge walking, rafting and team building. In total, 666 sessions were offered through the medium of Welsh, with over 1000 participants and 44.0% of these were identified as vulnerable young people.	people have been offered the opportunity to engage in virtual provision due to the current Covid-19 restrictions. After school activities and holiday provision is offered for the learner's at all four Welsh medium secondary schools. Meter Iaith support young people to deliver weekly Welsh language radio sessions. Menter Iaith plan, film and edit videos for young people through the medium of Welsh.
Map out the current provision offered by Local Authorities and community organisations through the medium of Welsh, identifying gaps and highlight areas of need. Ensure that the provision that is offered is advertised on Dewis.	A Working Group share information on current provision and have identified evening provision and post-16 provision as significant gaps. The YEPS now offer a Welsh medium Youth Club at Ysgol Garth Olwg with 25+ attending and at Penderyn with 15+ attending. The Urdd, Menter Iaith and the	The YEPS now offer Welsh medium Youth Clubs at Garth Olwg with 35+ attending and Penderyn with 15+ attending. The club at Talbot Green was not well attended and therefore did not continue. The Urdd and Menter Iaith hold Youth Forums at	Due to current Covid-19 restrictions all provision is now virtual. Provision is promoted through Wicid website and the YEPS and Menter Iaith social media platforms.

		YEPS offer evening provision at Talbot Green. These clubs are also open to Welsh learners. Menter Iaith and the Urdd offer post 16 provision at Treorchy and Pontypridd following the mapping exercise. The YEPS have updated information on Dewis and the Wicid website. The Working Group have identified that promoting the provisions to young people would also be effective using social media, therefore Twitter, Snapchat, Facebook and Instagram have been utilised.	Llanahri, Rhydywaun and Garth Olwg. These Youth Forums arrange social opportunities for young people to have further opportunities to socialise through the medium of Welsh. The Urdd have 70 Volunteers aged between 16 and 25 who support. Information is shared by partners at the Youth Support Services Strategy Working Group, to ensure a comprehensive provision is offered to young people and a sufficient opportunity to participate through the Welsh language is provided. This will be promoted on the YEPS website and social media platforms.	
	Establish links with the RCTCBC Youth Forum and other Youth Forums regarding the promotion of Welsh language provision.	Menter Iaith support Youth Forums at all four Welsh medium secondary schools. Individuals from these Youth Forums attend the YEPS Youth Forum that is held quarterly.	Menter Iaith support Youth Forums at all four Welsh medium secondary schools. The young people from these Youth Forums organise provision for other learners to	The Youth Forums did not meet between March and September this year due to Covid-19 restrictions. The YEPS are now meeting monthly and Menter Iaith are promoting their Forum at all

			socialise through the medium of Welsh.	four Welsh medium secondary schools. Once the Menter Iaith support for Youth Forums is re-established, they will participate in the YEPS Youth Forum.
	Work in partnership to coordinate and deliver Holiday Programmes through the medium of Welsh.	This is developed each term, in line with the YEPS Programme. The YEPS, Urdd and Menter Iaith utilise each other's social media platforms along the Wicid website to promote opportunities to young people.	This is developed each term, in line with the YEPS Programme. The YEPS, Urdd and Menter Iaith utilise each other's social media platforms along with the Wicid website to promote opportunities to young people. Information is shared by partners at the Youth Support Services Strategy Working Group to ensure a comprehensive provision is offered to young people with a sufficient opportunity to participate through the medium of Welsh.	This year all holiday provision has been virtual. The demand for Welsh medium virtual provision has been far less than physical provision. Some virtual activities have been offered through the medium of Welsh or bilingually, including Garth Olwg Virtual Youth Club.
	Promote activities delivered through the medium of Welsh through websites and social media platforms.	This is developed each term, in line with the YEPS Programme. The YEPS, the Urdd and Menter Iaith utilise each other's social media	This is developed each term, in line with the YEPS Programme. The YEPS, Urdd and Menter Iaith utilise each other's social media	All provision has been promoted to young people through the YEPS, Urdd and Menter Iaith's social media

		platforms along with the Wicid website to promote opportunities to young people.	platforms along with the Wicid website to promote opportunities to young people. Over 100 young people participated in the YEPS activities through the medium of Welsh. The Urdd and Menter Iaith hold annual events for young people.	platforms along with the Wicid website.
	Identify champions (both young people and adults) that can attend community events to engage with the public and promote activities on offer through the medium Welsh in the County Borough of RCT.	The Welsh Language Working Group has focused on promoting provision through the medium of Welsh. Young people from the Menter Iaith Youth Forums promote opportunities in the County Borough of RCT for young people at their schools. The YEPS staff attended several community events during the summer to promote opportunities for young people, including Welsh medium provision.	Young people from the Menter Iaith Youth Forums promote opportunities in the County Borough of RCT for young people at their Schools. The YEPS staff attended several community events during the summer to promote opportunities for young people, including Welsh medium provision.	The YEPS and Menter Iaith have not attended any community events this year due to the current Covid-19 restrictions.

Outcome 5: More Learners with higher skills in Welsh.	Establish a Welsh Language Working Group that will develop a joint Strategy by September 2017 that enables Welsh to become the language of social and leisure activities. Welsh Language Working Group meetings to take place quarterly, with set agenda and minutes. Complete an Action Plan alongside the Strategy to be updated quarterly in line with the Strategy.	The Welsh Language Working Group was established with Youth Workers from the YEPS, the Urdd and Menter Iaith. As part of the Action Plan the Welsh Language Working Group have worked in partnership to offer several social opportunities for young people in the County Borough of RCT to participate in sport, leisure and cultural opportunities through the medium of Welsh. This includes after school activities in all four Welsh medium secondary schools, holiday provision and two Welsh medium Youth Clubs (Talbot Green and Garth Olwg), offering evening provision for Welsh speaking young people and Welsh learners. The Urdd and the YEPS supported Menter Iaith at Parti Ponty, which was an event held in Pontypridd to promote the Welsh language.	The Welsh Language Working Group has not met, however, the Urdd and Menter Iaith will be part of a Sport, Leisure, Arts and Culture Group, as part of the Youth Support Services Strategy. This will ensure that the Welsh language is considered across all provisions. These meeting will take place termly. An Action Plan will be created following the meeting to hold different organisations accountable for the Welsh provision they offer. The Urdd and the YEPS supported Menter Iaith at Parti Ponty, which was an event held in Pontypridd to promote the Welsh language.	The Sport, Leisure, Arts and Culture Group has continued to meet, however, the Urdd have not been able to attend due staff being furloughed. Co-ordinated Welsh language community provision has not been arranged for this year due to the current Covid-19 restrictions. Virtual support and provision has been offered to young people, including virtual youth club.

Tudalen way

Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf

Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg 2017–2020

Atodiad Un - Diweddariad Cynnydd - Rhagfyr 2020

Trefniadaeth Ysgolion				
Meini Prawf Llwyddiant	Cerrig Milltir/Is-Weithredoedd	Cynnydd 2018	Cynnydd 2019	Cynnydd 2020
Deilliant 1: Cynnydd yn y nifer o ddisgyblion saith oed sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg Cyflawni'r targed o 21.0% (550) yn y flwyddyn academaidd 2016/2017 a chyrraedd y targed o 23.0% (560) yn y flwyddyn academaidd 2017/2018. Deilliant 2: Mwy o ddisgyblion yn parhau i wella eu sgiliau iaith wrth drosglwyddo o'r	Adeiladau ysgol newydd a gwell sydd â lefelau priodol o leoedd ar gael i fodloni'r rhagolygon o ran galw am ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn eu dalgylchoedd. Ymestyn adeiladau ysgol i ateb y galw a ragwelir am	Cyflwynwyd adroddiad i Gabinet Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (CBSRhCT) ar 20 Medi 2018 gyda chynigion i wella darpariaeth gyfrwng Cymraeg yn Nyffryn Cynon, ardal Pontypridd a Thaf Elái. Cyflwynwyd adroddiad i Gabinet CBSRhCT ar 20 Medi 2018 yn gofyn am gymeradwyaeth i gychwyn	Roedd y Cabinet wedi cymeradwyo'r cynnig ym mis Gorffennaf 2019. Bydd y prosiect yma'n gweld cynnydd o 93 o leoedd cyfrwng Cymraeg yn ardal Pontypridd, Rhondda Cynon Taf ac yn darparu cyfleusterau i ddisgyblion sy'n addas ar gyfer y 21ain Ganrif. Mae cam cyntaf y weithdrefn ariannu Achos Busnes wedi'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru (LIC). Mae gwaith dylunio ar y ddau brosiect ar waith. Mae cam cyntaf y broses	Ar hyn o bryd mae'r cynigion hyn yn destun her gyfreithiol. Fe ddaw diweddariad pellach ar hyn maes o law. Mae rhaglen ariannu Ysgolion a Cholegau ar gyfer y 21ain ganrif trwy LIC wedi'i sicrhau ar gyfer Ysgol

ysgol gynradd i'r ysgol uwchradd.

ddarpariaeth gyfrwng Cymraeg yn eu dalgylch.

prosiectau i ymestyn Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdâr ac Ysgol Gymraeg Rhydywaun.

ymgeisio am arian wedi'i gymeradwyo gan LIC.

Gynradd Gymraeg Aberdâr a fydd yn gweld yr ysgol bresennol yn elwa o estyniad pedair ystafell ddosbarth a Chylch Meithrin newydd a fydd yn darparu lle i 48 o ddisgyblion ar y safle. Bydd contractwr yn cael ei benodi cyn y flwyddyn newydd a disgwylir i'r gwaith ddechrau yng ngwanwyn 2021.

Mae'r Achos Busnes Amlinellol ar gyfer Ysgol Gymraeg Rhydywaun wedi'i gymeradwyo gan LIC. Bydd y prosiect yma'n sicrhau lle i 192 o ddisgyblion ychwanegol. Mae contractwr wedi'i benodi ac mae'r dyluniadau manwl bron wedi'u cwblhau. Mae CBSRhCT yn gweithio tuag at gyflwyno Achos Busnes Llawn i LIC yn y Flwyddyn Newydd gyda dyddiad cychwyn adeiladu disgwylidig o Ebrill 2021.

Adolygu dalgylchoedd rhai ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg, i alinio cyflenwad a galw am leoedd ysgolion cyfrwng Cymraeg yn well (i wneud defnydd o'r lleoedd sydd dros ben sy'n bodoli ar hyn o bryd). Ym mis Ionawr 2017, roedd cyfanswm o 550 o leoedd dros ben i ddisgyblion ar draws pob ysgol gynradd Gymraeg a 1,146 o leoedd dros ben i ddysgwyr ym mhob ysgol uwchradd gyfrwng Cymraeg yn Rhondda Cynon Taf. Mae canllawiau LIC yn nodi bod yn rhaid i ni yn gyntaf ddefnyddio llefydd sydd dros ben o fewn pellter rhesymol cyn gwneud unrhyw ddarpariaeth newydd.

Cyflwynwyd adroddiad i Gabinet CBSRhCT ar 20 Medi 2018 yn gofyn am gymeradwyaeth i ddechrau ymgynghoriad ar gynigion sy'n cynnwys troi Ysgol Gynradd Penderyn yn ysgol gynradd Gymraeg lawn, gyda newidiadau i'w dalgylch.

Rhoddodd y Cabinet gymeradwyaeth i'r cynigion yma ym mis Ebrill 2019.

Sicrhawyd cyllid LIC ac mae gwaith i adeiladu'r ysgol cyfrwng Saesneg newydd ar y gweill. Bydd hyn yn caniatáu i'r dysgwyr cyfrwng Saesneg adleoli.

Mae rhaglen y prosiect ar y trywydd iawn i droi Ysgol Gynradd Gymunedol Penderyn yn ysgol gynradd Gymraeg yn unig erbyn Medi 2021.

Mae cynnydd y ddau brosiect ar y rhaglen ar hyn o bryd.

Mae cynnydd rhagorol wedi'i wneud ac mae'r adeilad ysgol newydd yn Hirwaun wedi'i gwblhau.

Ar ôl cwblhau'r strwythur allanol, disgwylir y bydd y safle ysgol yma wedi'i gwblhau'n llawn erbyn haf 2021 er mwyn caniatáu i'r dysgwyr cyfrwng Saesneg sy'n mynychu Ysgol Gynradd Gymunedol Penderyn adleoli ym mis Medi 2021.

Bydd Ysgol Gynradd Gymunedol Penderyn yn troi'n ysgol gyfrwng Cymraeg ym mis Medi 2021 ac fel trafodwyd yn yr ymgynghoriad, bydd y dalgylch yn cynyddu.

Ystyried troi ysgolion cynradd dwy iaith yn ysgolion cyfrwng Cymraeg yn unig;

Mae gwaith yn mynd rhagddo o dan Fand B CBSRhCT Rhaglen Ysgolion 21 Ganrif.

Yn ogystal, cyflwynwyd adroddiad i Gabinet CBSRhCT ar 20 Medi 2018 i ystyried cynnig yn ne'r Fwrdeistref Sirol ac i wella'r nifer y lleoedd sydd ar gael yn Ysgol Gynradd Dolau (ysgol ddwy iaith).

Bydd CBSRhCT yn parhau i weithio i sicrhau cyllid priodol i ddarparu ysgolion cyfrwng Cymraeg llawn gan ddileu statws dwy iaith.

Mae cynigion hefyd yn cael eu hystyried i ddiwygio categori iaith Ysgol Gynradd Gymunedol Penderyn o'i statws ddwy iaith gyfredol i ysgol gynradd gymunedol Gymraeg 3 i 11 gyda lle ar gyfer 231 o ddisgyblion (ynghyd â dosbarth meithrin), lle mae'r

Fel yr adroddwyd uchod, mae rhaglen y prosiect ar y trywydd iawn i wneud Ysgol Gynradd Gymunedol Penderyn yn ysgol gynradd uniaith Gymraeg erbyn mis Medi 2021.

Rhoddodd y Cabinet gymeradwyaeth i CBSRhCT i ymestyn Ysgol Gynradd Dolau gyda'r nod yn yr hir dymor o greu dwy ddarpariaeth - un cyfrwng Cymraeg ac un cyfrwng Saesneg ym mis Ebrill 2019, ac felly dyblu darpariaeth gyfrwng Cymraeg i ddisgyblion.

Mae cynllunio ar gyfer yr estyniad yma wedi'i gyflwyno a bydd CBSRhCT yn parhau i weithio gyda'i bartneriaid cyflenwi i gyflawni'r prosiect cyn gynted â phosibl.

Mae gwybodaeth am Ysgol Gynradd Gymunedol Penderyn uchod.

Mae swyddogion o CBSRhCT yn y broses o gwblhau dyluniad yr estyniad newydd yma ar gyfer Ysgol Gynradd Dolau ar y cyd â'r datblygwr tai Persimmon. Disgwylir bod caniatâd cynllunio yn cael ei gyflwyno i adran Gynllunio CBSRhCT yn fuan.

Fel y soniwyd uchod, yn ogystal â'r cynlluniau i wneud Ysgol Gynradd Penderyn ac Ysgol Gynradd Dolau yn ysgolion cyfrwng Cymraeg, ymgynghorodd CBSRhCT yn ddiweddar ar agor ysgol gynradd Gymraeg newydd ym Mhontypridd yn rhan o gynigion trefniadaeth ysgolion ehangach. Mae'r cynigion hyn yn destun her gyfreithiol ar hyn o bryd ac felly byddwn yn darparu diweddariad pellach maes o law.

		ddarpariaeth i gyd trwy gyfrwng Gymraeg.		
	Adleoli darpariaeth cyn-ysgol, fel Cylchoedd Meithrin, i safleoedd ysgolion pryd bynnag y bydd cyfleoedd yn codi i wneud hynny. Cyflawnwyd hyn yn llwyddiannus yn ddiweddar, gydag adleoli Cylchoedd Meithrin o leoliadau cymunedol i Ysgol Gynradd Gymraeg Tonyrefail ac Ysgol Gynradd Gymraeg Llwynceilyn. Bydd cydleoli'r math yma o ddarpariaeth ar safleoedd ysgolion yn gymorth mawr wrth drosglwyddo i addysg statudol.	Bydd y model yma o gydleoli cyfleusterau cymunedol ar safleoedd ysgolion hefyd yn cael ei ystyried yn rhan o Fand B Rhaglen Ysgolion a Cholegau ar gyfer y 21ain Ganrif CBSRhCT. Yn ogystal, mae Achosion Busnes wedi'u cyflwyno i Lywodraeth Cymru am gyllid i sicrhau darpariaeth ychwanegol mewn meysydd sydd wedi'u cydnabod gan Aseiad Digonolrwydd Gofal Plant. Mae CBSRhCT wedi llwyddo i sicrhau £3.5 miliwn o gyllid Grant Cyfalaf Cyfrwng Cymraeg ar gyfer chwe phrosiect gyda'r nod o wella darpariaeth cyn-ysgol ar safleoedd ysgolion amrywiol yn ardaloedd Rhondda, Cynon a Thaf yn Rhondda Cynon Taf (RhCT).	Roedd cais Grant Cyfalaf Cyfrwng Cymraeg yn llwyddiannus ac mae cyllid wedi'i gymeradwyo ar gyfer chwe phrosiect. Mae'r prosiectau'n dod yn eu blaenau yn dda. Yn ogystal, roedd y cais am Grant Cyfalaf Cynnig Gofal Plant yn llwyddiannus. Mae'r gwaith i wella'r ddarpariaeth cofleidiol cyfrwng Cymraeg yn Ysgol Gynradd Gymraeg Evan James wedi'i gwblhau. Bydd darpariaeth Meithrin a gofal cofleidiol well ac estynedig yn Ysgol Gymraeg Llanhari ar agor ym mis Ionawr 2020. Mae datblygiad dylunio yn parhau ar y prosiectau eraill.	Agorodd cyfleuster gofal plant newydd yn Ysgol Llanhari ym mis Ionawr 2020. Cynyddodd hyn nifer o leoedd cofrestredig Arolygiaeth Gofal Cymru (CIW) o 19 i 69. Mae'r darparwr hefyd wedi gallu ymestyn y cyfleuster i gynnwys gofal ar ôl ysgol a gwyliau, yn ogystal â gofal dydd llawn i blant o dan ddwy flwydd oed. Agorodd cyfleuster gofal plant newydd drws nesaf i Ysgol Gynradd Gymraeg Ynyswen ym mis Medi 2020. Mae hyn wedi cynyddu lleoedd cofrestredig CIW o 24 i 30. Mae'r darparwr yn bwriadu ymestyn ei gyfleuster i gynnig sesiwn prynhawn a gofal gwyliau, gan gynyddu nifer y lleoedd cyfrwng Cymraeg sydd ar gael unwaith eto. Mae cynlluniau ar y gweill ar gyfer cyfleusterau gofal plant

		Mae cais hefyd wedi'i gyflwyno am y Grant Cyfalaf Cynnig Gofal Plant. Mae hyn yn cynnwys cynigion i wella gofal cofleidiol cyfrwng Cymraeg ar gyfer plant oedran meithrin mewn tri lleoliad.		newydd cyfrwng Cymraeg ar safleoedd Ysgol Gynradd Gymraeg Abercynon, Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdâr ac Ysgol Gynradd Dolau. Y gobaith yw y bydd y cyfleusterau newydd yn Ysgol Gynradd Gymraeg Abercynon ac Ysgol Gynradd Dolau wedi'u cwblhau erbyn mis Medi 2021, gyda'r cyfleuster yn Ysgol Gymraeg Aberdâr wedi'i gwblhau erbyn Medi 2022. Bydd pob prosiect gymorth mawr wrth drosglwyddo i addysg statudol ac yn sicrhau continwwm iaith i blant.
	Achosion busnes priodol wedi'u paratoi gyda thystiolaeth i gefnogi cynigion am arian wrth ddatblygwyr tai lle mae cyfleoedd yn codi i ddarparu lleoedd ychwanegol mewn ysgolion.	Cyflwynwyd adroddiad i Gabinet CBSRhCT ar 20 Medi 2018 yn gofyn am gymeradwyaeth i ddechrau ymgynghoriad ar gynnig i greu darpariaeth ysgol newydd, gyda chyfanswm o 540 o leoedd ar gyfer Llanilid - y datblygiad tai newydd yn Llanharan. Bydd y cam ymgynghori yma'n	Rhoddodd y Cabinet ei gymeradwyaeth i ymestyn Ysgol Gynradd Dolau gyda'r nod tymor hir i greu dwy ddarpariaeth - un cyfrwng Cymraeg a'r llall yn gyfrwng Saesneg - ym mis Ebrill 2019, ac felly dyblu'r ddarpariaeth gyfrwng Gymraeg.	Mae diweddariad ar y prosiect yma uchod. Mae'r gwaith yma'n barhaus ac yn cael ei wneud yn rhan o ddyletswyddau cynllunio ysgolion statudol CBSRhCT. Mae Swyddogion Addysg yn gweithio'n agos gyda Swyddogion Cynllunio i sicrhau bod y cynnydd yn y

		dod i ben ar 31 Rhagfyr 2018. Bydd y ddarpariaeth yma'n agor, yn y lle cyntaf, yn estyniad i Ysgol Gynradd Dolau, sy'n ysgol gynradd ddwy iaith. Bydd hyn yn golygu bod modd sefydlu'r ddarpariaeth newydd yn rhan o ysgol gydnabyddedig, lwyddiannus a bydd hefyd yn rhoi'r opsiwn i rieni/cynhalwyr sy'n prynu cartrefi ar y datblygiad ddewis addysg Gymraeg i'w plant.	Mae cynllunio ar gyfer yr estyniad yma wedi'i gyflwyno a bydd CBSRhCT yn parhau i weithio ar y cyd gyda'i bartneriaid cyflenwi i gyflawni'r prosiect cyn gynted â phosibl. Ym mis Mai 2019 cyflwynwyd adroddiad i Gabinet CBSRhCT yn amlinellu cynlluniau i ddarparu ysgol gynradd Gymraeg newydd ar gyfer ardal Taf Elái yn RhCT pe bai nifer o safleoedd datblygu tai yn dwyn ffrwyth. Bydd hyn yn cael ei ddatblygu mewn mwy o fanylder pe bai caniatâd cynllunio yn cael ei sicrhau. Byddwn yn parhau i weithio gyda'r tiffeddianwyr i sicrhau bod anghenion addysgol dysgwyr cyfrwng Cymraeg yn cael eu diwallu.	galw am addysg gyfrwng Cymraeg sy'n deillio o ddatblygiadau tai yn cael ei reoli'n briodol a bod ymyriadau ariannol yn cael eu cynnwys o dan rwymedigaethau cynllunio'r datblygwr. Mae cyfleoedd cyllido yn cael eu hadolygu'n gyson fel rhan o Raglen Ysgolion a Cholegau ar gyfer y 21ain Ganrif i gefnogi a gwella cyfraniadau ariannol gan ddatblygwyr tai. Mae'r gwaith hwn yn parhau.
	Cynyddu nifer y rhieni/cynhalwyr sy'n dewis darpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer eu plant, drwy wneud y canlynol:	Mae copïau o'r llyfryn 'Bod yn Ddwyieithog' wedi'u hanfon at yr holl leoliadau gofal plant Dechrau'n Deg a lleoliadau gofal plant yr Awdurdod Lleol er mwyn eu dosbarthu ymhlith	Mae ardal ddarpariaeth De Cwm Rhondda, wedi cyflwyno sesiwn codi ymwybyddiaeth i rieni yn Ysgol Gynradd Gymraeg Llwyncelyn.	Mae Dechrau'n Deg a Chanolfannau Plant a Theuluoedd yn dosbarthu dros 200 o lyfrynau 'Bod yn Ddwyieithog' yn flynyddol.

Darparu hyfforddiant blynyddol i staff rheng flaen ar fuddion bod ddwyieithog a sicrhau bod rhieni/cynhalwyr yn derbyn negeseuon cadarnhaol.

Adeiladu ar y llyfryn 'Bod yn Ddwyieithog', er mwyn hyrwyddo manteision addysg cyfrwng Cymraeg a manteision dwyieithrwydd;

Gwella dilyniant iaith o leoliadau Dechrau'n Deg i addysg gynradd Gymraeg i 90.0% erbyn 2021 trwy ddarparu hyfforddiant a meithrin cysylltiadau agosach rhwng darpariaethau ac ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg cyfagos.

Cynyddu cyfleoedd i rieni/cynhalwyr ddewis addysg Gymraeg i'w plant trwy gynyddu nifer y lleoedd cyfrwng Cymraeg Dechrau'n Deg.

rhieni/cynhalwyr. Bydd hyn yn rhan o ymgyrch codi ymwybyddiaeth.

Mae lleoedd gofal plant Dechrau'n Deg cyfrwng Cymraeg sydd wedi'u comisiynu, wedi cynyddu dros yr 18 mis diwethaf ac yn parhau i dyfu trwy'r cynllun cyflenwyr cymeradwy. Bellach mae lleoedd cyfrwng Cymraeg gofal plant Dechrau'n Deg yn cyfrif am 25.0% o'r lleoliadau a gomisiynwyd.

Mae ugain o ymarferwyr Dechrau'n Deg wedi cyflawni Cyrsiau 'Croesi'r Bont'.

Mae deuddeg o ymarferwyr Dechrau'n Deg wedi cofrestru ar gyrsiau Dysgu Agored Cymraeg a Chymraeg Babi ym Mhrifysgol De Cymru ac yn dechrau eu hyfforddiant ym mis Medi 2019.

Mae Mudiad Meithrin wedi cyflwyno cwrs Croesi'r Bont yn lleoliad Ynyshir a Wattstown.

Aeth yr wyth darparwr Dechrau'n Deg (dwyieithog) a gomisiynwyd i weithdy Clebran gan Fudiad Meithrin.

Cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg wrth ddarparu gwasanaeth

Dechrau'n Deg:

Cynnwys y llyfryn 'Bod yn Ddwyieithog' mewn pecynnau cofrestru genedigaeth Dechrau'n Deg.

Gofal plant:

Cynyddu faint mae ymarferwyr gofal plant yn defnyddio ac yn hyrwyddo'r Gymraeg ym mhob lleoliad gofal plant sy'n cael ei gomisiynu gan Dechrau'n Deg trwy hyfforddiant a phecynnau pwrpasol.

Defnyddio Offer Monitro Asesu Trwy Arsylwi Gofal Plant Dechrau'n Deg i ddeall gwaelodlin darpariaeth gyfrwng Cymraeg. (Gwaelodlin 71.0% ar ddefnyddio a hyrwyddo

Mae cyllid wedi'i sicrhau i ddarparu hyfforddiant iaith Gymraeg yn Nhyrnor yr Hydref. Yn bwriadu ymestyn lleoliadau gofal plant Dechrau'n Deg sydd wedi'u comisiynu.

Mae ail-weinyddu'r asesiad yn awgrymu cynnydd o 7.0% i 78.0%.

Mae Dechrau'n Deg a Chanolfannau Plant a Theuluoedd yn dosbarthu dros 200 o lyfrynau 'Bod yn Ddwyieithog' yn flynyddol.

Cynyddodd canran lleoedd cyfrwng Cymraeg Dechrau'n Deg o 12.0% yn 2016/2017 i 24.0% yn 2018/2019.

Mae chwe lleoliad Dechrau'n Deg a 36 o ymarferwyr wedi ymgymryd â'r hyfforddiant perthnasol gan ein tiwtor Cymraeg mewnol dros gyfnod o chwe wythnos.

Mae Dechrau'n Deg a Chanolfannau Plant a Theuluoedd yn dosbarthu dros 200 o lyfrynau 'Bod yn Ddwyieithog' yn flynyddol.

Mae canran y lleoedd cyfrwng Cymraeg sy'n cael eu darparu gan Dechrau'n Deg wedi cynyddu o 12.0% yn 2016/2017 i 24.0% yn 2019/2020. Mae hyn yn gynydd o 100.0% rhwng 2016/2017 a 2019/2020.

Aeth yr wyth darparwr Dechrau'n Deg (dwyieithog) a gomisiynwyd i weithdy Clebran gan Fudiad Meithrin.

	Cymraeg - anelu at gynnydd o 10.0%). Cymorth i Rien i a Theuluoedd: Cynnwys sesiynau ymwybyddiaeth o'r Gymraeg a sesiynau blas ar iaith yn rhan o weithdai i rieni/cynhalwyr.			
Tudalen 218	Siarad a Chwarae: Cynyddu'r defnydd o ymadroddion Cymraeg sylfaenol mewn Cylchoedd Chwarae Siarad a Chwarae. Cynyddu'r defnydd o ganeuon a llyfrau darllen Cymraeg. Archwilio defnydd o fersiwn Gymraeg yr Aseiad 'WellComm'. Canolfannau i Blant:	Gwell defnydd a chyflwyniad o ymadrodd yr wythnos. Mae llyfrau stori dwyieithog bellach yn cael eu defnyddio ac mae'r rhain yn cael eu benthyg i rieni/cynhalwyr. Canu caneuon a hwiangerddi Cymraeg bob wythnos. Cynigir asesiad yn Gymraeg ond nid yw'r llenyddiaeth yn Gymraeg Darparu cyfleusterau am ddim i annog cyflwyno'r cyrsiau yn Gymraeg. Cynhaliwyd tri diwrnod agored i deuluoedd ar thema Gymreig a oedd yn cynnwys sesiynau blas ar iaith,	Mae Gwasanaethau Cymraeg wedi darparu nifer o adnoddau a chynnwys i Garfan Cyfathrebu a Chysylltiadau Cyhoeddus CBSRhCT i'w hyrwyddo trwy ein sianeli cyfryngau cymdeithasol, gan gynnwys fideos Cymraeg i Blant gan Lywodraeth Cymru.	Mae canran lleoedd cyfrwng Cymraeg Dechrau'n Deg wedi cynyddu o 12.0% yn 2016/2017 i 24.0% yn 2019/2020. Mae hyn yn gynnydd o 100.0% rhwng 2016/2017 a 2019/2020. Gan ei bod yn bosibl bod y ddarpariaeth Dechrau'n Deg cyfrwng Cymraeg agosaf cryn bellter oddi wrth deulu, defnyddir cyflenwyr cymeradwy cyfrwng Cymraeg (sy'n cael eu prynu ar y pryd) i ddarparu addysg cyfrwng Cymraeg yn y dosbarth meithrin i deuluoedd yn eu hardal.

Annog darparwyr cyrsiau iaith Cymraeg i gyflwyno o Ganolfannau Plant.

Cyflwyno diwrnodau thema agored a sesiynau blas ar yr iaith Gymraeg i deuluoedd.

Cynyddu nifer y lleoliadau cyfrwng Cymraeg Dechrau'n Deg o 10.0% (cyfanswm 25.0% o leoliadau canolig Cymraeg).

Cynyddu prynu contractau gofal plant ar y pryd i gynnwys tri darparwr cyfrwng Cymraeg ychwanegol.

dawnsio clocsiau, Disgo Tawel Cymraeg a sesiwn Cymraeg i ddechreuwr. Roedd 200 wedi dod i'r diwrnodau agored dros dri diwrnod. Yn ogystal â hyn, roedd dros 3,500 yn bresennol pan gynhaliwyd achlysur Picnic y Tedis a oedd â thema canu a dawnsio Cymraeg.

Mae 25.0% o leoliadau Dechrau'n Deg bellach yn gyfrwng Cymraeg.

Mae'r broses yma'n cael ei hadolygu i baratoi ar gyfer y rownd nesaf o dendro lleoedd Dechrau'n Deg, er mwyn sicrhau cynnig mwy rhagweithiol o leoedd dosbarth meithrin cyfrwng Cymraeg.

Gwasanaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad Ieuencid a Phartneriaid

Deilliant 3:

Mwy o ddysgwyr 14 i 16 oed yn astudio cymwysterau trwy gyfrwng y Gymraeg.

Deilliant 4:

Ymchwilio i ddarparu a chreu adnodd gwybodaeth ar gyfer pobl ifainc yn nodi manteision ac opsiynau addysg bellach a chyflogaeth gyfrwng Cymraeg. Bydd angen cynhyrchu hyn ar y cyd â phobl ifainc.

Yn dilyn ymchwil bellach roedd yn amlwg nad oes digon o gyfleoedd addysg bellach trwy gyfrwng y Gymraeg i greu adnodd.

Mae Menter Iaith bellach yn ymchwilio i greu fideo yn hyrwyddo'r Gymraeg.

Does dim modd i Fenter Iaith ddatblygu'r adnodd gwybodaeth oherwydd diffyg cyfleoedd addysg bellach cyfrwng Cymraeg.

Dydy Menter Iaith ddim wedi gallu cwblhau'r fideo hyrwyddo.

Does dim modd i Fenter Iaith ddatblygu'r adnodd gwybodaeth oherwydd diffyg cyfleoedd addysg bellach cyfrwng Cymraeg.

Dydy Menter Iaith ddim wedi gallu cwblhau'r fideo hyrwyddo. Mae'r Gwasanaeth Ymgysylltu a

Mwy o fyfyrwyr 16-19 yn astudio pynciau drwy gyfrwng y Gymraeg, mewn ysgolion, colegau a dysgu sy'n seiliedig ar waith.	Cwblhau adroddiad cryno yn tystio i ganfyddiadau'r ymchwil gan dynnu sylw at yr adnodd mwyaf priodol o rannu'r wybodaeth yma gyda phobl ifainc. Hyrwyddo'r adnodd gwybodaeth i bobl ifainc.	Fydd adnodd gwybodaeth ddim yn ymarferol bosibl.		Chyfranogi leuenctid (YEPS) wedi cefnogi Gyrfaoedd Cymru i greu fideo addysgol i ddisgyblion ysgolion uwchradd Cymraeg a Saesneg i hyrwyddo buddion gyrfa ddwyieithog.
	Nodi partneriaid/sefydliadau y byddai modd iddyn nhw ddarparu sesiynau ymwybyddiaeth iaith bwrpasol i bobl ifainc gan dynnu sylw at y ffaith fod yr iaith Gymraeg yn sgil sy'n werth ei gael.	Mae Menter Iaith a'r Urdd wedi cwblhau'r sesiynau hyn. Cyflwynodd yr Urdd sesiynau codi ymwybyddiaeth i 350 o bobl ifainc yng Ngholeg Cymunedol Tonypany, Ysgol Gymunedol Aberdâr ac Ysgol Gyfun Aberpennar.	Mae'r Urdd wedi cyflwyno sesiynau codi ymwybyddiaeth yn yr ysgolion canlynol: Ysgol Uwchradd Sant Ioan Fedyddiwr yr Eglwys yng Nghymru. Ysgol Gyfun Aberpennar Ysgol Gymunedol Aberdâr Ysgol Nant-gwyn Ysgol Uwchradd Pontypridd Ysgol Gyfun Treorci	Gan fod Gweithwyr leuenctid o'r Urdd wedi cael eu rhoi ar y cynllun ffyrlo o ganlyniad i gyfyngiadau cyfredol Covid-19, does dim sesiynau codi ymwybyddiaeth wedi cael eu cynnal.
	Cydlynu a monitro darpariaeth y sesiynau yma mewn ysgolion/colegau a lleoliadau cymunedol.	Mae Ysgol Gymunedol Aberdâr, Ysgol Gyfun Aberpennar, Ysgol Uwchradd Pontypridd ac Ysgol Nant-gwyn wedi bod	Mae'r Urdd wedi cyflwyno sesiynau codi ymwybyddiaeth yn yr ysgolion canlynol:	Gan fod Gweithwyr leuenctid o'r Urdd wedi cael eu rhoi ar y cynllun ffyrlo o ganlyniad i gyfyngiadau cyfredol Covid-19, does dim sesiynau codi

	yn llwyddiannus yn gwneud cais ar gyfer 2019.	Ysgol Uwchradd Sant Ioan Fedyddiwr yr Eglwys yng Nghymru Ysgol Gyfun Aberpennar Ysgol Gymunedol Aberdâr Ysgol Nant-gwyn Ysgol Uwchradd Pontypridd Ysgol Gyfun Treorci	ymwybyddiaeth wedi cael eu cynnal.
Gwerthuso effeithiolrwydd y sesiynau hyn trwy holiaduron/arolygon a chynhyrchu adroddiad.	Bydd ceisiadau ar gyfer 2019 yn cael eu hanfon at Garfan Rheoli Cyfarwyddiaeth Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant CBSRhCT ac at adrannau Cymraeg mewn ysgolion.	Mae'r sesiynau'n dal i fynd yn eu blaenau, ond byddan nhw'n cael eu gwerthuso ar ôl gorffen.	Gan fod Gweithwyr Ieuenctid o'r Urdd wedi cael eu rhoi ar y cynllun ffyrlo o ganlyniad i gyfyngiadau cyfredol Covid-19, does dim sesiynau codi ymwybyddiaeth wedi cael eu cynnal.
Cydlynu amserlen o ddigwyddiadau i dargedu disgyblion Chweched Dosbarth a disgyblion coleg i gwrdd a defnyddio'r Gymraeg trwy ddarparu cyfleoedd cymdeithasol ar eu cyfer.	Mae Menter Iaith a'r Urdd yn cynnig darpariaeth ar gyfer pobl ifainc ôl-16 trwy drefnu cyngherddau a digwyddiadau eraill gan gynnwys Clybiau Ieuenctid hŷn yn Ysgol Gyfun Treorci ac Ysgol Uwchradd Pontypridd ar gyfer 30+ o bobl ifainc.	Mae'r Urdd a'r Fenter Iaith yn cynnal Fforymau Ieuenctid yn Ysgol Llanhari, Ysgol Gyfun Rhydywaun ac Ysgol Garth Olwg. Mae'r Fforymau Ieuenctid yma'n trefnu cyfleoedd cymdeithasol i bobl ifainc gael cyfleoedd pellach i gymdeithasu trwy'r Gymraeg.	O ganlyniad i gyfyngiadau yn sgil Covid-19, doedd Fforymau Ieuenctid y pedair ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg ddim wedi cwrdd rhwng mis Mawrth a mis Medi. Mae Menter Iaith yn hyrwyddo'r Fforymau Ieuenctid gyda chefnogaeth

	Mae Menter Iaith yn cefnogi pobl ifainc sy'n siarad Cymraeg i gyflwyno sioe radio wythnosol ar GTFM bob dydd Sul (gyda dros 1,000 o wrandawyr). Mae'r Urdd yn cynnig cyfleoedd gwirfoddoli i ddisgyblion y Chweched Dosbarth mewn achlysuron amrywiol gan gynnwys cystadlaethau chwaraeon a phenwythnosau preswyl.	Mae gan yr Urdd 70 o Wirfoddolwyr rhwng 16 a 25 oed sy'n cefnogi ac yn hyrwyddo darpariaeth Gymraeg.	YEPS ym mhob un o'r pedair ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg, i'r garfan newydd o ddisgyblion Blwyddyn Deuddeg.
Hyrwyddo'r digwyddiadau. Cofnodi nifer y bobl ifainc sy'n bresennol a gwerthuso trwy holiaduron ac arolygon.	Achlysuron sy'n cael eu hyrwyddo trwy'r ysgolion/colegau, gwefan Wicid, YEPS a'r cyfryngau cymdeithasol: Menter Iaith - 25+ o bobl ifainc. Urdd - 40+ o bobl ifainc. YEPS - Dim ond ers mis Medi 2018 mae cyfleoedd gwirfoddoli wedi cael eu cynnig.	Achlysuron sy'n cael eu hyrwyddo trwy'r ysgolion/colegau, gwefan Wicid, YEPS a'r cyfryngau cymdeithasol: Urdd - 70 o wirfoddolwyr. YEPS - 6 o wirfoddolwyr.	Dydy gweithgareddau corfforol ddim wedi'u trefnu oherwydd cyfyngiadau cyfredol Covid-19. Mae YEPS wedi datblygu partneriaeth i'w gwenud hi'n haws i bobl ifainc ym Mwrdeistref Sirol RhCT gyrchu cerddoriaeth a drama gyfrwng Cymraeg. Mae performwyr ifainc o bob rhan o Gymru yn cael eu hyrwyddo trwy wefan WICID.

Cyflwyno 'Cymraeg Bob Dydd' i annog pobl ifainc sy'n astudio'r Gymraeg yn ail iaith i ymgymryd ag astudiaeth bellach i'w hannog i ddefnyddio'r iaith y tu allan i'r ysgol. Cofnodi nifer y bobl ifainc sy'n bresennol a gwerthuso trwy holiaduron ac arolygon.	Cyflwynodd yr Urdd sesiynau codi ymwybyddiaeth i 350 o bobl ifainc yng Ngholeg Cymunedol Tonypany, Ysgol Gymunedol Aberdâr ac Ysgol Gyfun Aberpennar. Mae'r ysgolion uwchradd wedi cysylltu â Gweithiwr Ieuenctid yr Urdd i ddefnyddio'r cynnig o £500 i hyrwyddo'r Gymraeg, e.e. Tafwyl, Eisteddfod a dod â thiworiaid allanol i mewn i hyrwyddo gweithgareddau diwylliannol. Bydd ceisiadau ar gyfer 2018/2019 yn cael eu hanfon at Uwch Garfan Rheoli'r Gyfarwyddiaeth Addysg a Gwasanaethau Chynhwysiant CBSRhCT ac adrannau Cymraeg mewn ysgolion.	Mae'r Urdd wedi cyflwyno sesiynau codi ymwybyddiaeth iaith yn yr ysgolion canlynol: Ysgol Uwchradd Sant Ioan Fedyddiwr yr Eglwys yng Nghymru Ysgol Gyfun Aberpennar Ysgol Gymunedol Aberdâr Ysgol Nant-gwyn Ysgol Uwchradd Pontypridd Ysgol Gyfun Treorci	Gan fod Gweithwyr Ieuenctid o'r Urdd wedi cael eu rhoi ar y cynllun ffyrlo o ganlyniad i gyfyngiadau cyfredol Covid-19, does dim sesiynau codi ymwybyddiaeth wedi cael eu cynnal. Mae YEPS wedi cefnogi Gyrfa Cymru i greu fideo addysgol i ddisgyblion ysgolion uwchradd Cymraeg a Saesneg i hyrwyddo buddion gyrfa dwyieithog.
Cyflwyno achlysuron a gweithgareddau cymdeithasol Cymraeg i bobl ifainc gan gynnwys cyfleoedd preswyl,	Cafodd clybiau ar ôl ysgol cyfrwng Cymraeg YEPS eu cynnig ym mhob un o'r pedair ysgol uwchradd	Mae gan yr Urdd 350 aelod rhwng 16 a 25. Mae'r aelodau yma'n cymryd rhan mewn ystod o weithgareddau gan gynnwys achlysuron chwaraeon,	Cyn cyfyngiadau Covid-19 ar gyfartaledd, roedd 40 o bobl ifainc yn mynd i Glwb Ieuenctid mynediad agored wythnosol yng Nghanolfan Ieuenctid Garth Olwg. O

eisteddfodau, chwaraeon ac achrediad.	cyfrwng Cymraeg yn ystod y tymor. Cynigwyd gweithgareddau gwyliau haf trwy gyfrwng y Gymraeg ar gyfer ysgolion Cymraeg a Saesneg, gan gynnwys cerdded ceunentydd, rafftio ac adeiladu carfan. Cynigiwyd cyfanswm o 241 o weithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg, gyda 269 wedi cymryd rhan, a 41.0% o'r rhain wedi'u nodi'n pobl ifainc sy'n agored i niwed. Cyflwynwyd cyrsiau achrededig (Addysg Gysylltiedig â Gwaith ac ABCh) i 45 o bobl ifainc mewn tair ysgol uwchradd Gymraeg.	diwylliannol, teithiau preswyl a dysgu achrededig. Cafodd clybiau ar ôl ysgol cyfrwng Cymraeg YEPS eu cynnig ym mhob un o'r pedair ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg yn ystod y tymor. Cynigwyd gweithgareddau gwyliau haf trwy gyfrwng y Gymraeg ar gyfer ysgolion Cymraeg a Saesneg, gan gynnwys cerdded ceunentydd, rafftio ac adeiladu carfan. Cynigiwyd cyfanswm o 666 sesiwn trwy gyfrwng y Gymraeg, gyda dros 1000 o bobl yn cymryd rhan a 44.0% o'r rhain wedi'u nodi'n bobl ifainc sy'n agored i niwed.	ganlyniad i gyfyngiadau Covid-19 cyfredol cynigiwyd cyfle i'r bobl ifainc yma gymryd rhan mewn darpariaeth rithwir. Mae gweithgareddau ar ôl ysgol a darpariaeth wyliau ar gael i'r disgyblion ym mhob un o'r pedair ysgol uwchradd cyfrwng Cymraeg. Mae Menter Iaith yn cefnogi pobl ifainc i ddarparu sesiynau radio Cymraeg wythnosol. Mae Menter Iaith yn cynllunio, ffilmio a golygu fideos i bobl ifainc trwy gyfrwng y Gymraeg.
Mapio'r ddarpariaeth gyfredol gyfrwng Cymraeg sy'n cael ei chynnig gan Awdurdodau Lleol a sefydliadau cymunedol, gan nodi bylchau ac amlygu meysydd angen.	Mae Gweithgor yn rhannu gwybodaeth am ddarpariaeth gyfredol ac wedi nodi'r angen sylweddol am ddarpariaeth gyda'r nos a darpariaeth ôl-16. Mae'r YEPS bellach yn cynnig Clwb Ieuenctid cyfrwng Cymraeg yn Ysgol Garth	Erbyn hyn mae YEPS yn cynnig Clybiau Ieuenctid cyfrwng Cymraeg yng Ngarth Olwg gyda 35+ yn bresennol ac ym Mhenderyn gyda 15+ yn bresennol. Doedd y clwb yn Nhonysguboriau ddim wedi	Oherwydd cyfyngiadau cyfredol Covid-19, mae'r holl ddarpariaeth bellach yn rithwir. Hyrwyddir darpariaeth trwy wefan Wicid a llwyfannau

Sicrhau bod y ddarpariaeth a gynigir yn cael ei hysbysebu ar Dewis.

Olwg gyda 25+ yn bresennol ac ym Mhenderyn gyda 15+ yn bresennol. Mae'r Urdd, Menter Iaith a'r YEPS yn cynnig darpariaeth gyda'r nos yn Nhonysguboriau. Mae'r clybiau yma hefyd yn agored i'r rheiny sy'n dysgu Cymraeg.

Mae Menter Iaith a'r Urdd yn cynnig darpariaeth ôl-16 yn Nhreforci ac ym Mhontypridd yn dilyn yr ymarfer mapio.

Mae'r YEPS wedi diweddarau gwybodaeth ar Dewis a gwefan Wicid. Mae'r Gweithgor wedi nodi y byddai hyrwyddo'r darpariaethau i bobl ifainc hefyd yn effeithiol gan ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol, felly mae defnydd wedi cael ei wneud o Twitter, Snapchat, Facebook ac Instagram.

parhau gan fod y nifer a aeth yno ddim yn ddigonol.

Mae'r Urdd a'r Menter Iaith yn cynnal Fforymau Ieuencid yn Llanhari, Rhydywaun a Garth Olwg. Mae'r Fforymau Ieuencid yma'n trefnu cyfleoedd cymdeithasol i bobl ifainc fel bod ganddyn nhw gyfleoedd pellach i gymdeithasu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae gan yr Urdd 70 o Wirfoddolwyr rhwng 16 a 25 oed sy'n cefnogi.

Rhennir gwybodaeth gan bartneriaid yn y Gweithgor Strategaeth Gwasanaethau Cymorth Ieuencid, er mwyn sicrhau bod darpariaeth gynhwysfawr yn cael ei chynnig i bobl ifainc a bod cyfle digonol i gymryd rhan trwy gyfrwng y Gymraeg. Bydd hyn yn cael ei hyrwyddo ar wefan YEPS a

cyfryngau cymdeithasol YEPS a Menter Iaith.

			llwyfannau cyfryngau cymdeithasol.	
	Sefydlu cysylltiadau â Fforwm leuenctid CBSRhCT a Fforymau leuenctid eraill ynghylch hyrwyddo darpariaeth Gymraeg.	Mae Menter Iaith yn cefnogi Fforymau leuenctid ym mhob un o'r pedair ysgol uwchradd gyfrwng Cymraeg. Mae unigolion o'r Fforymau leuenctid hyn yn mynychu Fforwm leuenctid YEPS a gynhelir bob chwarter.	Mae Menter Iaith yn cefnogi Fforymau leuenctid ym mhob un o'r pedair ysgol uwchradd Gymraeg. Mae'r bobl ifainc o'r Fforymau leuenctid yma'n trefnu darpariaeth i ddysgwyr eraill i gymdeithasu yn y Gymraeg.	Dydy'r Fforymau leuenctid ddim wedi cwrdd rhwng mis Mawrth a mis Medi eleni o ganlyniad i gyfyngiadau Covid-19. Mae'r YEPS bellach yn cyfarfod yn fisol ac mae Menter Iaith yn hyrwyddo eu Fforwm ym mhob un o'r pedair ysgol uwchradd gyfrwng Cymraeg. Unwaith y bydd cefnogaeth Menter Iaith ar gyfer Fforymau leuenctid wedi'i ailsefydlu, byddan nhw'n cymryd rhan yn Fforwm leuenctid YEPS.
	Gweithio ar y cyd i gydlynu a darparu Rhaglenni Gwyliau trwy gyfrwng y Gymraeg.	Mae hyn yn cael ei ddatblygu bob tymor, yn unol â Rhaglen YEPS. Mae YEPS, yr Urdd a Menter Iaith yn defnyddio llwyfannau cyfryngau cymdeithasol ei gilydd ynghyd â gwefan Wicid i hyrwyddo cyfleoedd i bobl ifainc.	Mae hyn yn cael ei ddatblygu bob tymor, yn unol â Rhaglen YEPS. Mae YEPS, yr Urdd a Menter Iaith yn defnyddio llwyfannau cyfryngau cymdeithasol ei gilydd ynghyd â gwefan Wicid i hyrwyddo cyfleoedd i bobl ifainc.	Eleni mae'r holl ddarpariaeth wyliau wedi bod yn rhithwir. Mae'r galw am ddarpariaeth rithwir gyfrwng Cymraeg wedi bod yn llawer llai na darpariaeth gorfforol. Mae rhai gweithgareddau rhithwir wedi cael eu cynnig yn y Gymraeg neu'n ddwyieithog, gan gynnwys Clwb leuenctid Rhithwir Garth Olwg.

			Caiff gwybodaeth gan bartneriaid yn y Gweithgor Strategaeth Gwasanaethau Cymorth leuenctid ei rhannu i sicrhau bod darpariaeth gynhwysfawr yn cael ei chynnig i bobl ifainc sydd â chyfle digonol i gymryd rhan yn y Gymraeg.	
	Hyrwyddo gweithgareddau sy'n cael eu darparu trwy gyfrwng y Gymraeg ar wefannau a llwyfannau cyfryngau cymdeithasol.	Mae hyn yn cael ei ddatblygu bob tymor, yn unol â Rhaglen YEPS. Mae YEPS, yr Urdd a Menter Iaith yn defnyddio llwyfannau cyfryngau cymdeithasol ei gilydd ynghyd â gwefan Wicid i hyrwyddo cyfleoedd i bobl ifainc.	Mae hyn yn cael ei ddatblygu bob tymor, yn unol â Rhaglen YEPS. Mae YEPS, yr Urdd a Menter Iaith yn defnyddio llwyfannau cyfryngau cymdeithasol ei gilydd ynghyd â gwefan Wicid i hyrwyddo cyfleoedd i bobl ifainc. Cymerodd dros 100 o bobl ifainc ran yng ngweithgareddau YEPS trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r Urdd a'r Menter Iaith yn cynnal achlysuron blynyddol i bobl ifainc.	Mae'r holl ddarpariaeth wedi'i hyrwyddo i bobl ifainc trwy lwyfannau cyfryngau cymdeithasol YEPS, yr Urdd a Menter Iaith ynghyd â gwefan Wicid.
	Nodi hyrwyddwyr (pobl ifainc ac oedolion fel ei gilydd) a all mynd i achlysuron	Mae'r Gweithgor Cymraeg wedi canolbwyntio ar	Mae pobl ifainc o Fforymau leuenctid Menter Iaith yn hyrwyddo cyfleoedd ym	Dydy YEPS na Menter Iaith ddim wedi mynd i unrhyw achlysuron cymunedol eleni

Tudalen 28	cymunedol i ymgysylltu â'r cyhoedd a hyrwyddo gweithgareddau sy'n cael eu cynnig trwy gyfrwng y Gymraeg ym Mwrdeistref Sirol RhCT.	hyrwyddo darpariaeth trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae pobl ifainc o Fforymau Ieuenctid Menter Iaith yn hyrwyddo cyfleoedd ym Mwrdeistref Sirol RhCT i bobl ifainc yn eu hysgolion. Roedd staff YEPS wedi mynd i sawl achlysur cymunedol yn ystod yr haf i hyrwyddo cyfleoedd i bobl ifainc, gan gynnwys darpariaeth yn y Gymraeg.	Mwrdeistref Sirol RhCT i bobl ifainc yn eu Hysgolion. Roedd staff YEPS wedi mynd i sawl achlysur cymunedol yn ystod yr haf i hyrwyddo cyfleoedd i bobl ifainc, gan gynnwys darpariaeth yn y Gymraeg.	oherwydd cyfyngiadau cyfredol Covid-19.
Deiliant 5: Mwy o fyfyrwyr â sgiliau uwch yn y Gymraeg.	Sefydlu Gweithgor Iaith Gymraeg a fydd yn datblygu Strategaeth ar y cyd erbyn mis Medi 2017 sy'n galluogi'r Gymraeg i fod yn iaith gweithgareddau cymdeithasol a hamdden. Cyfarfodydd Gweithgor Iaith Cymru i'w cynnal bob chwarter, gydag agenda a chofnodion penodol.	Sefydlwyd y Gweithgor Iaith Gymraeg gyda Gweithwyr Ieuenctid o YEPS, yr Urdd a Menter Iaith. Yn rhan o'r Cynllun Gweithredu mae'r Gweithgor Iaith Gymraeg wedi gweithio ar y cyd i gynnig sawl cyfle cymdeithasol i bobl ifainc ym Mwrdeistref Sirol RhCT i gymryd rhan mewn cyfleoedd chwaraeon, hamdden a diwylliannol trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hyn yn cynnwys gweithgareddau ar ôl ysgol ym mhob un o'r pedair ysgol	Dydy'r Gweithgor Iaith Gymraeg ddim wedi cyfarfod. Fodd bynnag, bydd yr Urdd a Menter Iaith yn rhan o Grŵp Chwaraeon, Hamdden, y Celfyddydau a Diwylliant, yn rhan o'r Strategaeth Gwasanaethau Cymorth Ieuenctid. Bydd hyn yn sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei hystyried ar draws yr holl ddarpariaethau. Bydd y cyfarfodydd hyn yn cael eu cynnal bob tymor.	Mae'r Grŵp Chwaraeon, Hamdden, Celfyddydau a Diwylliant wedi parhau i gwrdd, fodd bynnag, dydy'r Urdd ddim wedi gallu bod yn bresennol gan fod ei staff ar y cynllun ffyrlo. Dydy darpariaeth gymunedol Gymraeg gydlynol ddim wedi'i threfnu ar gyfer eleni oherwydd cyfyngiadau cyfredol Covid-19. Cynigiwyd cefnogaeth a darpariaeth rithwir i bobl

Cwblhau Cynllun Gweithredu ochr yn ochr â'r Strategaeth i'w diweddarau bob chwarter yn unol â'r Strategaeth.

uwchradd cyfrwng Cymraeg, darpariaeth wyliau a dau Glwb Ieuenctid cyfrwng Cymraeg (Tonysguboriau a Garth Olwg), sy'n cynnig darpariaeth gyda'r nos ar gyfer pobl ifainc sy'n siarad Cymraeg a dysgwyr Cymraeg.

Cefnogodd yr Urdd a YEPS Menter Iaith ym Mharti Ponty, a oedd yn achlysur a gynhaliwyd ym Mhontypridd i hyrwyddo'r Gymraeg.

Bydd Cynllun Gweithredu yn cael ei greu yn dilyn y cyfarfod fel bod gwahanol sefydliadau yn atebol am y ddarpariaeth Gymraeg maen nhw'n ei chynnig.

Cefnogodd yr Urdd a YEPS Menter Iaith ym Mharti Ponty, a oedd yn achlysur a gynhaliwyd ym Mhontypridd i hyrwyddo'r Gymraeg.

ifainc, gan gynnwys clwb ieuenctid rhithwir.

Tudalen way

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON TAF

CYNLLUN STRATEGOL CYMRAEG MEWN ADDYSG 2017–2020

DIWEDDARIAD CYNNYDD - RHAGFYR 2020

CYFLWYNIAD

Yn unol â chais Llywodraeth Cymru (LIC), mae'r ddogfen yma'n darparu diweddariad ar y camau sydd wedi'u hamlinellu yng Nghynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (CSCA) Cyngor Bwrdeistref Rhondda Cynon Taf (CBSRhCT) am y cyfnod rhwng 2017 a 2020 a gafodd ei gymeradwyo gan LIC ar 15 Mawrth 2018. Y diweddariad blaenorol, sef un 2019 i 2020, oedd i fod y diweddariad olaf ar gyfer y CSCA yma, ond oherwydd Covid-19, mae cyfnod y CSCA wedi'i ymestyn i gynnwys y cyfnod 2020 i 2021. Mae gofyn bod diweddariad yn cael ei gyflwyno i LIC erbyn 20 Rhagfyr 2020 fan bellaf.

Ers paratoi CSCA CBSRhCT 2017 i 2020 a'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru yn 2016, mae newidiadau sylweddol wedi bod yn y sector addysg gyfrwng Gymraeg, a rheiny ar lefelau lleol a chenedlaethol. Deddfwriaeth LIC sydd wedi dylanwadu'n bennaf ar y newidiadau yma, yn enwedig y Cynllun Gweithredu Cymraeg mewn Addysg - 2017 i 2021 newydd¹, a hefyd gweithredu Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif² Ni fydd ffrwyth llafur y newidiadau hyn yn gwbl amlwg ym Mwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (RhCT) nes ymhell ar ôl i'r CSCA cyfredol ddod i ben. Yn ogystal, mae LIC wedi diweddarau'r rheoliadau ynghylch CSCAau. Mae Rheoliadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (Cymru) 2019³ yn canolbwyntio ar bedwar cynnig allweddol, a'r prif ddau yw:

- Ymestyn hyd cylch gweithredu'r CSCA o'i dair blynedd gyfredol i ddeng mlynedd.
- Disodli'r ddyletswydd gyfredol sydd ar Awdurdodau Lleol i gynllunio darpariaeth eu haddysg gyfrwng Gymraeg yn seiliedig ar alw ar yr amod bod Awdurdodau Lleol yn cyflawni targedau sydd wedi'u gosod gan LIC. Nod y targedau yma yw cynyddu canran y disgyblion sydd yn eu blwyddyn gyntaf o addysg gyfrwng Gymraeg dros gyfnod y CSCA yma.

Mae CBSRhCT yn croesawu'r cynigion yma, ond yn effro i'r ffaith fod yn rhaid alinio dylanwadau amrywiol a mynd i'r afael â heriau allanol er mwyn cyflawni unrhyw dargedau cytûn.

Er gwaethaf newidiadau sylweddol i'r sector addysg gyfrwng Gymraeg ar lefelau lleol a chenedlaethol, ynghyd â chymhlethdodau byd-eang yn sgil pandemig Covid-19, mae CBSRhCT wedi parhau i gefnogi'r camau cytûn sydd wedi'u hamlinellu yn ei CSCA cyfredol, gyda'r nod o gynyddu nifer y siaradwyr a hefyd darpariaeth addysg gyfrwng Gymraeg a rhagori arno.

Wrth edrych i'r dyfodol, mae CBSRhCT am adeiladu ar yr hyn y mae wedi'i gyflawni hyd yma a sicrhau bod pob tref a chymuned yn RhCT yn lle gwych i fyw, gweithio a chwarae. Uchelgais CBSRhCT yw bod pawb mor iach, annibynnol a llewyrchus â phosibl trwy

---

¹ [Cynllun Gweithredu Cymraeg mewn Addysg - 2017 i 2021](#)

² [Rhaglen Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif](#)

³ [Rheoliadau Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg \(Cymru\) 2019](#)

gydol eu bywydau. Mae agor y drws i addysg dda, datblygu sgiliau a chynnig cyfleoedd cyflogaeth o safon i gyd yn feysydd blaenoriaeth allweddol.

Mae sicrhau ysgolion da yn ganolog i gyflawni'r nodau hyn fel bod gan bob plentyn a pherson ifanc fynediad i addysg gyfrwng Gymraeg ac addysg Gymraeg gadarn. Bydd CBSRhCT yn cyflawni hyn trwy gynorthwyo plant i gael y dechrau gorau mewn bywyd a bod yn barod i ddysgu trwy system blynyddoedd cynnar sydd wedi gweld gwelliant, cynnig gofal plant a hefyd trwy fuddsoddi mewn Ysgolion 21ain Ganrif newydd sydd wedi gwella'n sylweddol.

Y SEFYLLFA BRESENNOL

DISGYBLION OEDRAN YSGOL STATUDOL SY'N DERBYN ADDYSG GYFRWNG GYMRAEG AR DRAWS ARDAL Y PUM AWDURDOD LLEOL SY'N RHAN O WASANAETH ADDYSG AR Y CYD CONSORTIWM CANOLBARTH Y DE

Mae'r tabl canlynol yn amlinellu cyfanswm y canran o ddisgyblion oedran ysgol statudol (pump i bymtheg oed) sy'n derbyn eu haddysg mewn ysgolion cynradd, canol ac uwchradd cyfrwng Cymraeg ar draws pob un o bum Awdurdod Lleol yr ardal sy'n rhan o Wasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canolbarth y De (GACCCD), yn ystod y tair blynedd academaidd diwethaf. Mae'r wybodaeth yn deillio o Gyfrifiad Ysgol Blynyddol Lefel Disgyblion (CYBLD):

Cyfanswm y canran o Ddisgyblion Oedran Ysgol Statudol (Pump i Bymtheg Oed) sy'n derbyn eu haddysg mewn ysgolion Cynradd, Canol ac Uwchradd Cyfrwng Cymraeg.			
Awdurdod Lleol	Cyfanswm y canran o Ddisgyblion Oedran Ysgol Statudol		
	2018	2019	2020
Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	7.57%	7.46%	7.40%
Cyngor Dinas Caerdydd	14.81%	15.05%	15.30%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	7.33%	7.63%	7.72%
Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf	18.80%	18.90%	18.81%
Cyngor Bro Morgannwg	12.38%	12.69%	12.79%
Gwasanaeth Addysg ar y Cyd, Consortiwm Canolbarth y De	13.92%	14.08%	14.16%

Mae'r data'n dangos sefydlogrwydd yng nghyfanswm y canran o ddisgyblion statudol oedran ysgol (rhwng pump a phymtheg oed) sy'n derbyn eu haddysg mewn ysgolion cynradd, canol ac uwchradd cyfrwng Cymraeg ar draws ardal y pum Awdurdod Lleol sy'n rhan o'r Gwasanaeth Addysg ar y Cyd yn ystod y tair blynedd academaidd diwethaf.

Mae gan CBSRhCT y ganran uchaf o ddisgyblion oedran ysgol statudol (pump i bymtheg oed) sy'n derbyn eu haddysg mewn ysgolion cynradd, canol ac uwchradd cyfrwng Cymraeg ar draws ardal y pum Awdurdod Lleol sy'n rhan o'r Gwasanaeth Addysg ar y Cyd yn ystod y tair blynedd academaidd diwethaf.

DEILLIANT 1: CYNNYDD YN Y NIFER O DDISGYBLION SAITH OED SY'N CAEL EU HADDYSGU DRWY GYFRWNG Y GYMRAEG

YSGOLION CYNRADD

Mae gan CBSRhCT un deg saith o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ledled y Fwrdeistref Sirol er mwyn sicrhau mynediad i bawb. Mae dwy ysgol bob oed i blant 3 i 19 oed: Ysgol Garth Olwg ac Ysgol Llanhari, tair ysgol gynradd y ddwy iaith ar gyfer plant 3 i 11 oed: Ysgol Gynradd Dolau, Ysgol Gynradd Heol y Celyn ac Ysgol Gynradd Penderyn, a 12 ysgol gynradd ar gyfer plant 3 i 11 oed. Mae pob un o'r disgyblion sy'n mynychu'r ysgolion yma'n astudio drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'r tabl nesaf yn amlinellu cyfanswm y disgyblion oedran ysgol gynradd sydd wedi mynychu ysgolion yn CBSRhCT yn ystod y tair blynedd academaidd ddiwethaf. Maen nhw wedi'u rhannu'n gyfrwng Saesneg a chyfrwng Cymraeg ac mae'r wybodaeth yn deillio o'r CYBLD:

Cyfanswm Disgyblion Oedran Ysgol Gynradd sy'n Mynychu Ysgolion yn CBSRhCT wedi'i rannu'n Gyfrwng Saesneg a Chyfrwng Cymraeg						
Categori	Blwyddyn					
	2017/2018		2018/2019		2019/2020	
	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%
Cyfanswm y disgyblion sy'n Mynychu Ysgolion Cynradd Cyfrwng Saesneg	18,241	80.95%	18,153	80.96%	18,078	81.07%
Cyfanswm y Disgyblion sy'n Mynychu Ysgolion Cynradd Cyfrwng Cymraeg	4,291	19.04%	4,269	19.03%	4,220	18.93%
Cyfanswm y Disgyblion sy'n Mynychu Ysgolion Cynradd	22,532		22,422		22,763	

Mae'r data'n dangos sefydlogrwydd yn y gymhareb rhwng disgyblion oedran ysgol gynradd sy'n mynychu ysgolion cynradd cyfrwng Saesneg a'r rheiny sy'n mynychu addysg Gyfrwng Gymraeg yn CBSRhCT yn ystod y tair blynedd academaidd diwethaf.

Mae'r nifer o lefydd sydd ar gael ym mhob ysgol yn cael ei adolygu'n flynyddol gan Gyfarwyddiaeth Addysg a Gwasanaethau Cynhwysiant CBSRhCT. Defnyddir data'r Cyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion (CYBLD), rhagolygon ysgol, ceisiadau derbyn blynyddol a gwybodaeth genedigaethau byw Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf.

Mae unrhyw gynnydd mewn poblogaethau disgyblion, yn enwedig o fewn darpariaeth gyfrwng Gymraeg, yn cael ei fonitro'n ofalus. Os yw'r cynnydd yn glir ac yn cael ei gynnal o fewn dalgylch ysgol benodol, mae cynyddu nifer y llefydd angenrheidiol yn cael ei ystyried yn y ffordd sydd fwyaf priodol ac sydd fwyaf addas i'r ysgol benodol honno.

Ar hyn o bryd mae gan y mwyafrif o ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg ym Mwrdeistref Sirol RhCT lefydd dros ben. Fodd bynnag, mae yna nifer o ysgolion cynradd lle mae angen cynyddu'r nifer o lefydd. O ganlyniad i hynny, mae camau'n cael eu cymryd ar hyn o bryd, neu eisoes wedi'u cymryd, i fynd i'r afael â'r materion hyn. Er enghraifft, mae CBSRhCT wedi:

- Ymrwymo i fuddsoddi £3.3 miliwn yn Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdâr i ddarparu 60 lle ychwanegol.
- Uno ysgol gynradd ac uwchradd Garth Olwg i fod yn ysgol 3-19 oed, er mwyn galluogi'r ddarpariaeth gynradd i ehangu i'r lle sydd dros ben yn yr ysgol uwchradd;
- Ar hyn o bryd mae Ysgol Gynradd Dolau yn cael ei hehangu gan fod cynlluniau ar y gweill i ddatblygu tai yn yr ardal. Bydd y ddarpariaeth newydd yma'n darparu 540 o lefydd cynradd cyfrwng Cymraeg.
- Bydd Ysgol Gynradd Penderyn yn troi'n ysgol gyfrwng Gymraeg yn unig ym mis Medi 2021 gan gynyddu llefydd darpariaeth Gymraeg yn yr ysgol.

Yn ogystal, mae CBSRhCT wedi ymrwymo i gynyddu ansawdd ac argaeledd darpariaeth Gymraeg yn y blynyddoedd cynnar ar safleoedd ysgolion cynradd trwy wario £3.5miliwn ar y canlynol:

- Creu cyfleuster gofal plant newydd yn Ysgol Gynradd Gymraeg Aberdâr.
- Symud cyfleuster gofal plant sydd eisoes yn bodoli yn Ysgol Llanhari o hen dŷ'r gofalwr i leoliad newydd ar safle'r ysgol.
- Sicrhau gwelliant sylweddol i gyfleusterau gofal plant a oedd eisoes yn bodoli yn YGG Evan James.

DISGYBLION BLWYDDYN DAU

Mae'r tabl nesaf yn amlinellu cyfanswm y disgyblion oedran ysgol gynradd sy'n mynychu ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg yn CBSRhCT. Mae'r data wedi'i rannu yn ôl grŵp blwyddyn a Chyfnod Allweddol am y tair blynedd academaidd diwethaf ac yn deillio o'r CYBLD:

Cyfanswm y Dysgwyr Oedran Ysgol Gynradd sy'n Mynychu Ysgolion Cynradd Canolig Cymru yn CBSRhCT Wedi'i rannu yn ôl Grŵp Blwyddyn a Chyfnod Allweddol				
Cyfnod Allweddol	Grŵp blwyddyn	Blwyddyn		
		2017/2018	2018/2019	2019/2020
Cyfnod Sylfaen	Cyn-feithrin	73	24	27
	Cyn-feithrin (rhan-amser)	0	19	29
	Y Feithrinfa	519	421	406
	Meithrin (rhan-amser)	0	140	130
	Derbyn	554	517	565

	Derbyn (rhan-amser)	0	1	0
	Blwyddyn Un	530	537	506
	Blwyddyn Dau	543	516	534
Cyfanswm y Cyfnod Sylfaen		2,219	2,015	2,038
Cyfanswm Rhan Amser y Cyfnod Sylfaen		0	160	159
Cyfnod Allweddol Dau	Blwyddyn Tri	512	533	507
	Blwyddyn Pedwar	532	499	521
	Blwyddyn Pump	539	528	486
	Blwyddyn Chwech	489	534	509
Cyfanswm Cyfnod Allweddol Dau		2,072	2,094	2,023
Cyfanswm yr Ysgolion Cynradd		4,291	4,269	4,220

Mae'r data'n dangos gostyngiad bach o 22 disgybl yng nghyfanswm disgyblion ysgolion cynradd rhwng y blynyddoedd academaidd 2017/2018 (4,291) i 2018/2019 (4,269), a gostyngiad o 49 disgybl rhwng y blynyddoedd academaidd 2018/2019 (4,269) i 2019/2020 (4,220).

Mae'r data hefyd yn dangos nifer y dysgwyr saith oed (Blwyddyn Dau) sy'n derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Rhwng y blynyddoedd academaidd 2017/2018 (543) a 2019/2020 (516), roedd gostyngiad o 27 yn y nifer o ddysgwyr (4.97%). Fodd bynnag, rhwng y blynyddoedd academaidd 2018/2019 (516) a 2019/2020 (534), roedd cynnydd o 18 dysgwyr (+3.48%).

Mae hyn yn is na'r targed a osodwyd yn CSCA 2017 i 2020 a oedd yn nodi y byddai 630 o ddisgyblion saith oed (Blwyddyn Dau) yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn y flwyddyn academaidd 2019/2020.

DEILLIANT 2: MWY O DDISGYBLION YN PARHAU I WELLA EU SGILIAU IAITH WRTH DROSGWLWYDDO O'R YSGOL GYNRADD I'R YSGOL UWCHRADD

YSGOLION UWCHRADD

Mae gan CBSRhCT bedair ysgol uwchradd gyfrwng Gymraeg ledled y Fwrdeistref Sirol i sicrhau mynediad i bawb. Mae dwy ysgol bob oed i blant 3 i 19 oed: Ysgol Garth Olwg ac Ysgol Llanhari a dwy ysgol uwchradd ar gyfer disgyblion 11 i 19 oed: Ysgol Gyfun Cwm Rhondda ac Ysgol Gyfun Rhydywaun. Mae disgyblion sy'n byw ym Mwrdeistref Sirol Merthyr Tudful hefyd yn cael mynediad i addysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn Ysgol Gyfun Rhydywaun. Mae pob disgybl sy'n mynychu'r ysgolion yma yn dysgu'n gyfan gwbl drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'r tabl nesaf yn amlinellu cyfanswm y disgyblion oedran ysgol uwchradd sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Saesneg a'r rheiny sy'n mynychu ysgolion cyfrwng Cymraeg yn CBSRhCT yn ystod y tair blynedd academaidd diwethaf. Mae'r wybodaeth yn deillio o'r CYBLD:

Cyfanswm y disgyblion Oedran Ysgol Uwchradd sy'n Mynychu Ysgolion yn CBSRhCT wedi'u rhannu'n Cyfrwng Saesneg a Chyfrwng Cymraeg						
Categori	Blwyddyn					
	2017/2018		2018/2019		2019/2020	
	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%
Cyfanswm y disgyblion sy'n Mynychu Ysgolion Uwchradd Cyfrwng Saesneg	12,550	80.65%	12,685	80.57%	12,868	80.37%
Cyfanswm y Disgyblion sy'n Mynychu Ysgolion Uwchradd Cyfrwng Cymraeg	3,010	19.34%	3,058	19.42%	3,141	19.62%
Cyfanswm y Disgyblion sy'n Mynychu Ysgolion Uwchradd	15,560		15,743		16,009	

Mae'r data'n dangos sefydlogrwydd yn y gymhareb rhwng disgyblion oedran ysgol uwchradd sy'n mynychu ysgolion uwchradd Saesneg a'r rheiny sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg yn CBSRhCT yn ystod y tair blynedd academaidd diwethaf.

Mae'r nifer o lefydd sydd ar gael ym mhob ysgol yn cael ei hadolygu'n flynyddol gan y Gwasanaeth Addysg gan ddefnyddio data'r Cyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion (CYBLD/PLASC), rhagolygon ysgol, ceisiadau derbyn blynyddol a gwybodaeth genedigaethau byw gan y Bwrdd Iechyd Prifysgol. Mae unrhyw gynnydd mewn poblogaethau disgyblion, yn enwedig o fewn darpariaeth gyfrwng Gymraeg, yn cael ei fonitro'n ofalus. Os yw'r cynnydd yn glir ac yn cael ei gynnal o fewn dalgylch ysgol benodol, mae cynyddu nifer y llefydd angenrheidiol yn cael ei ystyried yn y ffordd sydd fwyaf priodol ac sydd fwyaf addas i'r ysgol benodol honno.

Mae gan y mwyafrif o ysgolion uwchradd Cyfrwng Cymraeg ym Mwrdeistref Sirol RhCT ddigon o lefydd dros ben. Fodd bynnag, mae un ysgol uwchradd lle mae angen cynyddu nifer y llefydd. Ar hyn o bryd felly, mae'r camau canlynol yn cael eu cymryd i fynd i'r afael â'r mater:

- Mae Rhaglen Ysgolion a Cholegau'r 21^{ain} Ganrif CBSRhCT wedi gwneud cais am £12.16 miliwn i gynyddu nifer y disgyblion yn Ysgol Gyfun Rhydywaun o 1,040 dysgwr i 1,230. Caiff hyn ei gyflawni trwy ychwanegu ystafelloedd addysgu ychwanegol ynghyd â chyfleusterau chwaraeon newydd i ategu'r cae chwaraeon 3G a gwblhawyd yn ddiweddar. Bydd yr ychwanegiadau yma'n darparu cyfleusterau o'r radd flaenaf i Ysgol Gyfun Rhydywaun a'r gymuned leol, gan gynyddu cyfleoedd ar gyfer cyfranogiad ehangach. Rhagwelir y bydd y dosbarthiadau addysgu newydd arfaethedig yn cael eu cwblhau yn barod ar gyfer y flwyddyn academaidd 2022/2023.

DISGYBLION BLWYDDYN NAW

Mae'r tabl nesaf yn amlinellu cyfanswm disgyblion oedran uwchradd sy'n mynychu ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg yn CBSRhCT, yn ôl grŵp blwyddyn a Chyfnod Allweddol am y tair blynedd academaidd diwethaf. Mae'r wybodaeth wedi deillio o'r CYBLD:

Cyfanswm y disgyblion Oedran Ysgol Uwchradd sy'n Mynychu Ysgolion Uwchradd Cyfrwng Cymraeg yn CBSRhCT yn ôl Grŵp Blwyddyn a Chyfnod Allweddol				
Cyfnod Allweddol	Grŵp blwyddyn	Blwyddyn		
		2017/2018	2018/2019	2019/2020
Cyfnod Allweddol Tri	Blwyddyn Saith	545	577	588
	Blwyddyn Wyth	533	538	554
	Blwyddyn Naw	504	527	523
Cyfanswm Cyfnod Allweddol Tri		1,582	1,642	1,665
Cyfnod Allweddol Pedwar	Blwyddyn Deg	491	496	513
	Blwyddyn Un ar ddeg	434	485	489
Cyfanswm Cyfnod Allweddol Tri		925	981	1,002
Cyfnod Allweddol Pump / Chweched	Blwyddyn Deuddeg	300	241	289
	Blwyddyn Tair ar Ddeg	203	213	184
	Blwyddyn Pedair ar Ddeg	0	1	1
Cyfanswm Cyfnod Allweddol Pump / Chweched Dosbarth		503	455	474
Cyfanswm Ysgol Uwchradd		3,010	3,058	3,141

Mae'r data'n dangos cynnydd yng nghyfanswm disgyblion ysgolion uwchradd. Rhwng y blynyddoedd academaidd 2017/2018 (3,010) i 2018/2019 (3,058) roedd cynnydd o 48 dysgwr a rhwng y blynyddoedd academaidd 2018/2019 (3,058) i 2019/2020 (3,141), roedd cynnydd o 83 dysgwr.

Mae'r data hefyd yn dangos nifer y disgyblion un deg pedwar oed (Blwyddyn Naw) sy'n derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg. Rhwng y blynyddoedd academaidd 2017/2018 (504) a 2019/2020 (527), roedd cynnydd o 23 dysgwr (+ 4.56%). Fodd bynnag, rhwng y blynyddoedd academaidd 2018/2019 (527) a 2019/2020 (523), roedd gostyngiad o 4 dysgwr (0.75%).

Mae hyn yn uwch na'r targed a osodwyd yn CSCA 2017 i 2020, sef y byddai 520 o ddisgyblion pedair ar ddeg oed (Blwyddyn Naw) yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg yn y flwyddyn academaidd 2019/2020.

CYFRADDAU CADW

Mae'r tabl nesaf yn dangos y newid o bob Cyfnod Allweddol am y tair blynedd academaidd ddiwethaf yn y PcRh. Mae'r wybodaeth yn deillio o CYBLD:

Trosglwyddo o Bob Cyfnod Allweddol am y Tair blynedd diwethaf yn CBSRhCT			
Cyfnod Pontio	Blwyddyn		
	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Y Cyfnod Sylfaen i Gyfnod Allweddol 2	97.71%	98.16%	98.26%
Cyfnod Allweddol Dau i Gyfnod Allweddol Tri	111.68%	113.91%	110.11%
Cyfnod Allweddol Tri i Gyfnod Allweddol Pedwar	95.53%	98.41%	97.34%
Cyfnod Allweddol Pedwar i Gyfnod Allweddol Pump	62.24%	55.53%	59.59%

Mae dadansoddiad o ddata trosglwyddo yn dangos bod trosglwyddo disgyblion rhwng Cyfnodau Allweddol ddim yn broblem sylweddol yn CBSRhCT.

DEILLIANT 3: MWY O FYFYRWYR 14-16 OED YN ASTUDIO AR GYFER CYMWYSTERAU DRWY GYFRWNG Y GYMRAEG

Sylwch nad oes data diweddar ar gael ar gyfer Deilliant 3 gan nad yw Llywodraeth Cymru'n cyhoeddi'r mesurau hyn bellach. Fodd bynnag, mae modd gweld diweddariadau pellach yn Atodiad Un - Diweddariad Cynnydd - Rhagfyr 2020.

DEILLIANT 4: MWY O FYFYRWYR 14-19 OED YN ASTUDIO PYNCIAU DRWY GYFRWNG Y GYMRAEG, MEWN YSGOLION, COLEGAU AC WRTH DDYSGU MEWN LLEOLIADAU BYD GWAITH.

Sylwch does dim data diweddar ar gyfer Deilliant 4 gan nad yw Llywodraeth Cymru'n cyhoeddi'r mesurau hyn bellach. Fodd bynnag, mae modd gweld diweddariadau pellach yn Atodiad Un - Diweddariad Cynnydd - Rhagfyr 2020.

DEILLIANT 5: MWY O FYFYRWYR SYDD Â SGILIAU UWCH YN Y GYMRAEG

Sylwch does dim data diweddar ar gyfer Deilliant 5 gan nad yw Llywodraeth Cymru'n cyhoeddi'r mesurau hyn bellach. Fodd bynnag, mae modd gweld diweddariadau pellach yn Atodiad Un - Diweddariad Cynnydd - Rhagfyr 2020.

DEILLIANT 6: DARPARIAETH GYFRWNG CYMRAEG AR GYFER DISGYBLION SYDD AG ANGHENION DYSGU YCHWANEGOL (ADY)

Mae newidiadau sylweddol ar y gweill yng Nghymru mewn perthynas â'r ddarpariaeth statudol sy'n ofynnol i ddiwallu anghenion disgyblion ag AAA/anghenion dysgu ychwanegol (ADY). Fe gafodd Ddeddf Tribiwnlys Anghenion Dysgu ac Addysg Ychwanegol (Cymru) 2018⁴ (Deddf 2018) ei chyflwyno ym mis Ionawr 2018. O dan Ddeddf 2018, mae hi'n ofynnol bod Awdurdodau Lleol yn parhau i adolygu trefniadau

⁴[Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg \(Cymru\)](#)

cynnal disgyblion ag AAA ac ADY yn eu hardal ac i ystyried a ydyn nhw'n ddigonol. Mae hyn yn cynnwys gofyniad statudol i gymryd pob cam rhesymol i greu system o gynhaliadaeth ddwyieithog i ddisgyblion ag AAA ac ADY. Bydd Deddf 2018 yn cael ei chefnogi gan reoliadau newydd, gan gynnwys deddfwriaeth eilaidd a Chod ADY statudol newydd (Y Cod Newydd). Mae Cod Drafft ADY Cymru - Rhagfyr 2018⁵ (Y Cod Drafft) yn seiliedig ar yr egwyddorion canlynol:

- Dylai diwallu anghenion disgyblion sydd ag AAA a ADY fod yn rhan o ddull ysgol gyfan i wella darpariaeth yr ysgol.
- Rhaid cefnogi disgyblion i gymryd rhan mewn addysg brif ffrwd a'r Cwricwlwm Cenedlaethol gymaint â phosibl lle bynnag y bo hynny'n ymarferol.

Mae'n debyg y bydd y Cod Newydd yn cael ei weithredu ym mis Medi 2021, a than hynny mae'n ofynnol bod Awdurdodau Lleol yn cydymffurfio â Chod Ymarfer AAA Cymru 2002⁶ (Cod 2002), sef y cod cyfredol i gyflawni eu dyletswyddau statudol tuag at blant ag AAA ac ADY.

Yn CBSRhCT, mae cyfanswm o £3.4 miliwn o Gyllid Anghenion Ychwanegol (ANF) ar gael i ysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd i sicrhau bod darpariaeth brif ffrwd statudol i ddisgyblion yn gadarn ac i gefnogi cynhwysiant prif ffrwd i ddisgyblion sydd ag anghenion difrifol a pharhaus.

Mae galw am leoliadau mwy arbenigol ar ddisgyblion sydd ag anghenion mwy arwyddocaol a sy'n cael anawsterau o ran ymdopi ag addysg prif ffrwd. Mae gan CBSRhCT ystod o ddarpariaethau arbenigol sy'n cynnwys:

- 44 o ddsbarthiadau Cynnal Dysgu
- 2 Uned Atgyfeirio Disgyblion (UAD).
- 4 Ysgol Arbennig

Mae Paneli Gwasanaeth Mynediad a Chynhwysiant CBSRhCT yn cytuno ar leoliadau o fewn y darpariaethau arbenigol hyn.

Mae'r ystod o Ddsbarthiadau Cynnal Dysgu sy'n cael eu darparu gan RhCT ac sydd ynghlwm ag ysgolion cynradd ac uwchradd prif ffrwd yn rhagorol. Fodd bynnag, yng ngoleuni gofynion Deddf 2018, mae pryderon ynghylch gwaharddiadau cynyddol, a chynnydd mewn ceisiadau am leoliadau ar gyfer disgyblion ag anawsterau cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol (ACEY/SEBD). Oherwydd hynny, teimlir bod angen gwella'r ddarpariaeth DCD gyfredol i fynd i'r afael â'r materion uchod. Yn ogystal, mae ysgolion yn nodi lefelau cynyddol o ddisgyblion prif ffrwd ag anawsterau iechyd meddwl ac anawsterau cymdeithasol, emosiynol ac ymddygiadol.

Dyma gadarnhaodd dadansoddiad o ddata:

- Does dim digon o ddarpariaeth ar gyfer disgyblion ag Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol yn y sector uwchradd ar hyn o bryd.
- Ar hyn o bryd does dim darpariaeth arbenigol benodol ar gyfer disgyblion cyfrwng Cymraeg sydd ag anghenion dysgu ychwanegol sylweddol.

---

⁵ [Cod Drafft ADY Cymru - Rhagfyr 2018](#)

⁶ [Cod Ymarfer Anghenion Addysgol Arbennig Cymru 2002](#)

Ar hyn o bryd mae CBSRhCT yn gwario oddeutu £4.1 miliwn yn flynyddol i ddarparu 44 o Ddosbarthiadau Cynnal Dysgu. Ar hyn o bryd mae tua 362 o ddisgyblion, ag ystod o anghenion, yn cyrchu'r ddarpariaeth yma ym Mwrdeistref Sirol RhCT.

Ar hyn o bryd mae disgyblion cyfrwng Cymraeg sydd ag AAA ac ADY sylweddol a fyddai'n cwrdd â'r meini prawf ar gyfer darpariaeth Dosbarth Cynnal Dysgu yn cael eu cefnogi gan garfan beripatetig arbenigol - Carfan Anghenion Cymhleth Cymru. Mae Carfan Anghenion Cymhleth Cymru, sy'n cynnwys athro arbenigol Cymraeg ei iaith a dau Gynorthwy-ydd Cynnal/Cymorth Dysgu, yn darparu cefnogaeth trwy fodel cyflwyno cynhwysol lle mae disgyblion yn cael cymorth arbenigol yn eu lleoliadau prif ffrwd.

Yn ystod y flwyddyn academaidd 2019/2020 cefnogodd Carfan Anghenion Cymhleth Cymru 14 o ddisgyblion rhwng wyth mlwydd oed (Blwyddyn Tri) ac un deg pedwar blwydd oed (Blwyddyn Naw):

- Roedd wyth yng Nghyfnod Allweddol Dau.
- Roedd chwech yng Nghyfnod Allweddol Tri.

Mae dadansoddiadau data yn awgrymu bod disgyblion sy'n derbyn cefnogaeth gan Garfan Anghenion Cymhleth Cymru yn gwneud cynnydd sy'n debyg i gynnydd eu cyfoedion mewn Dosbarthiadau Cynnal Dysgu cyfrwng Saesneg. Cynhaliwyd arolwg o'r ddarpariaeth yn Nhymor yr Hydref 2019 ac fe amlygodd yr arolwg fod y model yma o gynhwysiant sydd wedi'i fabwysiadu gan ysgolion cyfrwng Cymraeg wedi bod yn gadarnhaol iawn.

Fodd bynnag, mae'n destun pryder nodi, oherwydd diffyg darpariaeth DCD cyfrwng Cymraeg, bod yn rhaid i un disgybl symud o addysg gyfrwng Cymraeg i addysg gyfrwng Saesneg yn ystod y flwyddyn academaidd 2018/2019, tra bod yn rhaid i ddau ddisgybl symud o addysg gyfrwng Cymraeg i Addysg gyfrwng Saesneg yn ystod y flwyddyn academaidd 2019/2020 er mwyn cyrchu darpariaeth arbenigol DCD. Er gwybodaeth, mae adborth gan ysgolion yn awgrymu bod rhai rhieni/cynhalwyr plant ag AAA ac ADY weithiau'n dewis anfon eu plant i ysgol gynradd gyfrwng Saesneg cyn trosglwyddo o Gam Allweddol Dau i Gam Allweddol Tri oherwydd diffyg darpariaeth arbenigol benodol Gymraeg mewn ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg. Mae hi'n debygol felly bod nifer y plant a phobl ifanc ag AAA ac ADY yn yr ysgolion cyfrwng Cymraeg yn cael eu tangynrychioli am y rheswm yma.

Yng ngoleuni'r canfyddiadau hyn, cymeradwywyd adroddiad gan Gabinet CBSRhCT ar 17 Rhagfyr 2019⁷ a oedd yn amlinellu cynigion ar gyfer newid ac yn ceisio:

- Gwella continwwm y ddarpariaeth sy'n mynd i'r afael yn effeithiol â'r angen am ddarpariaeth Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol Arbenigol yng Nghyfnod Allweddol Tri a Chyfnod Allweddol Pedwar.
- Creu darpariaeth DCD arbenigol ar gyfer disgyblion cyfrwng Cymraeg yng Nghyfnod Allweddol Tri a Chyfnod Allweddol Pedwar sydd ag AAA ac ADY sylweddol.

---

⁷ [Adroddiad Y Cabinet - 17 Rhagfyr 2019 - Adolygiad o Ddarpariaeth Dosbarthiadau Cynnal Dysgu i ddisgyblion ag Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol ac Anghenion Dysgu Ychwanegol sylweddol.](#)

Roedd adroddiad Cabinet yn cymeradwyo'r broses o ddechrau ymgynghoriad ar gynigion i wella darpariaeth DCD ar gyfer disgyblion cyfrwng Cymraeg yng Nghyfnod Allweddol Tri a Chyfnod Allweddol Pedwar sydd ag Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol, trwy sefydlu DCD yn Ysgol Gymraeg Garth Olwg.

Oherwydd effaith pandemig Covid 19, fe ddaeth y cynigion yma i ben ac felly ar 25 Mehefin 2020, roedd Cabinet CBSRhCT wedi cytuno i fwrw ymlaen gyda chynnig diwygiedig i ymestyn peilot cynharach i ariannu ysgolion uwchradd prif ffrwd i sefydlu eu cwricwlwm amgen eu hunain ar gyfer dysgwyr sydd ag Anawsterau Emosiynol ac Ymddygiadol sylweddol. O ganlyniad, ym mis Medi 2020, darparwyd cyllid i Ysgol Gymraeg Garth Olwg i sefydlu darpariaeth amgen fewnol yn yr ysgol sy'n sicrhau bod modd i ddisgyblion sy'n cyflwyno gydag Anawsterau Cymdeithasol, Emosiynol ac Ymddygiadol, ddiwallu eu hanghenion yn eu hysgol brif ffrwd Gymraeg leol.

DEILLIANT 7: CYNLLUNIO'R GWEITHLU A DATBLYGIAD PROFFESIYNOL PARHAUS

Nodyn Briffio Comisiynydd Y Gymraeg: Mae'r ddogfen Iaith Gymraeg a'r Gweithlu Addysg Statudol yng Nghymru⁸ a gyhoeddwyd ym mis Awst 2020 yn amlinellu pwysigrwydd sicrhau niferoedd digonol o athrawon cyfrwng Cymraeg er mwyn cyrraedd y weledigaeth o filiwn o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru erbyn 2050, fel sydd wedi'i nodi yn y ddogfen Cymraeg 2050. Felly, mae'r nodyn briffio yn amlinellu nifer o argymhellion.

Er mwyn creu mwy o siaradwyr Cymraeg, mae ein system addysg yn ddibynnol ar ei gweithlu a rhaid i ni weithio i sicrhau ein bod yn creu gweithlu â sgiliau ieithyddol cadarn, sy'n gallu ysbrydoli ac ysgogi disgyblion sy'n derbyn addysg gyfrwng Gymraeg. Yn y flwyddyn 2020, ar hyn o bryd mae CBSRhCT yn cyflogi 12,457 o bobl, y mae 5,290 (42.4%) ohonynt yn staff yn yr ysgol. Mae'r data yn y tabl nesa'n dangos nifer a chanran y staff sy'n dweud eu bod yn rhugl neu'n weddol rugl yn y Gymraeg. Roedd yr wybodaeth yma'n gywir ar 17 Awst 2020:

Nifer y Staff sy'n Dweud eu Bod yn Rhugl neu'n weddol Rhugl yn y Gymraeg							
Nifer y Gweithwyr sydd â Sgiliau Iaith Gymraeg		Rhugl (Cymraeg Lefel Pedwar a Phump)		Eithaf (Cymraeg Tri)		Rhugl Lefel Cyfanswm (Cymraeg Lefel Tri, Pedwar a Phump)	
		Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%
Categori	Cyfanswm y Staff						
Pob Aelod o Staff	12,457	1,317	10.5%	318	2.5%	1,635	13.1%
Staff Ysgol	5,290	742	14.0%	175	3.3%	917	17.3%
Staff sydd ddim yn	7,167	575	8.0%	143	1.9%	718	10.0%

⁸ [Comisiynydd Y Gymraeg - Nodyn Briffio - Yr Iaith Gymraeg a'r Gweithlu Addysg Statudol yng Nghymru - 6 Awst 2020.](#)

gweithio mewn ysgolion							

Mae'r tabl yn dangos bod gan 1,635 (13.1%) o staff ysgol sgiliau iaith Gymraeg rhugl neu weddol rugl (Sgiliau Cymraeg Lefel Tri, Pedwar a Phump).

CASGLIAD

Mae gan CBSRhCT y ganran uchaf o ddisgyblion oedran ysgol statudol (pump i bymtheg oed) sy'n derbyn eu haddysg mewn ysgolion cynradd, canol ac uwchradd cyfrwng Cymraeg ar draws ardal y pum Awdurdod Lleol sy'n rhan o'r Gwasanaeth Addysg ar y Cyd yn ystod y tair blynedd academaidd diwethaf.

Mae data'n awgrymu bod rhai mesurau wedi gweld cynnydd amlwg. Mae cynnydd wedi bod yn nifer y disgyblion saith oed (Blwyddyn Dau) sy'n derbyn eu haddysg trwy gyfrwng Cymraeg rhwng y blynyddoedd academaidd 2018/2019 (516) a 2019/2020 (534) o 18 dysgwr (+ 3.48%). Er y bu gostyngiad bach yn nifer y disgyblion un deg pedwar oed (Blwyddyn Naw) sy'n derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg rhwng y blynyddoedd academaidd 2018/2019 (527) a 2019/2020 (523) o 4 dysgwr (0.75 %).

Yn ogystal, o ddadansoddi data trosglwyddo, dydy hi ddim yn ymddangos bod trosglwyddo disgyblion rhwng Cyfnodau Allweddol yn broblem sylweddol yn CBSRhCT.

Yn ystod y flwyddyn academaidd 2019/2020 cefnogodd Carfan Anghenion Cymhleth Cymru 14 o ddisgyblion rhwng wyth mlwydd oed (Blwyddyn Tri) ac un deg pedwar blwydd oed (Blwyddyn Naw):

- Roedd wyth yng Nghyfnod Allweddol Dau.
- Roedd saith yng Nghyfnod Allweddol Tri.

Mae dadansoddiadau data yn awgrymu bod disgyblion sy'n derbyn cefnogaeth gan Garfan Anghenion Cymhleth Cymru yn gwneud cynnydd sy'n debyg i gynnydd eu cyfoedion mewn Dosbarthiadau Cynnal Dysgu cyfrwng Saesneg. Cynhaliwyd arolwg o'r ddarpariaeth yn Nhymor yr Hydref 2019 ac fe amlygodd yr arolwg fod y model yma o gynhwysiant sydd wedi'i fabwysiadu gan ysgolion cyfrwng Cymraeg wedi bod yn gadarnhaol iawn.

Mae CBSRhCT yn parhau i fod yn ymrwymedig i sicrhau bod addysg gyfrwng Gymraeg ar gael, o'r blynyddoedd cynnar cychwynnol i addysg gynradd ac uwchradd ac yna symud ymlaen i addysg uwch ac addysg bellach, i bob dysgwr beth bynnag fo'i anghenion dysgu, yn unol â chyflawni gweledigaeth miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 fel y nodir yn y ddogfen Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr Cymraeg⁹

⁹ [Cymraeg 2050 – A Million Welsh Speakers](#)